

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUA (ANUL X) - NR. 112 Iunie 2011
REVISTA LUNARĂ A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

An abstract painting in shades of blue and red. It features a large, stylized face with a prominent white eye and a red, flowing hair-like element. Below the face is a yellow bird with a large, open beak and a white, horn-like structure on its head. The background is a textured, mottled blue.

shakespeareana

Cronici culturale gălățene

foto 1

foto 2

În cadrul rubricii cronici culturale (în imagini) surprindem atât aici, cât și la paginile 3 și 46, dar și pe coperta III, aspecte de lansări de carte, manifestări diverse. De exemplu, mai sus, la Muzeul de Istorie (foto 1) Valentin Bodea (stânga, în picioare) și-a lansat joi, 14 aprilie 2011, cel de-al doilea volum din „Monumentele istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea, autorul și cartea fiind prezentați și de către directorul Muzeului, prof. Cristian Căldăraru, profesorii Ghiță Nazare și Charlotte Barbu (în foto). La foto 2, deschizând una dintre „Serile culturale ale etniilor” (din 15 aprilie), Sergiu Dumitrescu, Viorica Gotu și Eugen Chebac, președintele CJ Galați: Manifestarea, artistică și informală, realizată în colaborare cu mai multe școli din Galați și o școală din Ivești, a reunit trei momente importante din viața comunității rome: Ziua Alfabetului Rom (7 aprilie), Ziua Internațională a Romilor (8 aprilie), Ziua Actorului Rom (16 aprilie).

Tot în ziua de 14 aprilie, la Muzeul de Artă Vizuală (foto 3) au fost prezenți oaspeți de la Iași: artiștii plastici Liliana și Valeriu Goncariuc, criticul de artă Valentin Ciucă, administratorul Galeriilor de Artă „Dana”, domnul Mihai Pascal și președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Filiala Iași, conf.univ.dr. Constantin Tofan. A fost un dublu eveniment, vernisajul expoziției de pictură a soților Goncariuc și lansarea „Dicționarului ilustrat al Artelor Frumoase din Moldova. 1800-2010”, al criticului Valentin Ciucă. Distinșii oaspeți au fost prezentați de către muzeograful și sculptorul Alexandru Pamfil (primul din dreapta), care a mulțumit Galeriilor Dana din Iași pentru sprijinul acordat în organizarea expoziției, și de către Dan Basarab Nanu (în centru), directorul instituției gazdă, primitor ca întotdeauna, care a vorbit despre colaborarea culturală dintre Iași și Galați. Lucrări ale artiștilor Goncariuc ilustrează acest număr de revistă. (Continuarea la pagina 3)

foto 3

DANIEL CORBU

DELIRUL ȘI FRICA

(Risipirea)

Ai venit, timp al toleranței
care duci dinspre nimic spre nimic. Altfel spus
aventurosul timp când nu ți se pare
că doar pentru tine răsar stele
se ivesc ploii suvoinde și dispar închisori
că doar tu poți înălța o Golgotă
poți s-o desfizi și s-o năruți în aceeași zi
urmîndu-ți cruciada
prin nesfîrșitele grădini ale imprudenței.

Ai venit, timp al toleranței!
Îmi privesc umbra
ca o născocire tîrzie a singurătății și spun:
Risipește-te, viață a mea
cît mai e timp
prin piețe prin gălăgioase bodegi
prin parfumul fetelor fugite de-acasă
prin exotice pagini de exotice cărți
prin singurătatea mîinii ce scrie
prin limburile amărui ale visării
printre tuaregi nebuni guralivi sau
prea lucizi filosofi
printre îndepărtatele flori ale pierderii de sine!
Doar prin asta Moartea capătă un înțeles.

În acest număr, la paginile 10-11,
poeme de Daniel Corbu !!

Proiectul „C.A.N. - Rețeaua Cultural-Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos” este finanțat de Fundația Culturală Europeană și implementat în perioada februarie-iulie 2011 de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, România în parteneriat cu Asociația de Cooperare Transfrontalieră Euroregiunea „Dunărea de Jos”, Galați, România, Consiliul Raional Cahul, Rep. Moldova și Agenția de Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană „Euroregiunea Dunărea de Jos”, regiunea Odesa, Ucraina.

Cu un buget total de 16,300 euro, din care 12,900 euro reprezintă finanțarea nerambursabilă, proiectul vizează crearea unei rețele a instituțiilor culturale și artistice din Euroregiunea Dunărea de Jos care să permită acestora să-și împărtășească experiența, inițiativele, problemele și soluțiile în vederea atingerii unui obiectiv comun, acela de dezvoltare și promovare a potențialului cultural și artistic al Euroregiunii Dunărea de Jos. Cu alte cuvinte, se dorește ca operatorii culturali din regiune să se grupeze și să se susțină reciproc sub umbrela unei strategii comune, strategie care să țină cont de diferențele tematice și de abordare a instituțiilor membre, dar în același timp să le sprijine în îndeplinirea misiunii fiecăreia dintre ele.

Proiectul „C.A.N. - Rețeaua Cultural - Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos” include 3 activități principale:

- Organizarea unui atelier de lucru adresat instituțiilor de cultură din Euroregiunea Dunărea de Jos, mai precis din județele Galați, Brăila și Tulcea din România, raioanele Cahul și Cantemir din Republica Moldova și regiunea Odesa din Ucraina.

- Realizarea unei broșuri care să includă date de contact și scurte prezentări ale tuturor instituțiilor de cultură din Euroregiunea Dunărea de Jos.

(urmarea la p.2)

Din sumarul acestui număr:

Evenimente și cronici culturale gălățene (p.1-3, 36, 46, copertele 1 și 3).
La temă scriu George Lateș, Petru Iamandi, Oana Celia Ilieș Gheorghiu, Geanina-Mihaela Spânu și indirect... Isaac Asimov (în trad. lui P.Iamandi).

Poezie de Daniel Corbu, Marin Moscu, Sorin Dănuț Radu (p.10-13), Marian Stroe (p.29), Sorin Poclitaru (p.34), Laurențiu Pascal (p.39). Tinere talente - p.12 și 38.

Proză de Constantin Tănase, Max Popescu și Paul Sân Petru (p.14-16), Radu Cristescu (p.29).
Teatru de Virginia Paraschiv (p.17),

Cronici de cărți de Andrei Velea, Victoria Milescu, a.g.secară la volume semnate de Paul Blaj, Zaira Samharadze, Ion Mureșan și Catia Maxim.

Pagini de istorie: Galați de altădată, de prof.Valentin Bodea, prof.Cristian Căldăraru și Tudose Tatu (p.24-28).

Eugen Holban despre „Obiceiuri din ciclul vieții: Nunta” (p.32).

Interviuri cu scriitorul Gh.Mocanu, p.30, realizat de Tănase Dănilă) și pictorul Sterică Bădălan, realizat de N.Onofrei (p.40). Scriitori basarabeni, de Radu Moțoc (p.44). Vasile Plăcintă despre un scriitor înstrăinat: N.Ștefănescu Govora, p.45.

Corneliu Stoica – **dicționar al artiștilor plastici gălățeni** și **Morphochroma** (p.42-43), **cronica de film** (p.47).

Programul activităților Centrului Cultural la p.48.

Proiectul C.A.N. - Rețeaua Cultural - Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos

2

(continuarea de la p.1)

- Realizarea unui website oficial al rețelei cultural-artistice a Euroregiunii Dunărea de Jos, site care va oferi utilizatorilor pe lângă informații detaliate despre fiecare instituție culturală membră a rețelei și informații din mediul cultural - știri, oportunități de finanțare, exemple de succes, legislație specifică etc.

Atelierul de lucru din cadrul proiectului a fost organizat în zilele de 15 și 16 aprilie 2011 și a reunit la Galați un număr de aproximativ 50 de conducători de instituții de cultură din toată Euroregiunea Dunărea de Jos.

Cu o puternică notă artistică, pornind de la spațiile de desfășurare a întâlnirilor și până la programul de lucru, atelierul C.A.N. a oferit participanților posibilitatea de a stabili contacte, parteneriate și prietenii, promovând instituția pe care o reprezintă și făcând planuri pentru proiecte culturale viitoare.

Programul de lucru a atelierului a inclus ședințe interactive de lucru cu participarea tuturor invitaților, grupuri de lucru tematice, prezentări realizate de specialiști în diferite domenii culturale și vizite la muzeele din Galați. De asemenea, seara de sâmbătă 16 aprilie 2011 a inclus participarea la spectacolul de operetă „Văduva veselă” pus în scenă de Teatrul Muzical „Nae Leonard” din Galați.

Cele trei prezentări din cadrul atelierului au vizat trei domenii cu importanță majoră pentru dezvoltarea culturală a Euroregiunii „Dunărea de Jos” - dezvoltare regională, etnografie și istorie. Astfel prima prezentare, purtând titlul „Dezvoltarea regională și rețelele de cooperare transfrontalieră” a fost susținută de d-ra. Aurelia Domnițeanu - Director Executiv Adjunct în cadrul Direcției de Dezvoltare Regională a Consiliului Județului Galați și a adus în atenția participanților la atelier informații referitoare la ceea ce înseamnă Euroregiunea „Dunărea de Jos”, strategia de dezvoltare culturală vizată la nivel euroregional și posibilitățile de accesare de fonduri pentru domeniul cultural. A doua prezentare, susținută de d-na Anișoara Ștefănuță specialist în etnografie și folclor în cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați și având ca titlu „Unitate în diversitate la Dunărea de Jos - o abordare din perspectivă etnografică”, a punctat asupra elementelor etnografice comune din regiune care pot fi dezvoltate și promovate în comun, precum și pe diversitatea culturală specifică. Prezentarea susținută de dl. Cristian Dragoș Căldăraru, Director al Muzeului de Istorie Galați a pus în lumină o serie de obiective și fapte istorice comune, pentru a căror valorificare este nevoie de implicarea cât mai multor instituții culturale din euroregiune.

Grupurile de lucru tematice organizate în cadrul atelierului de lucru s-au bucurat de un real interes din partea participanților și s-au încheiat cu liste de idei de proiecte viitoare și parteneriate încheiate pentru realizarea de evenimente culturale. Au fost organizate trei grupuri de lucru pe trei domenii de interes: **muzee** – ședința a avut într-o sală de expoziții din Casa Colecțiilor a

foto 1

Muzeului de Științele Naturii, **folclor**- ședința organizată în Salonul Artelor aparținând Centrului Cultural „Dunărea de Jos” și **arte vizuale** – a cărei ședință a avut loc la Muzeul de Artă Vizuală din Galați.

Atelierul de lucru s-a încheiat cu semnarea unor declarații de parteneriat de către reprezentanții instituțiilor culturale participante și cu un program de lucru comun pentru realizarea broșurii și site-ului oficial în cadrul Proiectului.

Interesul arătat de instituțiile participante, disponibilitatea acestora și ideile comune formulate în cadrul atelierului ne îndreptătesc să credem că în Euroregiunea „Dunărea de Jos” va exista foarte curând o adevărată rețea culturală activă și modernă.

Carmen Coca

Legenda Foto 1: de la st. la dr. - **Vladislav Stankov**, șeful Direcției pt. Cultură și Turism a Administrației Regionale de Stat Odesa; **Eugen Chebac**, președintele C.J. Galați; **Sergiu Dumitrescu**, director C.C.D.J., **Valentin Stroia**, consilier al Agenției pt. Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană „Euroregiunea Dunărea de Jos” Izmail. Foto 2: **Gh. Mândru**, șeful Secției Cultură a Consiliului Raional Cahul și **Igor Babaian**, director executiv al Agenției pt. D.D.I.E. Euroregiunea Dunărea de Jos Izmail. Foto: a.g.secară.

Cronici culturale gălățene

În această pagină imagini de la Ziua Mondială a Dansului, spectacol grandios organizat în fața Teatrului Dramatic Fani Tardini vineri, 29 aprilie și de la vernisajul expoziției de artă naivă „Înviere și Lumină”, din ziua de 28 aprilie. Lucrările expuse sunt realizate de pictori și sculptori din Giurgiu, Cluj, Vaslui, Bacău, Iași, Brăila și, bineînțeles, din Galați. Anul acesta, premiul la secțiunea Sculptură i-a revenit lui Andrei Horgan, din Vaslui. (lucrarea de la foto 3). La categoria Icoană, premiile au ajuns la Dana Viorica Ilea (Cluj), Dănuț Lificiu (Galați), Dan Horgan (Vaslui), iar la Artă naivă la Ionelia Caramalău (Galați), Ioan Măric (Bacău) și Costel Iftinchi (Iași). Cu mențiuni speciale au fost recompensați câțiva artiști din Galați: Ina Diana Panamarciuc, pentru o icoană pe sticlă, Mihai Dumitrache, pentru o icoană tip vitraliu, Iulia Cojocar, pentru debut, și Ioana Gheorghiu, pentru întreaga activitate. Au mai fost distinși cu diplome onorifice micii pictori iconari de la Centrul de pictură din Liești (foto 1), precum și preotul Titi Gabor (foto 2) din localitate, unul dintre cei care-i îndrumă îndeaproape. Grupul folcloric *Cununița satului*, coordonat de către același preot, a încântat asistența cu un scurt moment artistic. (foto și text: a.g.secară)

3

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

foto 1

foto 2

foto 3

18 aprilie

A avut loc vernisajul expoziției de fotografie a lui **Laurențiu Iordache** (foto stânga), prezentat de către maestrul fotograf **Nicolaie Sburlan**, „custode de expoziție” (după cum observa cu sănătoasă autoironie chiar domnia sa), profesorul considerându-l un adevărat „maestru al Albului”, de o sensibilitate deosebită... Expoziția a fost salutăată și de către directorul adjunct al Centrului Cultural, Aurelia Bogatu Matei. Laurențiu Iordache, recunoscând că nu este un orator strălucit (dar ce contează când realizează fotografii atât de sugestive!), a spus că se plictisește foarte repede, trecând repede de la un subiect la altul când este vorba de fotografiat. Speră ca la următoarea expoziție să fie mai bine, considerând că mai are mult de lucrat la arta portretului. În final, profesorul N.Sburlan i-a acordat „cireșa de pe ceașcă”, mai exact o diplomă de excelență având în prim plan una dintre lucrările sale, intitulată „Ceașcă”. (a.g.secară)

De multă vreme, umanitatea conștientă la ce se întâmplă în zona vieții spirituale a avut revelația unor fire nevăzute, a unor energii imperceptibile sau a unor rezonanțe dincolo de timp și spațiu conform cărora spirite trăind în locuri și epoci diferite gândesc la fel, simt aceleași imbolduri creatoare, chiar comunică pe canale nebănuite, diafane și evanescente. Astfel de spirite sunt atinse de cogenialitate sau, după spusa lui Gothe, el însuși un astfel de pol al geniului uman, sunt încărcate cu „afinități electice”, care le permit să gândească atemporal și să se adreseze prin creația lor întregii umanități. Astfel de genii tutelare, desemnate de fiecare popor ca să-l reprezinte în Pantheonul valorilor poartă nume precum Shakespeare, Goethe, Dante, Cervantes, Pușkin și, desigur, Eminescu. Fiecare dintre aceștia face parte dintr-un mecanism de mitogeneză, cu o componentă națională și alta universală, astfel încât au alura unor eroi din miturile fondatoare.

Pe bună dreptate, George Călinescu, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, gândește construcția critică sub forma unei piramide având la bază cele patru mituri fondatoare (al etnogenezei, al transhumanței, al jertfei pentru creație și al Zburătorului), iar în vârful acesteia îl așază pe Poetul național (Mihai Eminescu). Legătura dintre bază și vârf este una bidirecțională, în sensul că celor patru mituri fondatoare, criticul le găsește corespondent în cele patru *Scrisori* eminesciene (a cincea e doar o variantă de laborator liric, nepublicată de poet, ci reconstituită de editori din câteva bruioane poetice), astfel încât miturile îl anticipează pe poet, iar aceasta explică selecția criticului care, deloc întâmplător, se oprește la această eșantionare mitologică. În chip firesc, toată demonstrația critică e una de consacrare mitică a lui Eminescu, cel devenit astfel chintesență de spiritualitate, simțire și cuget românesc. Cercetându-i structurile operei ca nimeni altul până atunci, chiar dacă ediția critică (Perpessicius) abia se articula, Călinescu a descoperit că unul dintre spiritele tutelare care i-au marcat devenirea literară a fost Shakespeare, pe care Eminescu îl invocă cu insistență în articolele politice, în proză, în exercițiile dramatice și într-un text liric encomiastic, intitulat *Cărțile*, rămas nepublicat din motive numai de poet știute.

Chiar dacă pare ciudat, cele mai frecvente referiri la „cel mai mare poet pe care l-a purtat vreodată pământul nostru” se regăsesc în publicistica eminesciană, fiind invocat fie ca o referință de maximă autoritate, fie ca texte dramatice din care citează copios, în împrejurări gazetărești din cele mai imprevizibile. Pentru cine n-a frecventat, cu oarecare insistență, gazetăria eminesciană poate părea curios că în articole politice pe teme de actualitate din epoca respectivă Eminescu citează cu oarecare insistență, din *Henric al IV-lea*, *Timon Atenianul*, *Regele Lear*, *Hamlet*, *Troilus și Cressida*, *Visul unei nopți de vară*, *Cum vă place*. Explicația e simplă și la îndemână: Eminescu este, în jurnalismul românesc, inițiatorul unui nou tip de presă, axată nu pe persoane, ci pe idei. Tocmai de aceea argumentele cu care operează poetul gazetar sunt din zona marii culturi, numele lui Shakespeare și replicile personajelor sale fiindu-i argumente cu care polemizează sau își susține ideile politice. Din rațiuni pragmatice, deși nu stăpânea engleza, Eminescu are mai multe tentative de a traduce texte shakespiariene, folosindu-se de un intermediar german.

Nici proza literară a lui Eminescu nu e lipsită de ecourile contactului scriitorului român cu opera lui Shakespeare. În romanul neterminat *Geniu pustiu*, numit inițial *Naturi catilinare*, Toma Nour elogiază „geniul divinului Brit”. Avatarii faraonului Tlfi își surprinde cititorii prin similitudinile de situație în care e pus Alvarez de Bilbao, ale cărui meditații mizantropice în fața unei țeste goale amintesc de Timon Atenianul. Ecouri din Romeo și Julieta pot fi identificate fără prea mare efort în construcția personajelor adolescentine din schița *La aniversară*, lista posibilelor contacte cu textele scriitorului englez putând continua.

Influența cea mai vizibilă, mai mult chiar decât o influență, e de găsit în exercițiile dramatice eminesciene, mai exact în *Dodecameronul dramatic*, suita de 12 drame, gândite să evoce în maniera Shakespeare, atât ca formă (versificată), cât și ca idee dramaturgică: un blestem al sorții ce apasă asupra neamului Mușatin conferindu-i o notă clară de tragism. Proiect de tinerețe, *Dodecameronul* n-a fost finalizat, deși toate dramele alcătuitoare au subiectul articulat, personajele au pregnanță, iar conflictul e dintre cele de mare forță dramatică. Acte și tablouri întregi sunt aproape finalizate, versificația lor fiind în multe privințe asemănătoare cu cea din piesele dramaturgului englez. Își va fi spus, desigur, cuvântul și experiența teatrală a suflleurului și actorului ocazional din propria adolescență, când a peregrinat prin țară cu trupele de actori ale lui Fani Tardini sau Costache Caragiale. După toate posibilitățile, Eminescu abandonează acest vast șantier dramatic în momentul când își dă seama că viața-i va fi scurtată mult de o boală necrutătoare, rămânându-i energie doar pentru a-și duce la bun sfârșit părți semnificative din proiectul său liric.

Evident și această secțiune a creației sale nu e lipsită de ecouri directe ale frecventării lui Shakespeare în maniere dintre cele mai imprevizibile. Avem în vedere, mai ales un text postum, datat de editor 1876 și intitulat *Cărțile*. Manuscrisul 2262, f.67 care-l conservă cu toate variantele de laborator poetic este de fapt o coală-adresă oficială din iulie 1874 prin care revizorul școlar propunea unei „Comisiuni” o anumită distribuție a cărților pentru premiera elevilor merituosi. De aici și ezitarea tânărului poet pentru titlu (*Învățăturile/Învățătorii; Cărțile mele, Cărțile*), operație finală în actul poetic la care a renunțat din motive de scrupulozitate lirică și personale, așa cum vom arăta mai jos.

Anul 1876 (datat de editorului) și celălalt an (1874) al revizoratului școlar plasează textul postum într-un context sentimental special, cel al poveștii de dragoste cu Veronica Micle al cărei debut se leagă de perioada vieneză a studenției eminesciene, când tânăra soție a lui Ștefan Micle a fost însoțită în periplul ei medical de Mihai Eminescu, cel recomandat de junimiști din motive ușor de bănuț: demersul lui Iacob Negruzzi de a-l convinge să vină la Iași eșuase și atunci o „torpilă erotică”, gen Veronica, li s-a părut cea mai bună soluție. Ceea ce au plănuț s-a și împlinit chiar mai repede decât s-au așteptat, astfel că atunci când părăsește Viena, Eminescu se abate pe la Botoșani, nu însă și la Ipotești unde se afla familia, iar de acolo direct la Iași unde și este invitat imediat în salonul literar al Veronicăi. Peste ani, în 1874, pe când Eminescu bătea drumurile de pământ ale județelor Iași și Vaslui, idila dintre cei doi era cunoscută în lumea mondenă, dar aparențele trebuiau salvate. Așa se explică și modul în care în textul poeziei *Cărțile* referința la ființa iubită este mascată prin folosirea cu insistență a pronumelui personal *el*, un substitut pentru Eros, gândit ca al treilea înțelept care-i ghidează viața, după Shakespeare și Schopenhauer, invocați în strofa a treia.

Primele două octave, adică strofa de opt versuri, sunt în întregime un elogiu adus marelui englez, numit prieten blând al sufletului meu și comparat cu însăși divinitatea: „Ca Dumnezeu te-arăți în mii de fețe”. Tot acest abuz de superlative din textul poetic are până la urmă o explicație în strofa finală, elogiuul femeii iubite, disimulat într-un cadru livresc, fiind cel care explică de fapt acest „discurs îndrăgostit” despre care n-avem știință că ar fi ajuns la Veronica, dar nu e exclus acest detaliu care ar explica păstrarea într-o zonă a uzului intim, deși prelucrarea poetică este destul de avansată, iar o publicare în *Convorbiri Literare* ar fi fost binevenită.

O lectură atentă a textului postum, coroborată cu detalii de biografie interioară, presupune o regândire a statutului acestuia, elogiuul shakespearian fiind integrat într-un triptic encomiastic a cărui finalitate era o patetică declarație de dragoste în stilul renascentist al dramelor „divinului Brit”.

George Lateș

IUNIE, NR.112

De ce, mereu, Shakespeare? Pentru că piesele, personajele, temele lui înseamnă mereu altceva pentru fiecare generație, care vede în ele o nouă șansă de a da sens relațiilor interumane, atât de familiare dar, uneori, la fel de greu de descifrat: relațiile dintre părinți și copii, dintre îndrăgostiți, prieteni și dușmani, stăpâni și servitori. Raportându-le la propria experiență, cititorii și spectatorii lui Shakespeare se implică emoțional în rezolvarea unor probleme de moralitate, trecând prin toată gama de emoții: dragoste, ură, tandrețe, mânie, disperare, gelozie, dispreț, teamă ...

Chiar dacă piesele sunt plasate în Roma lui Iulius Cezar, în Scoția medievală sau pe o insulă imaginară, dilemele personajelor shakespeareiene nu ne sunt deloc străine: cum să conviețuiască sau să-și facă dreptate, cum să evite războiul sau să facă politică ... Explorarea acestor dileme duce la o înțelegere mai profundă a raportului dintre individ și societate, a relativității sistemului de valori după care se conduce fiecare generație, produs al unui context cultural și istoric și, în consecință, supus schimbării.

De ce Shakespeare? Apropierea de Shakespeare înseamnă și apropierea de alteritate, de ce se află dincolo de familiar, a nu mai fi prizonierul propriului punct de vedere, a renunța la prejudecii, a învăța, a deveni.

A te apropia de Shakespeare înseamnă a te apropia de geniu.

Oana-Celia Ilieș Gheorghiu

Lady Macbeth de la text la film

S-a spus de nenumărate ori că *Macbeth* este cea mai misogină piesă shakespeareiană, parțial din cauza răului pe care l-ar reprezenta femeile implicate și parțial din cauza caracterului indecis al lui Lady Macbeth, care se dovedește slabă după comiterea regicidului, prin nebunia și timpuria-i moarte. Cu toate că Freud a încercat să analizeze comportamentul lui Lady Macbeth pe baza unei femininități incomplete, datorate absenței maternității¹, transformările pe care le suferă personajul în textul original sunt, cumva, lipsite de consistență, cele câteva aluzii la umanitatea ei fiind insuficiente pentru a declanșa remușcări atât de puternice. La începutul piesei, Lady Macbeth este prezentată chiar ca fiindu-i superioară soțului, care, deși viteaz în bătălie, dovedește o lipsă de determinare vecină cu lașitatea. Ea este cea care își asumă rolul de lider, în timp ce bărbatul se mulțumește să se supună dorințelor ei ucigașe. Prezentă în galeria marilor personaje feminine shakespeareiene, Lady Macbeth își pierde treptat importanța (în desfășurarea piesei), dar își pierde și mințile, ceea ce o conduce la o moarte nedemnă. Căderea ei oglindește ascensiunea lui Macbeth către statutul eroului tragic care a comis hamarthia, greșeala fatală. Într-un fel, destinul ei îl repetă pe acela al Katharinei – „scorpiu” este „îmblânzit”, redusă la tăcere de către dramaturgul ce poate fi interpretat ca misogin din acest punct de vedere.

Una dintre inovațiile lui Roman Polanski, în cunoscuta sa transpunere în film a piesei *Macbeth* (1971) este distribuția

Petru Iamandi

unor actori foarte tineri. Alte adaptări folosiseră actori între două vârste pentru cei doi protagoniști, optând, uneori, pentru o Lady Macbeth vizibil mai bătrână decât soțul ei, pentru a explica influența ei asupra lui sau, poate, legătura cu cele trei vrăjitoare. Nici Polanski nu renunță complet la această idee- una dintre vrăjitoare este și ea foarte tânără și, la o privire superficială, poate fi confundată cu regina. De

asemenea, filmul scoate în evidență puterea sexuală a femeii față de partenerul ei. Polanski a ales o tânără superbă, argumentând: „întotdeauna regizorii o prezintă pe Lady Macbeth ca pe o cățea turbată. Dar oamenii care fac fapte îngrozitoare nu sunt mereu întunecați, ca într-un film de groază”.² Deși filmul lui Polanski poate fi cu greu considerat comercial, acesta ar putea fi și un element introdus pentru plăcerea publicului, dar, mai degrabă decizia regizorului poate fi un mijloc de a insinua în textul filmic elemente de sexualitate ce declanșează bătălia genurilor.

Rochia albă a reginei, amintind de o rochie de mireasă, oferă un contrast puternic cu atmosfera întunecată a întregii producții și evidențiază viziunea regizorală asupra personajului: o tânără blondă și frumoasă, cu aspect de Madonă. Nimic nu anunță ucigașa cu sânge rece care se dovedește Lady Macbeth, în pofida izbucnirii unui moment de remușcare, în scena în care se pune la cale asasinarea regelui: “*il ucideam chiar eu / De n-ar fi semănat în somn cu tata*”³. De altfel, momentul, unic în piesă, lipsește cu desăvârșire din film. O posibilă interpretare, din perspectivă psihanalitică, uimitor, trecută cu vederea chiar de Freud în analiza sa asupra piesei: dând glas afecțiunii reprimată pentru tatăl său, Lady Macbeth ar fi putut căpăta o fixație pe figura paternă încă din stadiul falic, ceea ce, potrivit teoriilor freudiene, corespunde cu celebra

sintagmă „penis envy”, care, la rândul său, determină dezvoltarea ulterioară a femeii ca dominatoare și poate avea ca efect afecțiuni neuropsihice, cum ar fi isteria. Dacă ar fi complet deplasat să îi atribuim o astfel de logică lui Shakespeare, nu ar fi deloc surprinzător ca Polanski să fi cunoscut teoriile psihanalitice și să fi înlăturat în mod conștient orice conotație psihanalitică din construcția personajului feminin.

În plus, alegând o actriță atât de tânără, Polanski pare să respingă complet teoria freudiană conform căreia natura malefică a lui Lady Macbeth este declanșată de imposibilitatea de a fi mamă. Versurile din solilocviul ei, citate atât de frecvent, „*Luați la sânul-mi fiere-n loc de lapte*”⁴, ca și „*Am alăptat, și știu cât de duos iubești pe pruncul căruia-i dai sânul*”⁵, sunt înlăturate cu grijă din scenariu. Polanski pare a provoca criticii să găsească măcar un element din care să se poată trage concluzii psihanalitice.

În ciuda scenelor finale, regina scoțiană reprezintă, cel puțin în viziunea polanskiană, o imagine a puterii, inversată în raport cu ceea ce critica feministă prezenta ca pe o victimă a societății patriarhale. Hélène Cixous afirmă: „femeia este întotdeauna partea pasivă”⁶. Nu este, însă, cazul în ceea ce o privește pe Lady Macbeth în filmul lui Polanski, ba chiar se poate spune că nu este cazul nici în piesa shakespeareană. Sub semnul întrebării este chiar și statutul lui Macbeth ca posesor de atribute masculine; el este lipsit de voință, dominat de sentiment și nu de rațiune, manipulat de către femeie și nehotărât. Prin contrast, Lady Macbeth reprezintă - și în piesă, dar în special în film, activitatea, logosul, inteligența, progresul și voința. EA este noul EL. Probabil, odată eliminate toate semnele de slăbiciune din textul original, Roman Polanski a încercat să creeze o femeie mai puternică decât aceea pe care ar fi putut-o prezenta Shakespeare spectatorilor teatrului renescentist. Adăugând și elementul sexualității, unul prin care bărbatul este, mai degrabă, controlat, se poate concluziona că personajul servește la deconstrucția (dacă nu chiar demolarea) teoriilor care prezintă *Macbeth* ca pe o piesă misogină.

Ce ar rămâne, însă, problematic, este declinul reginei. „*Ea trebuia să moară mai târziu, Aveam răgaz s-așcut astfel de veste...*”⁷. Desigur, Roman Polanski nu putea modifica evenimentele din textul original, un regizor își poate lua numai libertăți parțiale atunci când are de-a face cu un text canonic, iar depășirea unor limite poate duce la parodii cumplite, așa cum este cazul cu *Hamlet II* (2008). În aceste condiții, puternică sau nu, personaj principal sau nu, Lady Macbeth trebuia să înnebunească și să moară în film, așa cum a făcut-o în piesă. Ne putem baza strict pe textul shakespearean în acest punct al analizei, întrucât filmul lui Polanski este numai o translație exactă. Harold Bloom vede înlăturarea reginei de pe scenă „după actul III, scena 4, cu excepția unei scurte reveniri, într-o stare psihică precară, la începutul actului al cincilea”⁸ ca un mijloc inventat de Shakespeare pentru a-l face pe Macbeth figura dominantă, dar, privind din perspectivă istorică, Lady Macbeth trebuia să moară oricum, nu are importanță dacă acum sau „mai târziu”. *Macbeth* este o piesă politică, menită să-i facă plăcere regelui James I, despre care se afirma că l-ar avea ca strămoș pe Banquo, astfel încât dușmanii lui Banquo trebuiau eliminați. De vreme ce sursa pentru textul shakespearean, Cronicile lui Holinshed, nu menționează aproape nimic despre soția lui Macbeth⁹, bardul avea nevoie de o metodă eficientă să scape de acest personaj. Nebunia și moartea se dovediseră deja destul de eficiente în *Hamlet* și constituie, oricum, o temă predilectă în tragedia renescentistă.

Evoluția lui Lady Macbeth în piesă este constant pe o pantă descendentă. Măcinată de ambiție, Lady Macbeth este, după cum remarcase deja Holinshed, încă dinainte s-o fi făcut Shakespeare, principala forță care îi manipulează mintea lui Macbeth. Exceptând solilocviul în care invocă spiritele¹⁰, tot ceea ce face Lady Macbeth este să-și convingă cu violență soțul să comită regicidul, utilizând referințe repetate la bărbăția lui. Și el este dominat de aceleași stereotipuri - nu numai că a comis fapta nu atât din ambiție, cât, mai ales, pentru a înlătura jignirea ei, „nevolnic suflet”¹¹, dar utilizează mijloace și cuvinte similare pentru a convinge alți bărbați să devină asasinii lui Banquo și Fleance. Macbeth îi manipulează pe cei doi întocmai cum fusese și el manipulat. Limba folosită de Macbeth și soția sa nu poate oferi o distincție clară în problematica dihotomiei masculin/feminin, ceea ce poate da naștere unei întrebări - este Lady Macbeth masculină și Macbeth feminin? Relația dintre cei doi reprezintă unul dintre exemplele cele mai bune din literatură în care semioticul, dublând limbajul, face distincția imposibilă. Astfel, Macbeth devine, dintr-o tragedie a ambiției, o poveste care, parafrazând-o pe Julia Kristeva, explorează ambiguitatea și hibriditatea sexuală.¹²

Rolurile celor doi sunt, în mod evident, inversate până în momentul care corespunde cu încoronarea lui Macbeth ca rege al Scoției. După acest eveniment, Lady Macbeth se retrage în poziția ei „normală”, impusă de legile patriarhale, aceea de simplă soție. Deși ea este aceea care a determinat moartea lui Duncan, planurile ulterioare ale lui Macbeth îi sunt ascunse cu grijă: „*Rămâi curată-n neștiința ta, Odorul meu, și-apoi vei bate-n palme*”¹³. Aceste versuri sintetizează conceptul de falogocentrism¹⁴: bărbatului i s-a returnat atât falusul, „significatul transcendental, marcă a diferenței între genuri, simbol al puterii și autenticității”¹⁵, cât și logosul¹⁶. Autoritatea lui Macbeth, ca și necesitatea de a-și proteja soția pot fi rezultatele noii sale poziții, fie că este vorba despre aceea de rege, fie aceea de asasin. Oricum ar fi, balanța și-a revenit la forma consacrată, bărbatul puternic și femeia mai slabă, iar piesa merge până la capăt pe aceste coordonate. Insuficient dezvoltată ca personaj, femeia poate să și dispară înainte de final. I s-a întâmplat și Opheliei, dacă ține cineva să identifice modele recurente.

Magia și superstițiile joacă un rol esențial în întreaga operă shakespeareană, iar tragedia *Macbeth*, marcată mai mult ca orice altă piesă de amestecul supranaturalului feminin, devine atrăgătoare pentru specialiștii în studii de gen nu doar în ceea ce o privește pe Lady Macbeth, cât și prin prisma celor trei vrăjitoare. Problema pusă cel mai frecvent este dacă influența feminină exercitată asupra lui Macbeth din două direcții este un simbol al răului ce zace în femeie sau un semn clar al puterii feminine. Aceste două interpretări nu se exclud, însă, una pe cealaltă, ceea ce dă naștere unor debateri nesfârșite în privința presupusului misoginism al lui Shakespeare. Pentru că a privi femeia ca pe un rău este la fel de nepotrivit, în ochii radicalilor anti-patriarhali, ca și plasarea ei într-o poziție inferioară, în umbra bărbatului. Astfel de perspective sunt dăunătoare întregii istorii a literaturii și nu doar lui Shakespeare, cu al său *Macbeth*.

Acest articol și-a propus, așadar, să respingă acuzațiile de misoginism îndreptate împotriva lui Shakespeare și să demonstreze că, în conflictul dintre genuri din *Macbeth*, balanța înclină mai degrabă în favoarea femeii, a puterii acesteia și, revenind la teoriile criticii feministe franceze¹⁷, a *vocii*

Shakespeare și filmul japonez. Adaptările cinematografice ale lui Akira Kurosawa

8

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Shakespeare este fără îndoială o emblemă culturală la nivel global, iar interesul pentru opera sa este evident și în lumea filmului. Adaptările cinematografice ale pieselor shakespeareiene au încântat și continuă să încante publicul în cele mai diferite spații culturale ale planetei, de la cel britanic și american la cel japonez sau indian. În acest context, numele lui Akira Kurosawa trebuie menționat. Celebrul regizor japonez a reușit să îmbine lumea literaturii și a teatrului cu cea a filmului într-o manieră impresionantă, fiind apreciat de critici la nivel internațional. Printre multe dintre filmele sale, se regăsesc, așadar, producții inspirate atât de literatura japoneză cât și de cea universală, în particular de opera lui William Shakespeare. Stau dovada în acest sens producții precum *Throne of Blood* [Tronul însângărat] (1957), *The Bad Sleep Well* [Ticăloșii dorm liniștiți] (1960) și *Ran* (1985), bazate pe trei dintre tragediile dramaturgului englez, *Macbeth*, *Hamlet*, respectiv *Regele Lear*.

Atât în teatru cât și în cinematografie, regizorul este responsabil pentru felul în care textul dramatic este transpus pe scenă/ecran, având în vedere crearea unui echilibru între scenariu și spectacolul vizual. Măsura în care adaptarea cinematografică poate fi fidelă textului shakespeareian rămâne un subiect la fel de mult dezbătut astăzi ca și în trecut, la momentul apariției primelor ecranizări care au căutat să se detașeze de regulile spectacolului de teatru. Din această perspectivă, se poate spune că Akira Kurosawa nu s-a limitat la a „traduce” intersemiotic originalul shakespeareian, ci a luat în considerare diferențele culturale dintre Occident și Orient, producând astfel adaptări în care tematica și structura de bază ale textului-sursă sunt păstrate în linii mari, proiectate însă pe fondul unui cadru¹ istoric și cultural specific japonez.

Câteva detalii din biografia lui Akira Kurosawa ar putea contribui la o mai bună înțelegere a manierei sale de reprezentare a conflictelor din centrul tragediilor shakespeareiene, care este profund ancorată în specificul artei japoneze. Descendent al unei vechi familii de samurai, Kurosawa s-a pregătit să devină pictor în primii ani ai carierei sale, urmând cursuri orientate spre descoperirea culturii și artei Vestului¹. Datorită influențelor puternice din sânul familiei și simțului său artistic dezvoltat, filmele lui Kurosawa fac dovada unei atenții desăvârșite acordate detaliului, căci regizorul a căutat să rămână fidel culturii și mentalității japoneze. Criticat uneori, în mod paradoxal, ca fiind prea occidental, Kurosawa a adus în prim plan, prin filmele sale, elemente ale teatrului tradițional japonez în stilul Noh sau Kabuki. Multe scene au fost filmate dintr-o perspectivă statică, teatrală, iar coloana sonoră a fost astfel aleasă încât să pună în evidență muzica tradițională, stridentă și plină de efect.

În plus, Kurosawa s-a remarcat prin tehnicile sale cinematografice, preluate mai târziu de unii regizori occidentali. Folosind mai multe camere în același timp, el a reușit să filmeze aceeași scenă din diferite unghiuri, ceea ce i-a permis să creeze o reprezentare mai nuanțată în care se împletesc diverse perspective. Mai mult decât atât, regizorul japonez a manifestat o preferință aparte pentru fenomenele meteorologice, pe care le-a exploatat la maximum în filmele sale. Ceața densă de la începutul filmului *Tronul însângărat* sau furtuna din *Ran* funcționează drept metafore vizuale menite să susțină (în mod

fidel, de altfel) firul narativ al tragediilor shakespeareiene adaptate pentru marele ecran.²

La fel ca mulți alți regizori inspirați de Shakespeare, Kurosawa a evitat să „imite” pur și simplu celebrul său model printr-o reprezentare „fidelă” a pieselor acestuia și a asigurat, în bună parte, originalitatea adaptărilor sale prin transpunerea acțiunii în Japonia epocii medievale, țara samurailor care trăiau după codul nescris al mândriei și onoarei. Pe atunci, însă, conflictele de interese au dus la revolta multor războinici, ceea ce a dat naștere unor tensiuni între clanurile de samurai și, mai târziu, unui război civil. Tocmai această stare conflictuală, similară cu cea care a condus la Războiul celor Două Roze în Anglia medievală, i-a atras atenția lui Kurosawa și i-a furnizat cadrul perfect pentru re-crearea conflictelor din piesele *Macbeth* și *Regele Lear*.

Regizorul a transformat în mare parte textul shakespeareian în poezie vizuală pură, fapt evident încă din primele scene din *Tronul însângărat*, unde ceața care înconjoară castelul amintește de replicile celor trei vrăjitoare, anunțând soarta care îl așteaptă pe Washizu, *Macbeth-ul japonez*. Teatrul Noh și-a lăsat profund amprenta asupra scenelor în care apar duhul ce ține locul vrăjitoarelor, dar și soția lui Washizu, Asaji, varianta japoneză a lui *Lady Macbeth*, cea care îl va îndemna pe acesta să ducă la îndeplinire profeția și să ia locul stăpânului său. Într-o lume patriarhală, Asaji este, la fel ca *Lady Macbeth*, cea care pune lucrurile în mișcare și acționează din umbră. Deși Washizu spune că vrea să rămână loial codului său, Asaji știe că acesta își dorește mult mai mult. „Samurai” este un derivat al cuvântului „sabarau”, care înseamnă „a servi”, dar în *Tronul însângărat*, acest termen capătă nuanțe ironice, din moment ce lumea samurailor este prezentată ca fiind coruptă și lipsită de scrupule. Asaji își atinge scopul, dar fantoma celui ucis, Miki, îl bânuie pe Washizu așa cum Banquo tulbură liniștea lui *Macbeth*. Deși profund asemănător cu tragedia shakespeareiană, filmul lui Kurosawa introduce și elemente noi, precum sarcina lui Asaji, și renunță la profeția „Niciun om născut din femeie nu te va omori” prin care vrăjitoarele îl conving pe *Macbeth* că va rămâne domn.

În *Ran*, Kurosawa a re-inventat relațiile familiale din *Regele Lear* al lui Shakespeare în conformitate cu aceleași reguli ale patriarhatului ce domnesc în Japonia, astfel încât cele trei fiice ale lui Lear au devenit trei fii. În plus, mai mult decât în *Tronul însângărat*, în *Ran*, el a făcut dovada cunoștințelor sale de pictor, realizând peste o sută de schițe pe care le-a redat apoi în mișcare cu ajutorul camerei de filmat, fiecare scenă părând să aibă un decor unic. Tot Kurosawa a fost cel care s-a ocupat de crearea kimonourilor și a armurii războinicilor. Machiajul elaborat al lui Hidetora (Lear) și a lui Kaede, soția fiului cel mare, a fost conceput să pună în evidență slăbiciunea, respectiv tăria de caracter pe care personajele lui Shakespeare reușesc să le ilustreze prin vorbe și fapte. La fel ca Lear, Hidetora este înșelat, orbit de aparențe și judecă greșit sentimentele copiilor săi (aici, de sex masculin). Pe scurt, ca și în *Tronul însângărat*, Kurosawa și-a oferit libertatea de a transforma tragedia lui

(urmarea la p.37)

**Isaac Asimov
(SUA)**

Greșeala

9

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

- Exact cum ai auzit, pot aduce în prezent spiritele celor morți, zise dr. Phineas Welch, celebrul savant.

- Chiar așa, d-le Welch? făcu Scott Robertson, tânărul profesor de literatură engleză, și zâmbi neîncrezător.

- Vorbesc serios, replică savantul, privind în jur ca să fie sigur că nu-i aude nimeni. Și nu numai spiritele. Le aduc și corpurile.

- Credeam că nu-i posibil așa ceva.

- De ce nu? E doar o chestiune de transfer temporal.

- Aha, adică de călătorie în timp. Dar asta-i destul de ... hm ... neobișnuit.

- Nu și dacă știi cum se face.

- Atunci spuneți-mi cum se face, d-le Welch.

- Ei, asta nu pot să-ți spun. Dar să știi că am adus în prezent destui oameni importanți. Pe Arhimede, pe Newton, pe Galilei ... Sărmanii!

- De ce? Nu le-a plăcut aici? Trebuie să fi fost fascinați de știința noastră modernă.

- A, dar au fost fascinați. Au fost. Dar nu pentru mult timp.

- De ce?

- Nu s-au putut obișnui cu modul nostru de viață. S-au simțit extrem de singuri, s-au speriat ... Așa că a trebuit să-i trimit înapoi.

- Ce păcat!

- Mda. Niște minți extraordinare, dar nu și flexibile.

Nu și universale. Așa că am încercat cu Shakespeare.

- Poftim? strigă Robertson.

- Nu striga, băiete. Nu e politicos.

- Spuneți că l-ați adus în prezent pe William Shakespeare?

- Întocmai. Aveam nevoie de un spirit renescentist. De cineva care să înțeleagă destul de bine oamenii ca să poată trăi printre ei la sute de ani de la epoca din care venea. Shakespeare mi s-a părut cel mai potrivit. I-am obținut și semnătura. Ca suvenir, desigur.

- O aveți cumva la dvs.? întrebă profesorul nerăbdător.

- Chiar aici, răspunse savantul și se scotoci prin buzunarele de la vestă. Uite-o.

Dr. Welch îi arătă profesorului o bucăciță de carton subțire. Pe o parte a cartonului erau tipărite cuvintele: „L. Klein & Fiii, articole de menaj angro”. Pe cealaltă parte se înșiruiau, într-un scris încâlcit, doar două cuvinte:

William Shakespeare

- Spuneți-mi, domnule Welch, cum arăta?

- Nu chiar ca în tablouri. Chel și cu o mustață urâtă. Bineînțeles, am făcut tot ce-mi stătea în putință ca să-l mulțumesc. I-am spus că noi îi apreciem foarte mult piesele, care încă se mai joacă. Și am subliniat că, după părerea noastră, ele sunt cele mai strălucite exemple de literatură în limba engleză, poate în orice altă limbă.

- Foarte bine, foarte bine!

- I-am spus că s-au scris volume întregi de comentarii pe marginea pieselor lui. Firește că a vrut să vadă și el cărțile, drept care i-am adus câteva de la bibliotecă.

- Și?

- A rămas pur și simplu uluit. Sigur, a avut ceva dificultăți cu expresiile curente și referirile la evenimentele de după anul 1600 dar, cu ajutorul meu, până la urmă s-a descurcat. Săracul! Nu cred că se aștepta ca scrierile lui să se bucure de atâta atenție. Tot repeta: „Dumnezeule mare!” ... Pe urmă i-am spus că la colegiul nostru se predau și cursuri despre opera lui.

- Eu însumi predau un astfel de curs – „Introducere în opera lui Shakespeare”.

- Știu. De aceea l-am și înscris la el. Sărmanul Bill, în viața mea n-am văzut un om mai nerăbdător să afle ce gândesc oamenii despre el. Unde mai pui că s-a dovedit și foarte silitor pe toată durata cursului.

- William Shakespeare a fost unul dintre studenții mei? strigă Robertson.

Profesorului nu-i venea să creadă. Imposibil. Sau posibil? Acum parcă își aducea aminte de un ins chel, cu un fel ciudat de a vorbi ...

- Nu l-am înscris cu numele lui adevărat, zise dr. Welch. N-are importanță ce nume a folosit ... Cert este că a fost o mare greșeală. O foarte mare greșeală. Sărmanul de el.

- De ce a fost o greșeală? Ce s-a întâmplat?

- Am fost nevoit să-l trimit înapoi, răspunse dr. Welch cu tristețe. Prea mare a fost rușinea ca s-o poată îndura.

- Despre ce rușine vorbiți? întrebă profesorul, răgușit.

- Ce rușine? repetă dr. Welch privindu-l lung. Păi, stimate colega, l-ai picat la examen!

Traducere de PETRU IAMANDI

DANIEL CORBU

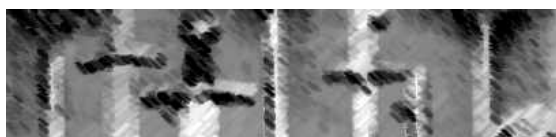
d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

HORTUS DELICARUM

Nici soldații nu sînt de mîncare, Moarte
lasă-i să viseze victorii!
Ieri am fost mai puțin viu
și poate bucuria ta fără margini.
Barbituricele propanololul și toate
preparatele prietenului John farmacistul
s-au dovedit inutile precum IDEILE
CUCARE FĂCEAM CÎNDVADRAGOSTE
într-o cafenea uitată de lume.
Ieri am fost mai puțin viu
și în preajmă bucuria ta fără margini.
M-am rostogolit în jurul sîmburelui acrișor
de lumină
ți-am refuzat cătușele, Neînduplecato,
am recitat din memorie marile cărți
prin ele am peripatetizat ca prin
grădina plăcerilor
am probat mirarea idioată în fața cenușii
și pînă seara am sporit numărul idiosincraziilor.
Retras în secrete odăi
TOTAL IRIAT DE PREZENTUL ETERN
AM PLÎNS BULVERSANT ȘI-AM RÎS POSTMODERN.

MIERCURI CHE PORTA DALLA NOTTE?

Doar gîndul repaosului mă poartă
prin burgul cu ulcerării de toamnă
unde melancolia se-ntâlnește cu straniul
cîntec al ciorilor
iar Copoul se umple puțin cîte puțin cu întuneric
precum paharele cu negrul vin de Burgundia.
Nu mai cauți zeii deasupra
nu le mai rîvnești împlîmirile
îi calci odată cu frunzele
odată cu propria spaimă pe scările vechi și pe-alei.
Che porta dalla notte?
Ce-mi vine dinspre noapte, Mario Luzi?
poco/puțin, acel puțin ce taie mai tare decît spada,
iubirea și candoarea posomorîte răscruci
de preschimbat visele de dărîmat pereții de ceață
ai renunțării
unde poți încerca singurătatea
cu dinții ca pe monezile zimțate
ca pe imperiale săbii de Toledo.

PURTĂTORUL DE TĂCERE

Doamne, atîta deșert în clepsidra
pe care mi-ai dat-o
să mă lecui de timp!
O, înviere de fiecare zi a păcatului
fără de veste a venit toamna.
S-a defectat și mașina de fabricat petunii.
De undeva de prin cețuri
a apărut și îngerul meu peltic și tomnatic
îngerul păzitor
- Sfîntă vecinătate a Nimicului - începui îngerul -
așa de livid și fărîmițat de absențe
doar în vorbe vei mai fi fiind fericit!
- Dragule, - i-am răspuns îngerului privindu-i aripile tot mai
tocite mai blegi și mai răsfrînte în sine -
de-acum îmi voi potrivi monadele tăcerii
voi rămîne printre fotonii și frumusețea tăcutei tristeți
și VOI MÎNCA DIN ACEIAȘI PESMEȚI AI POETILOR
BLESTEMAȚI
Azi de exemplu sătul de psalmi și ode tremurînde
voi mai scrie șazece și patru de versuri
la cutremurătoarea mult așteptată epopee a secolelor
cu provizoriul titlu *Așa s-a călit batista*
(pentru ea voi fi răsplătit cu greutatea trupului
meu în aur!)
voi primi în tăcere vizita zeului barbar Asclepios
voi admira sîinii azurii ai cerului și voi întoarce clepsidra.
CU ALTĂ DEȘERTĂCIUNE VOI RĂSPUNDE
DEȘERTĂCIUNII.

CUVINTE PENTRU BOTEZUL UNUI POEM

Se mai aude muzica spartă în oglinda
de la capătul holului așa cum se sparge un surâs
neglijent
se mai aude glasul celui ce urcă
spre propria-i rădăcină
ca spre enigma din urmă.
Cu primul strigăt bate în portalul luminii Noul Poem
prunc lucrător întru frumos și bine
repetînd breșa primordiei.
Chiar dacă pentru mulți nu contează
dacă e în plus pentru gloria luminii
chiar dacă vămile și timpul fără de milă
îl pot surpa
se cuvine a-i hotărî numele chipul făptura.

*Ce-i, tată, dureroasa-ți istorie
pregătească-mă pentru călătoria jerftelnică
și orice mi se va-ntâmpla
ca pe-un războinic levantin tînăr și hotărît
sărută-mă la plecare!*

Prin urmare se cuvine a-i hotărî numele chipul făptura
și umbră să dăm
și odihnă și neodihnă, Doamne,
în inima celor singuri
acestei făpturi ca o fulgerare de aripi
pe diguri
care o clipă ne-adună precum glasul mamei
la cină.

PORTRET

Despre el se va spune:
Avea un ochi glorios ce nu mai privea
decît în sine.
Era atît de preocupat de esențe
că pînă și moartea i se părea
o melodie galantă.
Ar fi putut vorbi mai mult despre abatoarele
fricii ar fi putut îmbrăca o cămașă străină
sau accepta jocurile și nu martirajul
Ar fi putut rămîne în scepticul cor de bărbați
al vechii înțelepciuni
de n-ar fi învins peste limita lor
altă și altă și altă înfricoșătoare limită.
Ar fi putut să accepte a-i crește
cîteva rînduri de aripi false
sau să negocieze la un preț bun praful de stele.
DAR EL ERA ATÎT DE PREOCUPAT DE ESENTE
CĂ PÎNĂ ȘI MOARTEA I SE PĂREA
O MELODIE GALANTĂ.

LUMINI ȘI URME

Câți vor mai ști cum am trăit
un secol întreg
atârnați de mustățile lui Dali?
și câți vor cunoaște tristețea celui care află-ntr-o zi
că orice avangardă sucombă
în favoarea lucrului bine făcut ce va urma
sau că futuriștii oniriștii behavioriștii miros doar a
catran și război pe veșminte?
Tânăr
să fi încălecat eu dâra de fum
a zeului în alergare
să mă fi luat eu după îngerii
cu aripile albe ca praporii ca ștergarele
de picnic ale țăranilor de la munte?
De-acum se face de-nserare Lenor
franjurii gândurilor atârna
ca înjurăturile pe buzele bețivilor de cartier
și CAD TOT MAI MULTE ARIPI TOCITE DE VĂZDUHUL
ATOATERISIPITOR
ȘI TOT MAI MULTE STEAGURI ROASE DE VÂNTURI.
Din cealaltă vîrstă un singuratic se-ndreaptă spre mine
cu vorbele lui Rainer Maria Rilke încurajând
un ascet:

Wer spricht von Siegen? Überstehn ist alles.
CINE VORBEȘTE DE VICTORIE? AÎNDURAE TOTUL.

RĂTĂCIT PRIN SĂLILE DE AȘTEPTARE-ALE LUMII

Vine o clipă când poți privi prin fanta
creierului ca prin sticlă.
Neîmpiedicat de capriciile toamnei târzii
înțepenise aerul și zborul păsării la fel.
Sau poate mi se gripase mie privirea
de-atîta privit în văzduh
pentru că totul sta neclintit ca la-nceput
de lumi
și eu căutam cu privirea
„punctu-acela în mișcare
mult mai slab ca boaba spumii
ce-i stăpînul fără margini peste marginile lumii” ...
iar cu auzul strigătul ieșirii din sine.

Acum când scriu mi-i tot mai clar că
ÎNȚEPENISE AERULIAR PASĂREA ÎNȚEPENISE
ÎN ZBOR.

Prin urmare, domnule Dante,
mai mult visând decât trăind
rătăcit prin sălile de așteptare-ale lumii
m-am ales cu acest morman de vise căzătoare
pe care sunt sfătuit în secret
să le-mpart la cina de taină.

CORABIA ÎNGHEȚATĂ

Evei

Totul ar trebui să-nceapă cu urma
unui refren pe giulgiul dimineții
de iarnă.

N-AM SĂ VIN PE CORABIA TA ÎNGHEȚATĂ!
E ora la care șobolanii îmi rod hainele
vișinii și au nevoie de încurajări. Prințesa
se ridică din tabloul prea strîmt
și aleargă prin grădina Versailles.

Nu pot veni!
Domnul Arhonte e trist. Altădată își
împodobește locul seminței cu flori de santhal.
Își purta semeț amuleta de înger. Acum
cîntă încet la trompetă. E singurul gest
mai tranșant al mușeniei sale. Mîinile
aprend rădăcini.
Altădată voi veni negreșit!
Acum zeii adună din palma mea
iluzii negre pentru zile portocalii.

Nu pot veni!
E ORA CÎND FETELE TRISTE
SE PREFAC ÎN INSULE PUSTII
și se usucă urmele lui Dumnezeu
acolo, în Sfintele Cărți.

Ciocârlia

La balul frunzelor pe aripe de vânt
Intrat-au ploii ascunse în cuvânt
Și fulgere din ochi de trestie înaltă
S-opreau crăpând pilonii de la poartă.

Acum însângerate minerale, multe,
Aduc iluzii noi ce vor să te sărute
Și tu refuzi eternității dorul
De-a toarce firul înroșind fiorul.

În gușa plină vârf cu note muzicale
Încap și munți, și mare, orice vale,
Unde sub aripi portativ suprem
Îl auzim în flaut și-n poem.

Soarele dansează peste zări,
Epitete-n aer și-n munte-s pe cărări,
Sufletul de frunze se lipește,
Ciocârlia-n cerul meu domnește!

Năluci în piață

Tropotesc nălucile în piață,
Se joacă de-a credința cu o ață,
Se trage ața din partea ce o pierzi
De te-ai născut în vânturi și-n zăpezi.

Mocirle tulburi, sângerii în noapte,
Sunt stăpâne peste bube coapte,
Măștile nălucilor se-ntâmplă
Să doarmă cu pistoalele la tâmplă.

Înseninează liniștea doar crinul
Ce-aduce fluturi investind seninul,
Alibiuri deocheate de năluci în piață
Sângerează micul semn de viață.

Curge în nucleul unor noi trufii
Visul searbăd din ochi de copii,
Părinții se întreabă unde merg
Urmele ce-ncep și-ncet se șterg!

Iubiții din piață

Ochii plini de speranță
Înoată cu febră în piață,
Cocoșați de vis și seninătate
Bat aripi luminii pe spate.

Și zburdă iubiții cu trenul ecou
În lumea din spații cu măști bibelou,
Mai merg subteran în nișe ascunse
Pe silabe subțiri cu tonuri reduse.

Luceferii clipei poartă în ei,
Limbaj de lumină, limbajul de zei,
Priviți prin ochii robiți de speranță
Se îneacă-n iubire, iubiții din piață.

Vinul roșu

Se scurg ochii în pahar,
Vinul curge-ncet pe gât,
Ar gusta preaplinu-i har
Al beției orice sfânt.

Cum zâmbesc la muritorii
Ce au inima-ncălzită,
Mă apucă-ncet fiorii
Și iar intru în ispită.

Torn pahar după pahare,
Vinul roșu curge-ncet,
Este semnul care are
Viața prinsă în buchet.

Curgă sufletu-n pahar,
Vinul curgă-ncet pe gât,
Tu de mine n-ai habar
Că-s bețivul cel mai sfânt.

Îmi fac cruce să pot merge
La butoi încă odată,
Calea vinului alege
Clipa cea mai discutată.

Curgă vin în sânii văii,
Mândră ești, ai buze dulci,
De m-apucă năbădăii
Când la pieptul tău mă culci!

Ninge aiurea în marte

Lumina își scutură fulgii,
Ninge aiurea în marte –
Umbre de aripi se-aud fâl făind
În geana pădurii, departe.

Arbori bătrâni, inele străbat,
Mai sprinteni ca liniștea morții,
În scorbura lor zborurile cad
Săgeată înfiptă în inima sorții.

Ochii din cer privesc prăbușirea
Cuprinsului lirei în imnuri profunde,
Înțelepții dezgroapă de Paște,
Simboluri de sânge și unde.

Tu, îmi vorbești de frunza cea crudă
Și ochii împart lumini suprapuse,
Fulgii sunt flori de adio în lume,
O lume trecută în ghețuri ascunse!

Premiile revistei Dunărea de Jos la Concursul literar „Primăvara lirei”

Ioana Cătălina Roșculeț

se întorc iubite cocorii

privesc cerul însemnat cu triunghiuri
se întorc iubite cocorii
și ciocurile lor intră în mine
cu furia unui glonț ricoșat
din iarna cea lungă

punem dragostea la rădăcina unui înger
numărăm secunde
în care nu o putem aștepta
primeniți de duminică

frigul pleacă luând după el
crivățul șuiarat peste câmp
o vreme nu spunem nimic
apoi
împărțim hohote de râs ca pe o bucată de
pâine
stropită cu vin

Mirela Orban

10. Poveste despre o altfel de primăvară

Mă roade primăvară asta,
oftează nedisimulat
chircită la umbra unei traiectorii elicoidale,
cu o bătătură nouă în talpa stângă
și oase măcinate.

De sus ochiul urmărea marioneta
cum pășea cadențat pe buza cercului.
Trecuse de atâtea ori prin toate constelațiile
cărând greutate egale pe talere,
negociate la sânge în fiecare doisprezecime.
Doar în timpul peștilor făcea popas.
O clipă destul de mare așternea bucuria de a
fi femeie
într-un strat gros,
peste teama de a fi altcineva.

Ascendentă,
spirala apropiă cerul.
Știa.
Și acolo o vor ninge cireșii.

Sorin Dănuț Radu

Motto: „...în orice mare poet există un călător sublim”.
(Gérard de Nerval)

Secvențial

într-o dimineață banală
mobilam camera
cu umbre
un pat pentru vis
o icoană care să-l vegheze
o fereastră
deschisă pentru celălalt

îmi lăsam haina în cuier
ca și cum aş rămâne
pentru totdeauna
aici
...al meu.

În drum spre casă

sunt poet de weekend
al orelor pierdute din mers,
al zâmbetelor goale,
fotograf în colțul ochiului
punând pe chipul tău
un suflet
în plus...

Definiție

pădurea ascunsă
într-un fir de iarbă.

eu...

îngrămădit
într-un pumn
de lut.

Imagine dintr-un tablou

la noi...
n-a fost decât o poveste tristă.
nici oameni
nici copii, nici părinți
doar niște crengi
care creșteau invers

la noi...
n-au fost nici zmei,
nici balauri ca-n povești
doar niște dihăanii cu mâini și cu picioare...

Fără titlu

Dragă prietene, energia unei flori
este de-ajuns să spargă o rocă...
știi și tu că asta nu e o poveste

nu am nevoie de fluvii de tutun
nici inspirație de absint
nici cafele cu gust de noapte

”oricând chipul tău
poate fi un bun început de poem”...

Poem scurt de iarnă

iarna trecută
copilăria de la marginea visului
râsul de pe chipul nostru
urma din zăpada tristă
fericirea secundeii viitoare
și acest poem simplu
fără tine...

DEBUT

**Mihaela
Talabă**

Mănunchi

Am prins cu mâinile goale
Minunea de a fi a firii
Mănunchiul drag de lăcrămioare
Ce mi-au fost hărăzite tot timpul.

Știu să cuprind
Și să desfăc mărgelile albe
Ce se rostogolesc în inimă
Îmbibate de speranță.

Le înșir talisman fiind
Știu că alunecă spre mine
Mărgăritare vii
Cuprind în ele povești
Ce m-au umplut de dor
Transformat în artă
Cuprinde esența lor.

Este sensul vieții mele
De a fi făgașul lor
Răvășite de speranță
Pline de mister...

O viață conturează
Aprinderea firii duce în viitor
Chemarea unei noi vieți
Ce aduce un alt fior.

Mărgele de lumină

Învăluite în lăcrămioare înmiresmate
În curcubeie aruncate peste cerurile multe
Hotărâte să încerce trăirile adânci
S-au scuturat de povara amintirilor din trecut.

Renasc din vise și potrivesc trăirea mea
Cu lăcrămioarele din vânticelul vieții
Adun bobitele și le prind
În firul vieții le împletesc răsând.

Le aștern precum mărgelile de lumină
Să învăluie silueta mea în valul încețoșat,
Aprins doar de sclipirea bobitelor de rouă
Croite pentru mine- mă prind neîncetat.

Don' Damian făcea față tuturor încercărilor ținându-i la distanță și pe unii și pe alții. Dar într-o zi, din ce cauză nu se știe, a văzut cât de singur era, fără nicio mângâiere, de nicăieri. Așa încât, când baba Măcrinoia, clarvăzătoarea, ghicitoarea, sau poate codoașa, i-a adus-o la prăvălie pe madam Aspasia Stroiescu, văduvă în etate de 35 de ani, bine clădită, arătoasă etc., n-a stat pe gânduri nicio clipă. A spus „Da!” și a luat-o cu cununie. Și imediat coana Aspasia s-a pus pe lucru. I-a luat locul lui don' Damian la tejghea și a hotărât să vândă vinul și la pahar, pentru consum pe loc, transformând prăvălia în bodegă. „Bună mișcare,” ziceau unii văzând deverul dublându-se, triplându-se și așa mai departe. „Ba mai precis, bune mișcări,” comentau alții captivați de mersul legănat al coanei Aspasia când se plimba prin salon și se întindea către pervazuri să strângă paharele goale abandonate de bețișori. „Săracu' don' Damian ... Oare chiar nu vede?” șușoteau mahalagioaicele pe la colțuri, iar eu nu pricepeam nimic. De altfel, n-am înțeles nici de ce s-a ofuscat lumea când madam Aspasia, nemandovedind să facă față singură daraverilor negustoriei, a decis, se înțelege că fără a-l consulta pe don' Damian, să-l ia ca ajutor și să-l aducă în casă pe unul Ghiță Boca, un zdrahon de prin cartierul Demobilizaților, fost subofițer de intențență, dat afară din armată pentru fraude și comportament nedemn.

Când închideau prăvălia-bodegă, Aspasia îl trimitea pe don' Damian să-i cumpere portocale, curmale și roșcove anume de la magazinul lui Șvarț și nu din altă parte, până acolo având de traversat două străzi cu linii de tramvai. Și pentru că bătrânul era zgârcit și nu se îndura să cheme un taxi sau o birjă (încă mai erau pe vremea aceea), au tot sperat că se va produce vreun accident pe urma căruia să le rămână lor și numai lor totul. În timpul ăsta, Aspasia și Ghiță Boca mâncau, beau și „se petreceau,” cum avea să spună un martor la procesul de divorț în urma căruia bătrânul și-a recâștigat singurătatea și căderea de a aștepta o alinare. Dar astea nu erau decât clevetiri, ca și cele despre trecutul incert al doamnei Aspasia Stroiescu. Se spunea, de pildă, că fusese măritată de mai multe ori cu bărbați în etate, putezi de bogați și că de fiecare dată le-a moștenit integral averile în urma unor decese suspecte. „Femeia celebră, ce mai!” a fost ultimul comentariu pe care l-am ascultat. De aici înainte, ca și în privința expresiei cu *moștenirea din America*, n-am mai plecat urechea nici în stânga și nici în dreapta.

Îmi vedeam de treburile mele la „*Cantemir*,” se apropia bacalaureatul, iar copilăria rămânea tot mai în urmă. Învățam pe rupe, fiind la concurență cu cei de la „*Hașdeu*.” Competiția era multilaterală, așa încât ne-am confruntat și pe terenul de fotbal. A fost un meci greu, adversarii având câțiva jucători vizați de cluburile profesionale. Însă ambiția noastră era de neclintit. În ultimile minute de prelungiri, le-am păcălit apărarea și le-am dat un gol. Ce să vă spun? Am fost eroul zilei. Eram ovaționat de tot liceul. Atunci am văzut-o pe Valeria. O puștoaică dintr-o nouă, blondă, pistriată, cu ochii albaștri-verzui. Mi se părea absolut necesar să intru în vorbă cu ea și dacă n-ar fi fost meciul și golul marcat în poarta adversarilor, nu știu cum aș fi scos-o la capăt. Așa am avut un punct de

plecare sau un pretext, Valeria exprimându-și părerea că soarta confruntării a fost hotărâtă de hazard, ambele echipe jucând la noroc. M-am dezumflat, firește, dar gândul mi-a rămas la ea. În recreații mă ațineam pe holurile claselor a noua ca s-o întâlnesc și dacă se întâmpla acest lucru, mă pomeneam explicând că întâmplător eram în trecere și celelalte. Până la urmă, luându-mi inima în dinți, i-am cerut s-o însoțesc până acasă. Am luat-o în *suspe* *Fraternității* și nici nu mi-am dat seama că am ajuns la noi în mahala. M-am trezit din acea plutire când eram în față „*La Damian - vinuri din soiuri selecționate*.” „Aici locuiesc,” mi-a zis și a adăugat, probabil pentru a lămurii situația, că era nepoata doamnei Aspasia, femeia celebră. După cum a făcut acea precizare mi s-a părut că mă considera *din echipa adversă*, adică de partea mahalalei care vorbea și colporta, lucru greu de suportat, chiar și până a doua zi când aveam de gând să risipesc orice suspiciune în această privință.

Mi-a scăpat însă un amănunt: pentru Valeria fusese ultima zi de școală. Rămăsesem în liceu doar noi, viitorii bacalaureați. Am căutat-o pe la prăvălie, însă doamna Aspasia m-a informat, cu oarecare sarcasm, că nepoata ei, fiica soră-si a plecat în vacanță, la țară, astfel încât n-am mai văzut-o niciodată.

Toate aceste întâmplări, dizolvate definitiv într-un trecut sever, au reînviat pentru o clipă în memoria mea, înainte de întâlnirea cu avocatul ce urma să îndeplinească formalitățile privind moștenirea. N-am identificat în ele nimic în legătură cu acel prezent. Abia după ce avocatul a deschis plicul și a citit testamentul, am aflat că moștenem toată averea defunctului Damian Corvisiano, inclusiv prăvălia și *imobilul* în care locuisem cu chirie, fiind considerat unicul lui urmaș, ca fiu nelegitim al fiului său. Mai mult decât moștenirea, această ultimă veste m-a năucit. Dar ca și atunci când am primit cartea de identitate și m-am confruntat cu o stare civilă pe jumătate, mi-am păstrat cumpătul și n-am zis decât atât: „Despre Valeria ce îmi puteți spune?” „A, doamna doctor Valeria. Cum să nu! E o somitate în pediatrie. O femeie celebră, domnule! O cunoașteți?”

sfârșit

V. Goncariuc - Zenovica și ingerul

BALAUROL

15

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Fluviul doarme sub o pătură groasă de ceață. Vorba prietenului Ioan Tofan, era o ceață de să-ți razemi bicicleta de ea”. Vizibilitatea zero. Undeva, poate în dreptul portului Docuri, se aud semnalele de ceață ale unei nave ce urcă. Este un convoi prin împingere care se târâie în amonte. Duduitul motoarelor, estompat de mantia cetii, pare o părere. Mai stă câteva minute aspirând parfumul inconfundabil al Dunării după care pune pe drum acostând la *cafeneaua sa literară*. Se simte plin de energie, asemenea lui Anteus, de fiecare dată când se află pe pământul de lângă apele fluviului. Se apucă hotărât de lucru scriind începutul poveștii *Colț de Dunăre*, când ușa de la comandă se deschide și în prag apare Gică Longpied, fratele mai mare al lui Jan Lamacara. Se dau în vorbe despre port, Dunăre și oameni care au fost. Vine vorba despre hamali. Povestea o știu de la bătrânul, tatăl nostru, Măduc, cel mai puternic hamal de pe Vale, începe Longpied. Este cel care la pareu a ridicat o casă de bani de 300 de chile pe scările Băncii Moldova. Tata spunea că în port era un hamal mai puternic decât el. Îi zicea Balaurul și era un țăran venit din funduri de Moldovă, mănât de sărăcie. La împărțirea sacilor, vâtaful îi dădea trei saci iar Măduc primea doi. Era recunoscut pentru forța sa herculeană, dar Balaurul îl întrecea. Acesta, împreună cu ceilalți, dormea în umbra magaziiilor de pe cheu. Pe tâlpi scria prețul cu care se prindea să muncească. Hamalii obișnuiau să vindeau munca cu 2 lei. Măduc și alți câțiva cu trei. Balaurul cu 5 lei. Să îl ferească sfântul pe cel care îl trezea pentru tocmire. Măncau o bătaie soră cu moartea.

O dată cu venirea primăverii, portul prindea viață. Zeci de vapoare încărcate cu coloniale soseau la cheul întins pe 12 kilometri. Căraușii descărcau marfa de export, de obicei produse ale pământului. Între cărauși, fie ei C.F.R. sau simpli bouari, cărbunari sau chiristigii și navele sosite era nevoie de hamali, numiți în alte porturi dokeri. Mănați de vâtafi, dar și de interese proprii, hamalii se mișcau repede, furnici pe schelele de lemn nu prea stabile. De oboseală sau din neatenție unii cădeau ologindu-se pe viață sau, în cel mai fericit caz, plătind cu ziua de muncă marfa deteriorată. Gheorghe, fiul hamalului Măduc Panait, se oprește, uitându-se spre Vic: Tu, împreună cu fratele Cristian, Dumnezeu să-l odihnească, ați făcut un film brava, parcă “Portul Roșu”, unde muncă hamalilor a fost reconstituită în amănunt. Vreau să spun că până la vremea cireșelor în pârgh, mulți oameni de la schele aveau din două, trei nave descărcate și încărcate suficienți bani cu care să-și ducă zilele în vremea toamnei și iernii de peste an. Dar vara abia începuse și muncă era pe rupele. Nu puteai să stai la umbră sau în cârciumi tocând câștigul. Mai era pericolul să fii înlocuit foarte repede, dacă vâtafi te simțeau leneș sau dând semne de nevolnicie. Pe cheu soseau, atrași ca de un Eldorado, țărani fugiți de pe moșii, dornici de căpătuală. În general oameni tineri, puternici și umili. Pentru ei sacul primit de la vâtafi era mană. Ce dacă era numai un leu! Dormeau sub cerul verii, mâncând pâine neagră, măsline și pește prins la undiță. Beau apă din Dunăre, de li se umflau burțile, alungând pe moment senzația chinuitoare a foamei răscolitoare. Așa își începuse și Balaurul munca de hamal. Din prima ceruse trei saci, lăsând fără pâine

trei oameni. În ziua când a apărut pe schelă cu trei saci în spate, portul a huit. Era respectat și urât. Balaurului nici că-i păsa. Taciturn, fără a fi agresiv, nu făcea biserițe și nici nu intra în cârciumi. Din “munții” de galbeni strânși își ridică o căsuță pe strada Tăuni. Mică, din chirpici, cu ușa mare, mai mult înaltă. Are și odaia din față în care se culcă noaptea, după ce se spală în Dunăre. Într-o după amiază de sâmbătă, după ce își cumpără din Piața Moruzi cinghir de la Ilie Casapul, înainte de a ajunge acasă este strigat de Inulia, vecina de peste drum, să o ajute la căratul unor butuci de salcie pentru foc. De aici și până la rugămintea următoare nu a fost decât un pas. Taie lemnele, o joacă, le bagă în magazie și ia masa cu grecoaica. Inulia, văduvă de marinar, nu prea avea căutare la bărbați. Butucănoasă, înaltă, lată în șolduri, sâni mari, femeia mai și bea și, lucru bizar, trăgea din iarba dracului. Ochii erau toată frumusețea sa. Balaurul, îndemnat cu gesturi voit tandre, bea un pahar, două și ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat. Doi munți făcând dragoste! Balaurul înfloarește, un zâmbet de mulțumire îi luminează fața. Împreună cu mai mulți hamali și sacagii stinge focul de la casele armatorului Papadopol, salvând copii și parte din bunuri. Este privit cu admirație de mahalagii care i-au apreciat curajul. De Paște și Crăciun, kir Papadopol îl invită la masa de sărbătoare împreună cu ibovnica sa. Intrase, cum se spune, în rândul oamenilor. De un Crăciun se discută chiar că Balaurul și Inulia trebuie să-și pună pirostriile, că a venit vremea. Nași ar fi chiar doamna și domnul Papadopol. De Bobotează, în fața Palatului N.F.R., prindela copcă crucea, aruncată de P. S. Nifon Niculescu, episcopul Dunării de Jos. Ca să se încălzească fuge în stația de tramvai de pe strada Portului și spre hazul mulțimii ține pe loc un tramvai care dădea să plece. Roțile se învârtesc înnebunit, stârnind jerbe de scântei. Din pielea Balaurului curg râuri de sudoare. Corpul colosului este învăluit în aburi. Mușchii, colaci de șerpi, se zbat cu putere. Vatmanul curmă suferințele tramvaiului oprindu-l brusc. Coboară, holbându-se la Balaur. Bine dispus, acesta se îmbracă cu șuba primită de la episcop. După Sfântul Paște, la biserica Sfinții Voievozi, preotul Nicolae Stamatiu cunună pe Inulia și Ghiță, zis Balaurul. În acel timp portul era plin de vapoare, și în dane se muncea din zori până la apus. Era tot mai multă nevoie de brațe de muncă. Satele din Moldova se goleau de țăranii în putere ce își doreau croirea altei existențe. Pe sub dealurile de pe Dogăriei, pe un maidan, trăgeau căruțe cu oamenii sosiți din sate. Până să-și încropească o nouă casă, locuiau în hrube, foste vaduri de canalizare, dar și refugii, catacombe în care târgoveții se adăposteau în vremurile vechi de turci, ruși și alte năpaste pe două picioare. Oamenii din Vale sau Bădălan spuneau că la pericol moșii lor se ascundeau în mățaraia de tuneluri ce formau un adevărat labirint. Unii își amintesc că la mare înghesuială bătrânii treceau pe sub Dunăre salvându-și viața și bruma de agoniseală pe malul dobrogean, aproape de Biserița... De ceva timp se aciuiseră în hrube, cam pe unde astăzi este autogara “Dumitru”, o

(urmarea la p.29)

- Ia te uită cum merge acela, nea Haralambie! Am văzut un șontorog care mergea mai anevoie decât acesta care nu vede.

- Nu vorbi în bătaie de joc nici de unul, măi soldat. Tu nu știi ce-nseamnă s-o ia razna pe-o ghiulea o bucată din teferia ta și să rămână pe-aiurea iar tu să vii acasă mai împuținat decât ai plecat, să te-ntragească doctorii cu lemn ș-apoi să-nveți tu copacu' să meargă, el care n-a mers niciodată. Să-l scoți noaptea din rărunchi, să-l rezemi de perete apoi la lumina focului să-l vezi ca pe-o fantomă a piciorului adevărat ș-apoi să-l visezi c-ai umblat prea mult prin glod și, mai ales de căldura ta să vezi că a-nceput să dea muguri, să te smucești a deșteptare din somn, cât nu prinzi pe undeva prin vis când atâta ai tânjit umbletu' și casa.

- Nea Har, nu mai vorbi bre, așa, nu știu cum, că mă prinde mila.

- Eu ți-am spus ca să te prindă numai respectu', soldat, și-i de-ajuns atâta. Și dacă ți-oi spune c-am văzut odată urma unui invalid pe un drum abia nins în zori și era că parcă nu mai știam: un om a trecut sau un copac sau amândoi alături împrumutându-și unu' altuia în cruciș pașii târăgănați, ca doi tovarăși de luptă?

- Ascultă oleacă, nea Har, da' picioru acela de cade singur în altă parte, nu-l îngroapă nimeni?

- Nu-l îngroapă, soldat. Nici pe morți n-are cine să-i îngroape totdeauna, d'apăi o mână sau un picior...

- Ba eu zic că atunci când cineva găsește un picior sau o mână, așa, fără stăpân, să-l îngroape, să-i facă un mormânt așa, mic ca la un prunc. Să-i pună și-o cruce ca să se ducă stăpănu' când o putea, să-i aprindă o lumânare piciorului, să-l plângă acolo, să-i pună și-o floare...

- Și dacă moare și omu', soldat?

- Atunci să se ducă rudele.

- Păi rudele o să se ducă la mormântu' mortului, și nu se poate un ins să aibă două morminte.

- Ai dreptate, nea Har, nu se poate; da' eu ți spuneam de orbu' ăla. Să nu văd nici măcar pe zărite, așa, n-aș mai face un pas de-acasă...

- Țista e de-al satului, soldat, mai știe el ulițele de pe vremea când vedea ș-apoi, îi sar în ajutor celelalte simțuri, chiar mai puternice decât le avea mai înainte.

- Păi cum, nea Har, pe el nu l-a făcut maică-sa așa?

- Nu l-a făcut, nu. Un cartuș rămas în urma frontului i-a explodat în mână; bătea în el să-i scoată țâfu' și pulberea.

- Da' orbii visează și ei, nea veteranule?

- Visează, măi flăcău, visează mai mult ca noi ceilalți - așa, c-o cumpănire a vederii și poate văd mai mult ca restu' gloatei în visu' lor, că le vine, dac-ar putea, să nu se mai deștepte ci să rămână unde visează ei dimineața la marginea patului.

- Mă gândesc eu că greu trebuie să mai fie învățu' ăsta la așa o viață chinuită.

- Așa cum este, vezi tu, că nu se dau din calea ei și nu-și pierde toate nădejile, cred în ea și se aruncă la fel de curajos ca unul din la cei la care sare în văzduh de dincolo de puterea de-nălțare a păsărilor, cu ghemul lui de pânze în spate.

- Oricum, nea Har, e greu și departe pân-acolo ca omul să se desprindă.

- Ascultă, soldat, că-i bine să știi chiar dacă nu ești orb sau șchiop sau ciung; dacă stai deoparte și nu te miști, e tare departe de pe-o parte pe alta a unei frunze sau a unei monede, e tare greu firul de sămânță din cărare până nu vine furnica să-l prindă cu fălcile ei tari și să-l înșface în grija ei pentru mușuroi. Viața trebuie înșfăcată, băiete, oricum ar fi ea, ia-o așa cum e și pune-te pe schimbat la ea cât poți.

- Am înțeles, nea Har, rămâne să fac ce pot.

- Măi soldat, tu cam șovăi parcă, mă. Nu cumva ai tu stofă de laș?

- N-am, nea Har, n-am, să n-am parte de ce mi-i mai drag pe lume. Așa sunt eu când respect prea tare pe cineva.

- Bine, mă, să-mi arăți, când o veni la tine, cine ți-i mai drag pe lume și poate ți-oi juca-o la nuntă, așa cum m-oi pricepe.

- Să știi, nea Har, că în ghereta aia de la o sută de pași deasupra luncii, mă gândesc vreme de-un răsărit bun de lună, la tot ce-mi spui după ce am stat de vorbă.

- Mă, tu auzi, vreau să-mi scrii după ce te lași la vatră, măcar o dată pe an să-mi scrii, mereu, până nu ți-oi mai răspunde, auzi tu, măi soldat? Și-atunci o să-nțelegi tu tăcerea mea! S-aprinzi o lumânare!

Liliana Gonceariuc - Ultimul

GO – O Cale Japoneză

Muzeul de istorie Galați, în colaborare cu Asociația de Go Brăila, Asociația Club Sportiv Go-Vest Oradea, Asociația „Rădăcini Culturale” București și Tsurukame Go School Pitești, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Galați, Școala nr. 22 „Dimitrie Cantemir” a organizat în perioada martie – aprilie, expoziția și programul educațional **GO - o cale japoneză**.

Expoziția ne-a oferit prilejul de a face cunoștință cu un joc minunat, un joc cu o vechime considerabilă, apărut în China și îmbrățișat de civilizația japoneză. Sute de ani de sistematizare a teoriei jocului în Japonia a dus la formarea unei tradiții ce se păstrează până în ziua de astăzi.

O dată cu dezvoltarea jocului în țările asiatice, aproape 50 000 000 de oameni bucurându-se de el, era aproape imposibil ca acesta să nu fie răspândit și în întreaga lume. Așa că în a doua jumătate a secolului XIX el apare și în Europa. Abia în 1958 a avut loc primul Campionat European de Go. Astăzi, sute de mii de oameni joacă Go în țările europene.

În România, acest joc a apărut în jurul anului 1950, în Timișoara. În 1982, apar o serie de articole de inițiere în Go, în revista „Știință și tehnică”, iar în 1985 apare prima carte de inițiere în Go scrisă de Gheorghe Păun iar în magazine apare un joc cu tabla de carton și piese de plastic.

Expoziția organizată la Muzeul „Casa Cuza Vodă” a adunat la un loc o serie de obiecte din colecțiile personale ale unor împătimiți jucători de Go din România. Goban-ul (tabla de joc), piese de joc din diferite materiale, boluri pentru piese și ceasurile Ing au stârnit interesul deosebit al vizitatorilor acestei expoziții. De asemenea s-a putut admira o colecție de trofee și diplome, câștigate de jucători români de go, în țară dar și peste hotare.

Îmbinată cu fragmente de civilizație japoneză, expoziția a atras de departe un număr foarte mare de vizitatori, dornici să interacționeze cu jocul de Go și cultura japoneză.

Ținând cont de elementul de noutate ce a reprezentat acest joc pentru mulți dintre cei care au călcat pragul Muzeului „Casa Cuza Vodă”, succesul și interesul pe care le-a stârnit, chiar și după încheierea expoziției și a programului educațional, a determinat organizarea la începutul lunii iunie a unui concurs între școlile gălățene, participante la programul educațional.

Programul educațional „Go - o cale japoneză”, organizat de Muzeul de Istorie Galați s-a bucurat de participarea școlilor nr.22 „Dimitrie Cantemir”, Școala Gimnazială nr.2, Școala Gimnazială nr.28 „Mihai Eminescu”, Școala Gimnazială nr.16 „Nicolae Bălcescu”, Școala Gimnazială nr.15 „Elena Cuza”, Școala Gimnazială nr.31 „Gheorghe Munteanu”, Școala Gimnazială nr.40 „Iulia Hașdeu”, Școala Gimnazială nr.43 „Dan Barbilian”, Școala Gimnazială nr.42 „Sfinții Împărați”, Școala Gimnazială nr.5 „Cuza Vodă”, Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza”, Grup Școlar de Transporturi C.F. R. precum și a grădinițelor nr.36 „Mihai Eminescu”, nr.41 „Codruța” și nr.64 „Ileana Cosânzeana”.

Muzeograf,
Sorina Caloian Feraru

Lectură publică

17 mai, orele 12.00, în amfiteatrul fostului Liceu Pedagogic „C. Negri” din Galați, actualmente Colegiu Național, a avut loc o lectură publică cu participarea scriitorilor Florina Zaharia și Corneliu Antoniu. Întâlnirea cu elevii prestigiosului lăcaș de învățătură pentru minte... și literatură, în acest caz, a fost posibilă datorită invitației făcută de către doamna profesor Violeta Fuică, cei doi membri ai Uniunii Scriitorilor din România citind din propria creație. Au mai fost prezenți, printre alții, directoarea Colegiului, profesorul de istorie Ana Daniela Popa, dar și profesorul de română care i-a fost dascăl chiar Florinei Zaharia, domnul Vasile Leonte.

a.g. (foto:Eugen Ungureanu)

17

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Cărți de Cronici

În paginile
care urmează:

Paul Blaj – Poetul miazănoapte, cu mănuși pe nisip

Poetul miazănoapte cunoaște „nisipul” burgului teceean de treizeci și patru de ani. Crezul artistic (așa cum îl citim pe site-ul Hermeneia la adresa hermeneia.com/users/yester) îi este: „mi-e dor de Dumnezeu și asta e bine/ numai de artizani sau visători mi-e așa dor/ uneori mă ridic pe vârfuri să zgârii cerul cu un cui”. Tot acolo aflăm că Paul Octavian Blaj (sau „yester”) a debutat în România Literară în 1997 și că este membru fondator în colectivul redacțional al revistei „Tecuciul Literar-Artistic”. Alte câteva lucruri despre poetul miazănoapte: „autor cu drepturi depline pe site-urile literare www.hermeneia.com, www.poezie.ro și rețeaua literară; membru U.S.R din iunie 2006”.

„Mănuși pe nisip” și „poetul miazănoapte” sunt două volume de versuri apărute la editura „Napoca Star”, Cluj, 2010, sub semnătura lui Paul Blaj. Cu titlu de amănunt: ambele volume au pe copertă fotografii semnate Michel Gauthier și numără fix cincizeci și șase de pagini fiecare. Poemele lui Paul Blaj sunt organizate pe cicluri, fiecare corespunzând, cu aproximație, câte unei luni calendaristice. Astfel, „mănuși pe nisip” cuprinde poemele scrise spre sfârșit de toamnă și

ale anului 2009), iar „poetul miazănoapte” cuprinde poemele scrise între noiembrie 2009 și martie 2010. De ani nu suntem siguri, însă lunile sunt chiar indicate în titlurile secvențelor lirice.

„Mănuși pe nisip” începe cu un ciclu de poeme care se intitulează „undeve afară este o lume care se descurcă și fără mine”. Din chiar prima poezie (p.11), Paul Blaj ne întâmpină cu o imagine reușită: „sunt un excentric într-un oraș apus/ cumpăr frunze/ pe o alee întunecată/ până când se va găsi cineva/ să mă aresteze”. Al doilea poem, „weed room” (p.12), este reprezentativ pentru întregul ciclu. Atmosfera din poem e una a camerei poetului, statică, plictisită. În acest scenariu, poetul ascultă jazz și mușcă dintr-o felie de pepene galben. Orașul este apus, camera este plictisită. Discursul poetic este voit diluat. Totuși, „în cameră era liniște și toate pluteau”, iar „prizele musteau de energie”. În toată această disoluție (a orașului în primul poem, a camerei poetului în cel de-al doilea) se întâmplă adevărate scurtecircuite metafizice. În lentoarea cotidiană, poetul surprinde obiectele plutind, energiile mustind în prize. E o caracteristică pe care o întâlnim frecvent în poemele lui Paul Blaj: din realitatea banală, cotidiană, se alunecă ușor în metafizic. Ca un fel de somn, ca o amorțeală a simțurilor.

Al doilea ciclu, „stau la ocazie”, nu debutează așa cum te-ai fi așteptat. Poemul de dragoste „oceans house mirror” (p.21) e prea melancolic, prea „dulce”. Chiar dacă poetul traduce, rebel, un „track”, el se adresează iubitei cu un vers cu aromă de clișeu: „mi-e dor de tine ca de lampa cu petrol a bunicilor”. Și continuă astfel: „era bine/ eram frumoși/ mi-era dor de tine ca de o melodie ce se duce departe”. Însă, în poemele care urmează, Paul Blaj echilibrează balanța, venind cu versuri profunde, cu adevărat la înălțimea timpurilor: „privim înafara noastră crispați/ cum vin doi gândaci gânditori pe covor/ cu scuturile sfărâmate/ în mers indian” (p.24), „astăzi am plecat ca un foșnet de bani/ mă dezic de toamnă/ senzual e să dezlipești o frunză de asfalt cu limba” (p.26) sau „m-am trezit dintr-un vis erotic/ cu mâna/ pe șpreiul paralizant” (p.30).

Poemele „scrise într-un taxi”, al treilea din cele patru cicluri de poeme ale volumului „mănuși pe nisip”, nu par a fi scrise într-un taxi, simbol al spațiilor prin excelență citadine, ultramoderne. Un poem precum cel de la pagina 35 („toamna nu știe când e toamnă”) sigur nu a fost scris într-un taxi (în accepția simbolului): „iau țărână în pumni/ îmi curg printre degete castane/ și înțepenit în timp/ îmi arunc gândurile/ peste oraș unde/ mireasă tristă în rochia ei/ amiaza flutură/ părul tău somnoros”, iar „deasupra burgului/ cerul fandează ca un spadassin mort”. Pare a fi un poem dintr-o șaretă, nu un poem dintr-un taxi. Totuși, ca și în celelalte locuri, Paul Blaj știe să vină cu metafore care să ne amintească de timpul în care trăiește: „sunt un cărturar cercetând cerul/ prin telescop/ ca pe o propunere indecentă” (p.40) - iată cu adevărat un vers scris „într-un taxi”. Sau un alt exemplu demn de reamintit: poemul „din perspectiva unui șofer de tir” (p.38) - un poem de dragoste actual, cu multă ironie și cu un sfârșit remarcabil. „am întâlnit-o pe acea terasă în răcoarea lui septembrie/ nu vorbea cu cineva anume/ lăsa cuvintele să intre în aer sule și erotice// [...] bea sprite purta o bluză ușoară/ grena/ pe care mi-am odihnit/ capul/ [...] rămânea simplă/ ca o apă ca respirația/ avea drumul ei/ aștepta o lipsă finală de personalitate/ într-un lotus imaginar/ se lega de fiecare gest/ cu toată ființa/ caut și acum liniștea demnă de un poem ca ea/ când o privesc cum intră zâmbind”.

Din ultimul ciclu de poeme, „un decembrie divorțat”, voi aduce în discuție poemul de la pagina 48, „l'approche du nuage”. Aici Paul Blaj se salvează în mod remarcabil de un patetism pe care-l enunță patriotic, cu putere, din primele versuri: „mă doare țara asta”. Acum, în epoca postmodernă, a comunităților supra-naționale, a Uniunii Europene, pe Paul Blaj „îl doare țara asta”. Pare desuet, nu? Totuși consider că poetul se salvează în ultimele două versuri, când ironia, arma de taină a oricărui scriitor profund, îl scoate la liman: „mă doare țara asta ca un picior amputat pe care încă îl simt/ și râd mișcându-mi degetul mare apoi degetul mic/ tot așa”. E ca bucuria stranie a unui bolnav...

paul blaj
poetul miazănoapte

A doua carte publicată în 2010 de către Paul Blaj, „*poetul miazănoapte*”, cuprinde trei cicluri de poeme: „decembrie”, „noiembrie” și „martie”. Aceași caracteristică, remarcată și la începutul celui alt volum, o vedem chiar în primul poem al cărții de față: „în cameră e cald ca într-o piersică/ ridic ochii și las cartea pe genunchi/ se deschide firească/ o altă dimensiune”. În ordinea banalității, a cotidianului, „alte dimensiuni”, metafizice, se deschid „firească”. Atât de frumos spus și atât de caracteristic poeziei lui Paul Blaj!

În „poem pentru merele coapte”, autorul se vede ca „un bătrân într-un sanatoriu cu aer uscat”, cu „surâsul pierdut/ de mire îndrăgostit pe jumătate”. Această imagine (bacoviană) oferă oportunitatea de a mai aduce în discuție un alt aspect al poeziei lui Blaj: există peste tot în cele două volume de față o pendulare între modernitate (postmodernitate, actualitate) și o realitate „de burg”, asumat-provincială. Poate că structura lui Paul Blaj e una clasică (simbolistă), iar metafora ultra-modernă (numiți-o cum vreți), nu face altceva decât să-i asigure supraviețuirea în actualitate și să dea un farmec nou unei structuri poetice „provinciale”. Paul Blaj aduce playere, ketchup și track-uri în „burg”. Aș spune că e o pendulare care, la un moment dat, va înclina către unul dintre poli. Dar ținând cont de numărul volumelor de poeme publicate de către Paul Blaj (în jur de zece), aș îndrăzni să spun că este deja o manieră proprie de a concepe poezia. Ar trebui, totuși, să ne rezervăm posibilitatea de a fi surprinși de unul dintre volumele viitoare de poeme...

Ținând cont de observația de mai sus, mi s-a părut justificat să „împart” versurile și imaginile lui Paul Blaj în două categorii: „cele clasice, simboliste” și „cele moderne, actuale”. Spre exemplu, tot din primul ciclu: „toată săptămâna admir spitalele/ cu merii lor înflorind pansamente de aer” sau „sunt un dor fructifer/ care nu se miră/ de ce îi cad fructele prea coapte” (p.16), alături de imagini penetrante, originale, ca „nimic din interiorul meu nu pare să se desprindă/ cum cojești pielea la primul bronz” (p.19) sau „închidea ușile aproape lent/ cu gingășia vidă a primului pas pe Lună” (p.21).

În „noiembrie”, a doua secvență lirică a volumului „poetul miazănoapte”, sunt cel puțin patru poeme remarcabile. „Fumuriu de noiembrie” (p.29) e un poem de cafea, poemul unei domnișoare „încă studentă distrată” care vrea să facă „ceva important în viață” - să fie „o Ioana D'arc”, să fie „cineva”. Iar poetul îi dă „speranțe”: „uite i-am zis termini doctoratul și după aia/ stărnim noi o revoluție ceva sau mai bine mor/ m-a privit ca și cum s-ar uita la o ceșcuță doldora de zahăr/ afară intrase ceața în mașini”. „Din tot întunericul ăsta

disponibil” (p.31) e un poem de dragoste mai abstract, în care distanțele sunt trișate, în care „autostrada se prelungește venă prin antebratul meu”, „briza îmi flutură pletele și sângele/ pe câmpia asta spuneai că ai vrea să dansezi goală/ cu mine”. O câmpie inventată, străbătută de o autostradă inventată. „Eu zic că e o toamnă sexy” (p.34) face parte tot din categoria poemelor de dragoste reușite. De data asta nu mai e un decor abstract, ci unul extrem de concret: „primește-mă printre lucrurile din poșetă/ poartă-mă amestecat/ cu pixurile și cardurile/ poate am să îți memorez/ legănarea coapselor”.

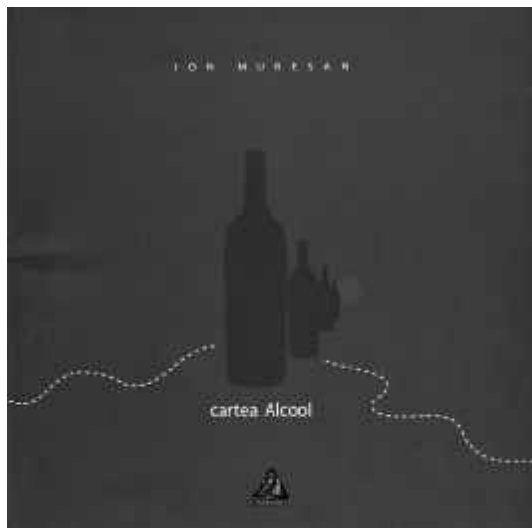
Dintr-un cu totul alt registru face parte „poem cu babe” (p.36). Plin de umor și critică socială, Paul Blaj constată: „babele/ știu totul despre ceva/ una știe totul despre antibiotice/ alta știe totul despre vecinii de vizavi/ ailaltă știe totul despre juan și juanita/ se mai găsește câte una care știe totul despre poezie/ și să te ferești de aia/ că poezia nu e cimbrișor sau peltea”. În același timp, „întotdeauna când bărbații îmbătrânesc și devin moșnegi/ dar întotdeauna/ au impresia că știu totul despre babe”; și „se mai găsește câte una care să îl prindă/ cu o puștoaică în pat și să urle (habar nu am de ce)/ ia uite impotentu' dracu’”.

„Martie” este ultimul ciclu al volumului „poetul miazănoapte”. Remarcabil este chiar poemul „subtitlu” sau „motto” (p.41): „priveam orașul cu femei desculțe/ și vene seci în serile când plouă/ pe-un putred trotuar zăcea o rablă/ chircită de coșmarul că e nouă”. În „evidențe pentru husa albă” (p.45) avem un exemplu de „plus” versus „minus”: „era o vreme de huiă/ cu păsări care se izbeau în geam” versus „poetul bulionului îmbătrânind fără roșii” (imagine pe care niciun poet nu și-ar dori-o aplicată ca etichetă!).

O imagine foarte reușită, o aluzie la un poem cunoscut de-al lui Nichita, găsim la pagina 52: „dacă ți-ai săruta într-o zi tocul pantofului/ nu-i așa că te-ar duce capul/ să îl pui la vânzare pe ebay?” Între poemele remarcabile din acest ciclu de poeme voi aminti „estetica autoexilării” (p.50): „sunt echilibrul constant între sâmbure și miez/ când ne povestim extremele fumul în ploaie”, precum și „auportret pe o roșcovă (ars poetica)” (p.55): „îmi place să cred despre mine/ că sunt fiul risipitor/ în drum lejer spre casă/ privind degajat în jurul meu/ povestind ce se vede/ după care îmi place să cred/ că adam plângea în hohote/ în timp ce mușca și mânca din fruct/ mai îmi place să cred/ că fratele meu mă așteaptă/ eu nu știu cum să cer iertare”.

Voi încheia prin a remarca, pe coperta a patra a volumului „mănuși pe nisip”, un poem vizual, care subliniază simțul fin și atracția irezistibilă către actualitate a lui Paul Blaj (în ciuda „pendulării” semnalate mai sus). O fereastră de „yahoo messenger” și un dialog între Paul Blaj și Raluca Blezniuc. Deasupra, două „webcam-uri” deschise. În cea din stânga, Raluca zâmbește către un Paul adormit în fereastră din dreapta. Iar dialogul de pe „messenger” e doar un monolog al Ralucăi: „mă simt ff bine”, îi spune ea poetului. „Că tu dormi/ și eu vorbesc de una singură”.

Andrei Velea

Patria mea, cartea Alcool...

Ion Mureșan - **cartea Alcool**, Ed. Charmides, Bistrița, 2010.

Ion Mureșan „este esențial”.

Încă de la primele poeme înțelegi cu plăcerea plenitudinii aceasta. Alcoolul este doar pretextul: pretext grav, purtând pecetea invidiei zeilor vechilor greci, care au zis „Să fie Tragic!”, și au văzut că tragicul e bun! Substanța este oarecum departe de alcoolurile lui Apollinaire ori de domnișoarele în alcool. Acest „departe” nu implică o distanță axiologică... Pe la pagina 68 înțelegi că și literatura este alcool, poate fi astfel: în cârciuma rezemată cu un perete de peretele Raiului „bea omul cot la cot cu închipuirile lui. Acolo beau închipuirile cot la cot cu închipuirile. Acolo cel ce noaptea visează, bea dimineața cot la cot cu cei pe care i-a visat./ Acolo beau Baudelaire cu Virgil Mazilescu,/ beau György Petri și cu Edgar Allan Poe...” și urmează un pomelnic de scriitori și personaje (sau de scriitori-personaje): Consulul Firmin, Malcom Lowry, W.Faulkner, Esenin, Marguerite Duras, Ady Endre, Verlaine, Hemingway, Capote, Nichita, Graham Greene, Wiskey Priest, Fitzgerald, Dick Diver, Tennessee Williams, Chandler, Dylan Thomas, Mariana Marin, Bacovia, James Joyce, Raskolnikov, Mikolka, Marmeladov „și mulți, mulți alții dintre cei aleși/ ce au băut în capul nostru până-au crăpat./ Iar lor li s-au lăsat întregi și nestricate buzele și grumazul și mâinile prinse de grumaz, să poată bea până-n Sfârșitul Lumii.”

Precum observați, este destul de greu de început... Fiindcă mai degrabă ar fi o carte și despre Dumnezeu și atotputernicia sa, poate ar fi fost mai bine să i se spună „cartea Dumnezeu(lui lor)”. Doar se știe că alcoolicii au Dumnezeul lor, după cum se spune... Probabil e vorba de îngerii lor păzitori, dar, simplificând, tot la Dumnezeu ajungem! Și la o „teologie” f la Ion Mureșan, cu tot ceea ce trebuie, inclusiv o geneză: „Și a fost seară./ Și a fost dimineață./ Dar asta a fost demult./ Și o singură dată.” (p.7).

Despre ce mai putem scrie: despre pantagruelica ironie a lui Mureșan, observând Marele Plan al lui Dumnezeu (p.9), despre invocarea spiritelor lui Nichita Stănescu (p.10) ori Ioan

Groșan (p.39), despre villonianismul ocazional, quasisuprarealist dintr-un poem frumos (tot „ocazional”, p.11) reflectând un erotism căruia încă nu știu cum să-i spun, erotism liric care degrabă devine naumist (of, Arabella, of, Klara, cum să nu te îndrăgostești de ele!), sărind apoi la Pound, la personajele lirice decăzute ale unui Arghezi ori Paraschivescu (scuzat să ne fie excesul de comparații!)...

Am mai putea scrie despre Patima căpătând carne și suflet de bețiv, cuvintele autorului fiind ca vișinele din vișinată, gura cititorului umplându-se de dulceața celor bune, de dulceața rugăciunii ce caută Lumina și complementarul Întuneric: „Luminează, Doamne, cu lumină/ trupul sub lumină adunat/ șarpe, rob la aur în ruină,/ întru văzul Tău, nelimitat!// Luminează, Doamne, cu-ntuneric/ ceasul zilei cel întunecat,/ sufletul închis în semnul sferic,/ întru văzul Tău, nelimitat!// Luminează, Doamne, luminează,/ smulge-mi carnea negrului păcat./ Groapă oarbă în cuvânt mi-așează,/ întru văzul Tău, nelimitat!” - p.20, „Rugăciune”.

Cu sinceritatea dependentului (interpretat sau nu - mda, ce detașat pot fi!, chiar și în amintirea tatălui meu, ucis și de alcool) se cântă un „Cântec negru” despre o forță... neagră (Să nu fie cu noi, Skywalker!). Demonstrația faptului că într-un *pahar* (p.24, poemul cu același titlu) poate fi o lume întreagă, cu o recuzită tarkovskiană inițial, mai apoi demnă de un „Avatar” al alcoolicilor deloc anonimi, cu „îngerași de pahar”, demonstrația aceasta este. Și atât.

Scriitorul sapă cu cioburile tuturor paharelor sparte din aproape toate cârciumile unde poți intra într-o viață în taina (ispițit sunt să scriu „dostoievskiană”) cutremurătoare a slăbiciunii în fața *tăriei*. Tăriei de a fi cuceritor precum alcoolul, cerându-se, cerându-se drept de a fi întrupat pentru spiritul pierzaniei, pierzaniei căreia orice alcoolice demn îi dă cu tifla.

Decadența visează scriitorul care visează „cu senzația că ceva” îl scipă.

Cu forța prozei rusești din alt veac (este drept că nu am mai avut timp să mai citesc scriitori ruși contemporani), poetul se mai și îndrăgostește și mai scrie și câte un poem de dragoste (ex. p.30), mai și strecoară în poeme scene de neorealism (italian) cât se poate de românesc, cu influențe hegeliene (p.32). Răfuiala cu Perfecțiunea (à la „Black Swan”, dacă vreți și cum vă place) îl provoacă să scrie „Despre zei”, un poem cumsecade, cum multe sunt în acest volum, dacă nu chiar toate, poate prea multe pentru o carte de poezie a zilelor noastre, cu tot damful lor de drojdie metafizică: „Ei duc în mână obiecte stupide./ Ei infuzează în aer nepotrivirea: nimic nu potrivește cu nimic./ Pe-o rază, hai să zic, de zece metri în jurul lor/ e un soi de stângăcie amăruie,/ un strat subțire de stupiditate./ Cerul, deasupra străzii-i ca ochiul de bețiv:/ de-un verde spălăcit, spre auriu, cu-o găurică neagră-n loc de soare./ în mijloc./ Te-aștepti din clipă-n clipă peste garduri/ mii de copii să își ridice capul/ să te maimuțarească-n fel și chip./ și chicotind cu glasuri subțirele/ s-arunce înspre tine mii de înjurături./ dar lucrurile, mai ales, sunt umilite: brusc./ par obiecte de muzeu uitate în latrină./ Când simți că ți se face milă de obiecte./ și-o milă nesfârșită îți e de tine./ poți să fii sigur c-ai văzut un zeu/ și că, trecând, la rândul-i, te-a zărit/ și, în aceeași clipă, te-a uitat.” (p.31).

Multe dintre aceste poeme „cumsecade” (sună mai bine așa, decât „geniale”, sic!) beneficiază (uf, limba de lemn a cronicarului!) de efectele speciale ale artei videoclipului. Ase vedea (nu doar citi!) „Tunelul”: „Stăteam la masă așteptând chelnerul./ Și eram triști și îngândurați,/ căci știam că mult nu

mai avem de trăit./ Când, imaginea noastră s-a decupat în peretele dinspre stradă./ ca și cum, chiar atunci, urgent, ar fi vrut să ne vadă/ o privire ce nu suportă refuzul ca și cum/ un copil ne-ar fi tăiat conturul cu un fierăstrău mic de traforaj/ într-o bucată de scândură./ Apoi, imaginea noastră s-a decupat/ în autobuzul care tocmai trecea./ ținându-l pe loc preț de un minut./ până a trecut prin el./ Apoi imaginea noastră a perforat clădirea de peste drum./ trecând prin dulapuri și scaune./ prin copii și gospodine./ Imaginea noastră stând la masă în așteptarea chelnerului/ a trecut ca un tunel prin munții din zare/ și a perforat aerul sărat de deasupra mării/ și un vapor turcesc și un pește./ Și imaginea noastră a perforat ca un tunel de sticlă/ pustiul./ Și mama a simțit o împunsătură în piept./ când imaginea noastră stând la masă așteptând chelnerul/ a trecut prin ea/ și câinele nostru a lătrat./ și cocoșul pe gard a cântat./ perforat./ Și, încet, anevoie, imaginea noastră a decupat iar orașul/ și peretele opus al cârciumii și imaginea noastră/ s-a năpustit asupra noastră/ fără noi în ea.”

Ce am putea să nu mai uităm? „Patru-cinci mii de chelnerițe”, ori „Arta Uitării” (p.43), „cerul ca un șantier părăsit în grabă la venirea iernii” (p.48), un „Colind” deloc livresc, deși-i (și) cu cărți (p.49-50), un „acoperiș” din/de pe care sesizăm că „nu mai avem un înăuntru al nostru./ și nu mai avem un afară al nostru”, aceasta dacă nu suntem atenți, nu suntem...

Ultimele două poeme, cu care am și început cronica oarecum, dacă tot mai vorbim din când în când despre manuale, ar trebui să fie în toate „manualele pentru orice” om care vrea să fie, hâc, om, turmentat sau nu de furie existențialistă...

Deși toate s-au spus și s-au scris, vorba califului reducăționist, și „Totul a fost băut” (p.57), după cum scrie chiar Ion Mureșan, „cartea Alcool” demonstrează dezinvolt, cu tăria de cristal a băuturilor trecute prin distilarea de lângă cârciuma unică „din ceruri”, cârciumă aceea rezemată cu un perete de peretele Raiului, cârciumă unde este „și o sobă neagră, mică doar atâta cât să exprime frigul”, unde toți cei menționați mai sus și mulți alții beau până află, în fine, ce este cheștiunea cu fericirea: „Fericirea este atunci când ies cu toții la ferestre și-și pun paharele la ochi și văd până acasă, pe Pământ și-l văd pe Dumnezeu cum trece înalt și majestos, și-i ca un cocostârc cu lungi picioare ce calcă de pe-un acoperiș de cârciumă pe altul, de pe un horn de cârciumă pe altul. Iar fumu-i urcă pe picioare ca iedera descrierii-n poeme.” (p.69).

Iar dacă după lectură înțelegi de ce se poate plânge că întunericul va rămâne, cândva, singur singurel, poate vei recepta altfel slăbiciunile omenești sau... divine.

Un copil de trei ani și jumătate, stând pe un trunchi de copac tăiat, cu obrăjiorii în palme, încruntat, spune, întrebat fiind „la ce se gândește”, că „la tătaia Gheorghe”, bunicul mort înainte de nașterea lui (acest bunic fiind o obsesie a puilului de om, despre care spune că este viu în groapă!): „De ce fuma, de ce bea? De ce nu l-ați scăpat?”

Amuzat și trist, adultul îi răspunde: „Am încercat! I-am spus dar nu a ascultat!”

Într-un fel, oricâte vorbe bune am avea tăria să (le) spunem, tăria slăbiciunii lor merge braț la braț cu destinul...

O fenomenologie mai exactă, cu toate fluctuațiile lirismului, a fenomenului, așa cum îl nemurește I. Mureșan (nu vorbesc despre tratate medicale!), nu am întâlnit... Întunericul va rămâne măcar cu acest volum, iar Lumina va trage cu Ochiul, deoarece, evident, cartea Alcool nu va fi de găsit în paradis, ci doar în cârciuma aceea atât de platonice, perete în perete cu paradisul... Și va fi nenumărate exemplare, în pahare, pe sub picioare de mese și de scaune, pentru

a le îndrepta (măcar pe ele), exemplare noi,

neatinse dar și câteva pe lângă acea sobă mică, fără coperte, cu foi rupte... da, din/cu ea se mai încearcă să se aprindă focul... Poemele ei sunt chiar acum scrise pe pereții cârciumii.

Și vreau să cred că și „tătaia Gheorghe” e acolo, dacă mai bine nu se poate... Și poate își va zări nepoții cum bat în stâlpi de telegraf!

a.g.secară

ÎNTR-UN ÎNTR-UN

Doamna Zaira Samharadze a venit din Georgia natală în România, unde s-a stabilit definitiv, cu mulți ani în urmă, din dragoste pentru un român, cu care s-a căsătorit și cu care este și acum, fericită. Și totuși, de ce scriem versuri? Poate pentru a ne alina un dor, a ne vindeca o durere. Dorul de locurile în care s-a născut și a copilărit a inspirat-o pe doamna

Zaira Samharadze să scrie, mai întâi mici povestiri și basme din țara sa (Sakartvelo, numită de locuitorii ei, Gruzia numită de ruși), apoi poezii cu o puternică încărcătură sentimentală. Descoperită și încurajată de prieteni, le-a publicat în reviste, le-a corporalizat în cărți. Cu timpul, a ajuns o remarcabilă poetă bilingvă, scriind poezii în română și georgiană, fiind recunoscută și apreciată de conaționali dar și de publicul cititor din patria de adopție. Este impresionantă energia cu care promovează schimburile de valori culturale dintre cele două țări, ca o veritabilă ambasadoare a culturii între România și Georgia, postură ce se reliefează pregnant și în recenta sa carte *Grădina suspendată* (Editura RAWEX COMS, 2010, 112 p., ediție bilingvă română-georgiană, traducerea aparținând autoarei), titlul fiind extrem de sugestiv pentru cineva care îngrijește cu devoțiune florile prieteniei, iubirii, generozității.

Abstrasă oricărei mode, poezia sa pare scrisă în limba universală a destăinuirii sincere, directe, fără teama că bogăția sufletească revărsată în venele și arterele literelor n-ar putea fi captată la adevărata ei noblețe. Este interesant cum versuri de o mare simplitate, nesofisticate, pot reda un copleșitor tumult de stări, idei și sentimente, încât ne întrebăm dacă nu cumva așa arată inefabilul. Autobiografia se întrepătrunde cu biografia locurilor pe care poeta le străbate cu pasul ori cu gândul. Nu regretă plecarea din vechiul cuib, un „cuib al vulturilor”, acceptându-și destinul cu înțelepciune și curaj: „Soarta m-a făcut să scriu cu litere străine”. Cuvântul cu care poeta intră în rezonanță se metamorfozează; el poate fi perisabil dar și etern, poate fi necruțător dar și mângâietor, poate fi mărgea, sabie, praf, fîntă etc., poate împodobi, pedepsi, umili, poate dărui viață sau moarte. Muntelui sfânt Mtațminda, la poalele căruia se află Tbilisi, orașul în care s-a născut, îi dedică versuri vibrante din care transpar ecurile unui trecut istoric frământat și eroic. Acest trecut de o intensă vigoare faptică îi transmite energie și demnitate, astfel că poezia sa preia forța vitală a unei ființe care prețuiește viața, care se bucură

de tot ce-i oferă ea, descoperindu-i frumusețea fie în natură, fie în oameni, exclamând: „Sufletul m-a durut de bucurie”. Există însă și stări de melancolie, de nostalgie, există și poezii sumbre ca parte de echilibru al vieții, unde își lasă amprenta singurătatea, boala, înstrăinarea, dar și aici primează un sentiment de blândă acceptare și înțelepciune accentuând și mai mult ideea de prețuire a fiecărei clipe. Multe poezii sunt dedicate florilor, lumea vegetală fiind o alternativă sinergică la cea umană. Floarea preferată nu este una strălucitoare și parfumată, ci una modestă, abia vizibilă la marginea unui câmp părăsit, mereu în bătaia vântului - floarea de ciulin, floarea celui răsărit departe de grădina florilor vesele ale unui rai pierdut. Într-o societate tehnificată, poeta face elogiul florilor obișnuite, comune: violete, narcise, mimoze, anemone, al căror mesaj de culoare și parfum transcende convenția regnurilor.

Poezia Zairei Samharadze are prospețimea nealterată a începutului de zi, când lumina, cu a ei consistență, poate fi atinsă cu vârful degetelor înainte de a se rarefia în raze. „Dimineața./ Simt pe vârful degetelor lumina./ Mă pierd în ea./ Merg pe drum din obișnuință./ Totdeauna uit începutul./ Nici nu aud./Nici nu văd cum trec camioanele./ Cum strivesc sub roțile grele/ Sunetul viorii din somn.../ Și fiecare femeie/ Mi se pare că simte la fel ca mine/ Lumina în vârful degetelor./ Dimineața” (*Poem în zori*). Pentru darul de a simți viața în toată plenitudinea ei, poeta parcă își cere iertare: „Trecătorule, iartă marea mea dragoste/ Și ajută-mă să semăn flori/ Pe covoarele întinse./ Iar candelă cu pâlpăirea ei să-mprăștie/ Parfumul lor până departe”.

Despre dragoste se vorbește discret, prin simboluri cu o deosebită încălțătură emoțională: „Pe nisipul ars de soare/ Am scris numele tău/ Atunci când șopteam tainic frunzelor./ Am îngropat iute scrisoarea-n nisip./ Dar vântul a dus-o departe./ Iar când după multă vreme am găsit-o/ Hârtia era albă/ Ca în prima zi” (*Dragostea*). Marea capacitate afectivă a poetei este dublată de luciditate, de realism, fiind o visătoare cu ochii deschiși: „Știu că nu vom fi veșnici”, meditănd asupra vremelniciei omului pe pământ: „Cad în genunchi și sărut pământul/ ce mi-a fost de alții lăsat./ Ce-am să-ți las eu ție?/ O pagină plină./ lacrimi împietrite și/ trupul pierdut într-un spațiu nesfârșit...” De aici, o senină împăcare cu fireasca extincție ce se va petrece într-o zi sub ocrotirea divină.

Poeziile Zairei Samharadze nu aparțin unei dezrădăcinate, ci unei poete care și-a înțeles destinul în proiecție universală, simțind că aparține lumii întregi, pe care o slujește, după puteri, oriunde s-ar afla.

Victoria Milescu

Catia Maxim – Între timpuri, Ed.Tracus Arte, București, 2010.

Cea mai nouă carte a Catiei Maxim se intitulează „Între timpuri”, numele romanului deschizând el însuși discuția: ce-ar fi dacă n-am avea timpuri, dacă am fi „între”, nemai având astfel în căutarea cui pleca?

Dar sunt personajele Catiei Maxim chiar între timpuri? Cred că mai degrabă sub vremuri, vorba cronicarului vechi, și sub povara spațiului („iadul din București”, dar și spațiul locativ de vânzare cu orice preț), chiar dacă de la prima pagină aflăm (printr-o voce interioară) că viața nu e scurtă, ci doar nesfârșită.

Și, pornind de la un moto al unui gălățean de-al nostru din Tecuci (Vasile Ghica: „Amintirile împodobesc mai întâi singurătatea. Apoi o despoaie”), moto ce deschide cartea, mai mult decât timpuri avem amintiri. Este drept că ele se întrepătrund, se influențează (p.13- „trecerea timpului luminează mai clar amintirile”). Este și o carte care revine obsedant la singurătăți. Și la acel „miros de țărână arsă” al ființei personajului principal despre care vom scrie puțin mai târziu... O carte despre case iar case, „continuări ale sufletelor” (p.111) dar și despre mobilele din aceste locuințe, fără a se insita totuși prea mult asupra acestora.

Este un roman zolist ori balzacian, fără înflorituri. Multe fragmente ne duc cu gândul și la alți clasici, precum Ioan Slavici ori George Călinescu (dar și la doi contemporani, ale căror cărți le-am citit relativ de curând: Claudia Partole - „Viața unei nopți sau Totentanz” și Petre Rău - „Orologiul de nisip”). Traian T.Coșovei chiar scria undeva că romanul Catiei Maxim se naște „dintr-un scrin negru”...

Este interesant cum autoarea a reușit să înlăture aproape orice urmă de estetism cult, ca să-i zicem așa. Există excepția aceluia personaj secundar, dar atât de important, al doamnei Ionescu, care prilejuiește și explicitarea titlului cărții: la pagina 79, asupra femeii se fac presiuni pentru a accepta un pact imobiliar (cu demonul chivernisei rapace). „Bătrâna era conștientă că (tot) ceea ce spunea nu avea cum să-i intereseze. Cum să-i preocupe pe ei amintirea micului Paris sau valoarea sufletească a unei case? Puși pe chiverniseală, ce altceva mai putea conta pentru ei? În ceea ce o privea, înțelegea și-și accepta condiția de adiere ce mai plutea *între timpuri*. Se mulțumea să zâmbescă, să se retragă în bătrânețea și neputința ei.”

Totul se mulează în carte pe intelectul și imaginarul mărginite ale personajelor simple, dar atât de... principale.

Printre alte caracteristici aș mai sublinia relativa duritate dată de o anumită luciditate în privința receptării „umanismului” ... ființelor omenești de un anumit tip. Dar mai ales *Firescul* construcției și al relațiilor.

Fără a fi moralizatoare, arată tocmai Lipsa de moralitate, de religiozitate sau, poate, de adevărată religiozitate a acestor oameni noi, jumătate țărani, jumătate orașeni, formați de-a lungul secolului trecut, în încă neîncheiatul proces de adevărată modernizare/civilizare a României.

Niște „oameni noi” care nu fac, nu pot face istorie fiind pierduți într-un purgatoriu (nu realist magic ca în Juan Rulfo) cât se poate de naturalist, „între timpuri”...

Vulgaritatea posibilă a personajelor ori situațiilor este ocolită tot firesc, scenele erotice, nu foarte multe, fiind reușite, semn clar al unei prozatoare de talent, relatarea unor astfel de scene fiind un punct de încercare greu de depășit.

Aș mai remarcă îndreptățita lipsă de sentimentalism a redactării, deși autoarea empatizează cu personajele, atât cât se poate cu niște caractere care nu prea... empatizează între ele, dând credibilitate literară personajelor.

Poate surprinzător pentru o carte a unei scriitoare, portretul central reușit este cel al unui bărbat: Tudor, cel din Glodeni, ajuns în „iadul din București”, cartea fiind și istoria unui anumit tip de parvenire, procedeul preferat, dar nu decisiv în economia cărții, fiind tehnica contrapunctului, altemându-se planuri ale trecutului cu prezentul „amurgului” unei vieți, evoluția vieții lui Tudor fiind descrisă și în urma unei paralizii care îl ținut în pat la 85 de ani.

Ca personaje mai sunt memorabile amanta Teo, evreul Arnold, tovarășul de afaceri al lui Tudor, care se dovedește a fi bunicul lui Teo, într-un final în care mai găsim 2-3 lovituri de teatru, poate și soția, Marcela, de un stoicism aparte (care, totuși, îl înșală la un moment dat pe Tudor cu o caricatură de bărbat, inspectorul Sachelarie Ignat), fiica nelegitimă Coca, boierul Radu și amintita Doamnă Popescu, mai toate fiind însă abia schițate. Și, așa cum am amintit, casele, casele, sursă de parvenire... Dar nici asupra acestora nu se insistă, artistic vorbind...

Bref, cartea unor suflete care nu au un loc al lor, vorba doamnei Ionescu pe patul de moarte...

a.g.s.ecară

Imagine de la lansarea „Între timpuri” în Galați: autoarea în mijloc, între Zanfir Ilie și Clara Mărgineanu

Cărți primite la redacție

23

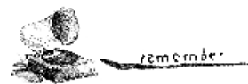
d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

HATMANUL MAZEPA și BISERICA SF. GHEORGHE din GALAȚI DESTINE CU UN SFÂRȘIT ASEMĂNĂTOR (I)

Ne propunem în cele ce urmează să prezentăm destinele hatmanului Mazepa și a bisericii Sf. Gheorghe din Galați, destine ce s-au intersectat și au împărtășit aceeași soartă.

Complexitatea vieții, a carierei sale politice și militare în zbuciumatul secol XVII și începutul sec. XVIII au făcut ca timp de 300 de ani despre Mazepa să se scrie zeci de lucrări și sute de articole. Cu toate acestea tot mai este ceva de comentat.

Nu este lesne, însă, să definești rolul lui Mazepa la cumpăna veacurilor XVII - XVIII. A fost o figură atractivă și puternică, preocupat în permanență de interesele naționale ale Ucrainei sale natale, pe care a servit-o până la moarte. Destinul său a fost legat de cazacii slavizați și stabiliți în Ucraina, iubitori de libertate și nesupuși nici unei servituți, evitând orice activitate sedentară.

Mazepa s-a născut la 20 martie 1639 în localitatea Mazepyntzi lângă Bilo Tserkva din regiunea controlată de Polonia - Pravoberezhya. Se numea Ivan Stepanovici Coledinski, fiul lui Stepan Adam și al Marynei Coledinski. Numele de Mazepa provine de la locul de naștere - Mazepyntzi.¹ Este trimis de părinți la curtea regelui Jan Cazimir II al Poloniei pentru a se instrui. A fost pasionat de cultură și educație, studiind la Colegiul iezuit din Varșovia și apoi la Academia Movileană din Kiev, unde va participa la mai multe prelegeri, fiind adeptul spiritului lui Plutarch. Vorbea mai multe limbi străine precum și limbile clasice, elina, latina și posibil araba.

Călătoriile prin Europa din timpul tinereții și contactul cu renașterea europeană l-au cizelat, reușind să analizeze și să adapteze orice situație la țelul său. Mazepa își dorea, ca orice nobil, să ajungă pe cele mai înalte trepte sociale și politice. Pentru aceasta nimic nu i-a stat în cale, folosind orice ocazie sau prilej pentru a se distinge și a fi util.

După terminarea studiilor se întoarce la curtea regelui Cazimir, însă foarte curând este implicat într-o aventură amoroasă care-i schimbă viața. Trecând prin mai multe peripeții, ajunge în Ucraina -

Livoberezhye. Salvat și ajutat de cazacii zaporojeni, Mazepa va deprinde foarte repede meșteșugul armelor câștigând rapid încrederea cazacilor.

Presa vremii însă nu l-a menajat, mai ales după publicarea Jurnalului de Memorii a lui Passek, care face publică aventura lui Mazepa. În sec. XIX, poeții romantici din Europa au folosit povestirea din acest Jurnal în poemele lor, transformându-l pe Mazepa într-o legendă. Istoriografia țaristă și cea comunistă l-au considerat pe Mazepa un trădător, iar biserica rusă l-a excomunicat. Ca exponent al nobilimii ucrainiene și cazace, Mazepa nu s-a sfiit a-și atinge țelurile prin orice mijloace.

Armistițiul de la Andrusovo, din 1667, a stabilit împărțirea Ucrainei între Polonia - Ucraina de Apus și Rusia - Ucraina de răsărit. Pe fondul instabilității politice din Ucraina de răsărit, Mazepa este numit Hatman, după exilarea lui Samuilovici în Siberia. În această postură, Mazepa se va bucura de încrederea și prețuirea unor contemporani, de la Jan Cazimir al Poloniei, la Petru I al Rusiei, și de la voievozii români Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir, la Carol XII, regele Suediei.

Evenimentul care-l plasează pe hatmanul Mazepa în circuitul cunoașterii și dezbaterii europene a fost Războiul Nordic.

Instabilitățile politice europene se resimt și în Ucraina. În sec. XVII încep a se schimba raporturile de forțe din Europa prin extinderea Rusiei, decăderea Imperiului Otoman, întărirea Franței, fărâmițarea Statelor germane, expansiunea Suediei spre Rusia și instabilitățile politice din Principatele Române.

În anul 1689 Mazepa îl impresionează la Moscova pe Petru I, care-l consideră drept cel mai apropiat aliat. Gândul lui Mazepa era însă acela de a realiza o Ucraină independentă, atât față de Rusia, cât și de Polonia. Mazepa credea cu strășnicie că doar regele suedez Carol al XII-lea îl va ajuta să-și atingă scopul. Iată și explicația lui Mazepa: **“Singura soluție pentru noi este să ne bazăm pe milostivenia regelui suedez. El a promis să ne respecte drepturile și libertățile și să le apere de toți cei care le-ar pune în primejdie.**

Fraților! Asosit vremea noastră. Haideți să folosim ocazia ca să ne răzbunăm pe moscoviți, pentru oprirea lor de o lungă durată, pentru toate nedreptățile și cruzimile la care s-au dedat. Haideți să ne apărăm pe viitor, de atacuri, libertatea și drepturile noastre căzăcești.³

Țarul Petru I se convinge de atitudinea lui Mazepa abia în 1708, când Mazepa trece fățiș de partea regelui Carol al XII-lea în Războiul Nordic. Mânia țarului a fost pe măsura faptelor lui Mazepa. Petru I l-a considerat “noul Iuda, ..., care după 21 de ani de loialitate față de mine, și deja cu un picior în groapă, și-a trădat propriul popor încercând să readucă Ucraina la sclavia poloneză”.⁴

Acțiunea militară greșită a lui Carol al XII-lea împotriva lui Petru I, dar și propaganda țarului contra lui Mazepa, care a folosit neîncrederea cazacilor de rând față de Starșină și implicit față de Mazepa, va duce la deznoadămintul din iunie 1709, de la Poltava.

Dezastrul armatei suedeze și al lui Mazepa, la Poltava, au dus la retragerea celor doi aliați și primirea lor la Bender (Tighina) din Basarabia.⁵ Eșecul de la Poltava va grăbi sfârșitul lui Mazepa. Va muri la 2 octombrie 1709⁶, la un an de la trecerea lui de partea lui Carol al XII-lea (octombrie 1708). Faptul că Petru I a pus un preț mare pe capturarea lui Mazepa viu sau mort, trupul neînsuflit al hatmanului a fost înhumat în apropiere de Tighina, în localitatea Varnița, în Basarabia. După două profanări succesive, contele Woinarowski, nepotul de soră al lui Mazepa, obținând firman de la sultan, hotărăște ca trupul neînsuflit al unchiului său să fie dus și reînhumat la Sfântul Mormânt din Ierusalim, așa cum își dorise Mazepa.

Situația complicată din sud-estul Europei va face ca rămășițele pământești ale hatmanului să ajungă la Galați, orașul-port al Moldovei, de la granița de sud cu Imperiul Otoman. Cum peste Dunăre nu era posibil să se treacă, contele Woinarowski hotărăște, cu asentimentul domnitorului Moldovei Nicolae Mavrocordat, să-l reînsumeze, pentru a treia oară, pe Mazepa, într-o biserică din Galați închinată la Mormântul Sfânt de la Ierusalim. Aceasta era **Biserica Sf.Gheorghe**, cunoscută și sub numele de **Biserica Ierusalim**.⁷

Mazepa va fi reînsmormântat cu onoruri în Biserica Sf.Gheorghe din Galați, la 18 martie 1710.⁸ Iată un personaj real, intrat în legendă, care a strălucit, dar a și incomodat atât în timpul vieții, cât și după moarte.

A fost un personaj istoric, care, datorită pregătirii culturale, s-a implicat în domeniul arhitecturii religioase din Ucraina. În secolul al XVII-lea “Kievul se trezește la viață”.⁹ În Ucraina s-au construit și restaurat în acest secol foarte multe lăcașuri de cult. S-au construit biserici după un plan catolic, “cu fațade flancate de câte două turnuri și cu elemente de decor baroce, venite din Apus prin filieră poloneză”, dar s-au și restaurat multe din bisericile ortodoxe, precum Biserica Sf.Sofia din Kiev, ridicată după un plan ruso-bizantin și completată cu “frontoane, cupole și alte elemente de stil baroc”.¹⁰ Rolul hotărâtor în această operă de construcție și reconstrucție l-a avut Mazepa și cărturatul roman Petru Movilă, devenit Mitropolit al Kievului. Ajutat de arhitectul moscovit Osip Starțev, Mazepa a reușit să elaboreze acest vast program arhitectonic în Ucraina, iar stilul baroc încurajat de el poartă numele de “stilul Mazepa”.¹¹ De asemenea, Mazepa a fost cel care a încurajat tipăriturile religioase atât în limba ucraineană, cât și în limba arabă¹², pentru populația ortodoxă din țările arabe. De remarcat ediția din 1708 a Evangheliei, tipărită la Alep de Athanasie IV Dabbas al

Antiohiei, Evanghelie care are ca ornamentică stema hatmanului Ivan Mazepa, iar nu cea a Ucrainei. Însemnul heraldic al lui Mapeza este Sf.Andrei¹³. De menționat că hatmanul Mazepa a fost decorat de Petru I cu înalta distincție “**Cavaler al Ordinului Sf.Andrei**”, decorație instituită de țar la 21 august 1700.¹⁴ În cadrul legăturilor spirituale româno-ucrainene din secolele XVII-XVIII, remarcăm donațiile de cărți religioase făcute de hatmanul Mazepa Mitropolitului Theodosie de la București.

Cărțile au fost tipărite la 1682 și 1689, în Lavra Pecerska, din Kiev (*Ceaslov și Viețile Sfinților*). Iată și însemnările făcute de Mitropolitul Theodosie pe aceste cărți¹⁵: “**Theodosie, mitropolit, leat 7209, iulie 1. Această sfântă carte, numită Viața sfinților, dăruită iaste Sfintei Mitropolii a Țării Românești din București, de cinstitul dumnealui al nostru făcător de bine Ivan Mazepa, hatmanul Ucrainei, spre veșnica dumnealui pomenire, și s-au adus în zilele smereniei noastre Mitropolitul Țării Românești Theodosie, care cu mare blestem și groaznică afurisenie las ca nimenea să nu îndrăznească a o înștrăina de la sfânta mitropolie aceasta. Iulie 1 7209 (1701)**”. (va urma)

Note:

¹ *Enciclopedia rusă*, vol.35, p.358; *Larousse du XX siecle*, tome quatrieme, p. 758.

² *Enciclopedia rusă*, vol. 35, p. 359.

³ Martin Rady, **Țarii, Rusia, Polonia și Ucraina**, București, 2002, p.128-129; L’abbe Gaultier, **Lecons de Chronologie et d’Histoire**, tome VI, Histoire moderne, 2 partie, de 1648 f1867, p. 108-110.

⁴ Martin Rady, *op.cit.* p.129.

⁵ Veniamin Ciobanu, **Carol al XII lea și românii**, Iași, 1999, p. 60-71; Idem. **Raporturile turco-poloneze și Moldova, de la pacea de la Carlowitz până la 1714**, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A.D.Xenopol*, Iași, tom X, 1973; Nicolae Bogdan, **Carol al XII lea regele Suediei, prototipul eroului modern**, București, f.a., p. 155-174.

⁶ Sunt mai multe variante privind data morții lui Mazepa, între septembrie 1709 până în martie 1710. Apreciem că a murit la 2 octombrie 1709 așa cum precizează Theodore Machiwi, **Prince Mazepa hetman Ukraine in contemporary english publication 1687-1709**, Chicago, 1967, dată precizată și în *Encyclopedie of Ukraine*.

⁷ P.P.Panaiteescu, **Călători poloni în Țările Române**, București, 1930, p. 151-153.

⁸ Paul Păltănea, **Vechi lăcașuri de cult și viață bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864**, în *Monumente istorice și izvoare creștine*, Galați, 1987, p.216 și *note*.

⁹ Vasile Florea, **O istorie a artei ruse**, București, 1979, p.142.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem, 143.

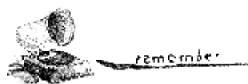
¹² G.Bezviconi, **Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse**, București, 1958, p.113.

¹³ Dan Râpă Bucliu, **Bibliografia românească veche, Additamenta, I, 1536-1830**, Galați, 2000, p. 224; Idem. **Informații istorice privind personalitatea, sfârșitul și locurile de înhumare ale marelui hatman ucrainian Ivan S. Mazepa**, în *Dominus*, Galați, februarie, 2003, p. 8, prezintă și stema hatmanului Mazepa de pe *Evangheliar*, Alep, 1708.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Pr.N.Cazacu, **Aspecte din legăturile culturale ruso-române în secolul al XVII-lea**, în *Glasul bisericii*, an XXII, nr.7-8/1963, p.756-757.

Sursa fotografie: Wikipedia.

MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARHITECTURĂ DIN GALAȚI - de VALENTIN BODEA

Casa Cavaliotti (Kavalliotti)

Gh. Cavaliotti apare într-un dosar de arhivă pe anul 1894, drept candidat pe *Lista definitivă a alegătorilor la Colegiul I de Cameră din Județul Covurlui pe anul 1893*, având meseria de avocat, locuind pe strada Foti, cartierul al II-lea și cu un venit de 1230 de lei și 83 de bani¹. Într-un alt dosar din anul 1897, îl regăsim drept candidat pe *Lista definitivă a alegătorilor Colegiului I-iu pentru Senat din Județul Covurlui pe anul 1897*, având aceeași adresă, dar un venit de 1366 de lei și 50 de bani². În ziarul local

„Acțiunea” din anul 1934, Gheorghe N. Cavaliotti apare cu aceeași funcție de avocat, dar și de mare proprietar urban, președinte de Comisie interimară și apoi primar din aprilie 1884-februarie 1885³.

G. Kavalliotti avea proprietăți în strada Frumoasă și Cealăcu, parcella 1284, unde dorea la 20 februarie 1882 să reconstruiască hanul rusesc și 5 prăvălii⁴. Primește autorizația de construcție din partea Serviciului Tehnic al Comunei Galați la 3 martie 1882.

Serviciul Tehnic al Comunei Galați eliberează lui G. Kavalliotti la 12 aprilie 1883, autorizația de construcție pentru a construi din nou o casă cu atene în strada Foti, fațada fiind aceea a zidului Catincăi Catargi și a casei lui Alecu Foti⁵. Aceasta este prima mențiune a unei autorizații de construcție pe numele lui G. Kavalliotti, a doua fiind la o distanță de 31 de ani. Gh. Cavaliotti în anul 1914 vrea să dărâme casele vechi din strada Foti, numărul 2, iar în locul lor să ridice o altă casă începând cu data de 23 aprilie 1914⁶. Inginerul șef Pădure George I. și inginerul I. Ciuciu, consilier comunal au inspectat locul pe care se va ridica construcția, strada Maior Fotea, numărul 2 și au constatat cum că această casă ar depăși cu 8,52 m. din domeniul Comunei în valoare de 298 de lei și 20 de bani⁷. În același dosar regăsim date despre casă care va fi din zidărie masivă, cu parter și două etaje pe o suprafață de 529,27 m.⁸

Astăzi casa se regăsește în *Lista monumentelor istorice din anul 2004*, pentru județul Galați, la poziția 147, cod GL-II-m-B-03046, pe strada maior Iancu Fotea, numărul 2, construită în anul 1911, aici fiind sediul Muzeului Județean de Istorie⁹. În *Lista monumentelor istorice 2004*, pentru județul Galați, modificată și completată, imobilul se regăsește la poziția 22 cu același cod, dar cu mențiunea casa Cavaliotti¹⁰. Așa cum am relatat mai sus casa este construită într-o primă fază în anul 1883, iar o a doua fază de construcție se desfășoară în anul 1914.

Clădirea are fațada principală concepută în stil eclectic, predominând elemente neoclasiche. O colonadă dublă desfășurată pe două nivele, antablamentul și frontonul bogat decorat cu stucaturi constituie dominantă majoră. Suprafața exterioară este ritmată de prezența balcoanelor pe fiecare travee, fapt care îmbogățește asimetria și conferă clădirii un caracter reprezentativ¹¹.

Note:

¹ SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 139/1894, f. 1.

² SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 223/1897, f. 23.

³ Primarii orașului Galați dela 1865 până astăzi în „Acțiunea”, anul V, nr. 1153, 8 aprilie 1934, p. 7.

⁴ SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 5/1882, f. 47. Serviciul Tehnic al Comunei Galați, nr. 178.

⁵ SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 52/1883, f. 1. Serviciul Tehnic, nr. 222, martie 1883.

⁶ SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 68/1914.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, f. 85. Petițiunea nr. 9752/1914. Serviciul Tehnic al Comunei Galați, nr. 1139 din 7 mai 1914.

⁹ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorice, p. 13.

¹⁰ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați, modificări și completări*, p. 3.

¹¹ Cf. Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Galați.

Primele consulate străine la Galați, spionaj, politică, comerț și matrapazlăcuri imperiale

Portul Galați, prin marea sa importanță în schimburile comerciale la Dunărea de jos, a constituit locul firesc de amplasare a primelor consulate asiatico-europene din regiune.

Nu la Ibraila care era raia turcească în vremea despre care scriem, ci în singurul port *liber* de cea mai mare importanță al Moldovei și, prin extensie, al tuturor țărilor locuite de moldo-vlahi la acea vreme.

Până la ridicarea Odessei, și vor dura ani buni până atunci, vreo 15-18, după ce piatra de temelie i-a fost pusă de transilvăneanul, apoi moldoveanul episcop Ioan Bădulescu Bodoni, la 1794, Galațiul a fost cel mai important port de import și export al zonei sud-est europene.

De aici, din Kalas Iskelesi, marele și bogatul centru de afaceri, se putea observa mult mai bine nu numai traficul naval și comercial, ba chiar supraveghea militar întreaga regiune, se putea spiona în voie, se controlau evenimentele de dincolo de granița Dunării, mișcările de trupe, întărirea cetăților, trecerea emisarilor ori a călărașilor spre Stambul, se intercepta corespondența secretă, se puteau foarte bine recruta agenți și informatori, se puteau apăra mult mai bine interesele negustorilor, se puteau percepe taxe consulare de la cei care se puneau sub oblăduirea altor imperii în afară de cel turc și multe altele...

Astfel, în afară de cele menționate mai sus, ce țin mai mult de spionaj și, evident, politică, un merit în orientarea comerțului unora dintre statele europene mai apropiate de Turchia spre regiunea Dunării de Jos au avut emisarii reprezentanțelor diplomatice din capitalele memleketurilor românești, Moldova și Valahia.

Respectivii emisari locali, ce purtau pe atunci numele de staroste, aveau să solicite guvernelor pe care le reprezentau ajutoare pentru rezolvarea problemelor economice în care erau interesați supușii lor, negustori în primul rând, din raza lor de jurisdicție.

Acești ochi și aceste urechi ale consulilor acreditați la Iași și București urmau să se stabilească la poarta prin care intrau mărfurile străine ori se scurgeau produsele țării, la Galați.

Începutul l-au făcut cum era de așteptat și firesc ortodocșii asiatici, adică țăriștii, la data de 14 mai a anului 1798, prin numirea oficială în portul principatului a dragomanului Pavel Renski, după cum îl informează consulul pentru cele două principate I.I. Severin pe superiorul său V.S. Tamara.

În încheiere vă aduc la cunoștință că numitul Colegiu guvernamental pentru afaceri externe în conformitate cu decretul mării sale împărătești, transmis mie prin poștă ca să se asigure un dragoman sau traducător pentru nevoile din Galați pe probleme comerciale ale supușilor ruși, a numit în acel post ca să mă reprezinte pe secretarul provincial Pavel Renski.

Acesta avea gradul de *Podporucic*, adică *Sublocotenent* și transmitea deja diverse știri, adică spiona, încă de pe data de 24 iunie a anului 1797, când relata superiorilor săi despre o invazie de lăcuste în regiunea Galați-Focșani-Bârlad la 10 iunie a aceluiași an.

Activitatea acestui dragoman o putem urmări prin rapoartele sale, unul fiind din 21-23 octombrie 1801, în care comunica lui V.F. Malinovski diverse noutăți printre care firmanul Porții cu porunca să se vândă cereale numai pentru aprovizionarea Constantinopolului, știri privind vase transportând armament și muniții spre Nicopole și Bender, mai bine cunoscuta de noi Tighina, plus zvonurile cu privire la hotărârea Porții de a declara război Rusiei.

El își va desfășura activitatea consular-informativă până în jurul datei de 29 mai a anului 1802 când, în conformitate cu raportul consulului rus V.F. Malinovski de la Iași către V.P. Cociubei, în urma plecării viceconsulului L. Kiriko din București, Pavel Renski este trimis la post în capitala Valahiei, iar la Galați va veni dragomanul Belici.¹

Se poate urmări activitatea lui Renski din documentele consulare ale vremii, editate

de respectabilul istoric român Andrei Oțetea în cuprinsul volumului ce face parte din colecția Hurmuzaki, serie nouă, volum intitulat *Rapoarte consulare ruse*.

La prima vedere avea o vechime în funcție de 4 ani, la schelele noastre și mai jos vom înțelege de ce.

Reprezentanțe consulare, neoficiale

O parte din cele de mai sus oricum apar în cu totul altă lumină, mai ales numirea lui Pavel Renski, dintr-un raport al consulului chezaro-crăiesc, adică austriac, pe numele său Jean Timoni, expediată din Iași lui Herbert-Rathkeal, ambasadorul imperial la Înalta Poartă.

Purtând data de 16 noiembrie 1796, în el se menționează faptul că reprezentanța consulară țaristă din Iași a numit la Galați un comisar pentru apărarea intereselor negustorilor ruși și a stabilit o poștă regulată între Galați și Iași.

Se intenționau contramăsuri.

Iată cuprinsul raportului.

Negustorii ruși care vin în mare număr la Galați până acum neprimind decât un sprijin redus în caz de nevoie din partea Părcălabilor sau Ispravnicilor din această schelă, consulul general Domnul Severin intenționează să stabilească prin decret după câte presupun, un funcționar cu titlul de comisar, care printr-o scrisoare a Principelui adresată numiților părcălabi va fi recunoscut pentru a apăra comerțul rusec, și va stabili în același timp o poștă rusească regulată între Galați și Iași, poștă care va veni și va pleca de două ori pe lună.

În ceea ce privește supușii noștri mă voi servi ocazional, oricum fără autorizarea din partea Principelui, de secretarul Manzoli care se află la Galați, dar sunt informat că numitul Manzoli rechemat de unchiul său Dellazia va pleca în scurt timp la Viena.²

Este interesant de observat că cele două puteri regionale europene acționau cam la fel. Adică, spus pe șleau, ilegal, având în vedere că aceste lucruri se întâmplau înainte de numirea oficială și de recunoașterea din partea Turchiei, puterea suzerană peste cele două principate. E vorba doar de... ofensivă diplomatică. Se forța nota și mâna Sultanului!

Se vede cât se poate de clar faptul că exista o concurență aprigă între cei doi actori diplomați creștini. Austria, ca o maimuță antropoidă foarte atentă, imita imediat din considerente politice, de prestigiu și de orgoliu mai ales, pe celălalt urangutan, dar asiatic și de stepă, reprezentat de către Țar!

Astfel, Pavel Renski și chiar grăbitul Manzoli, mai precis Iosif Manzuoli de Corrolari, nepotul nu mai puțin vestitului negustor Dellazia, ultimul fiind un obișnuit al schelelor Galaților de foarte mulți ani, erau neoficial învestiți cu asemenea prerogative diplomatice încă din data de 16.11.1796, dacă nu chiar mai devreme.

Data respectivă, până la apariția unor noi documente sau consemnări, ar putea fi luată ca punctul zero în istoria consulatelor din portul Galați.

Însă, cel puțin în cazul austrieicilor, aceștia aveau un merit. (va urma)

Note:

¹ Hurmuzaki, serie nouă, *Rapoarte consulare ruse*, Doc 247, pag 379.

² Hurmuzaki, 19, vol. I, Doc. DCXXXIX, Pag 806.

Români uniți în cuget și simțiri

28

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Ne vine, de peste mări și țări, veste că românii, aflați, mai mult sau mai puțin vremelnici, la Edmonton-Canada, au ridicat Poetului Național al țării de origine, Mihai EMINESCU, un bust, realizat cu migală de bijutier, de sculptorul Gheorghe Alupoaei, trăitor în Vaslui, oraș al cărui nume, de-a lungul vremurilor, rezonază atât de luminos și de autentic cu întreaga Istorie a patriei noastre, pregnant reflectată și în opera monumentală a amintitului artist și profesor din frumoasa și mereu însoțită Moldovă de dincoace de Prut.

Turnarea în bronz a bustului, care îl înfățișează pe geniul tutelar al Poeziei românești, după cum ne informează Pr. George Bazgan, în articolul "Eminescu la Edmonton", publicat în ultimul număr al revistei "Cuvântul nou" (Revistă bilunară editată de Parohia Ortodoxă Română "Sfinții Împărați Constantin și Elena din Edmonton, Statul Alberta, reprezentată de Pr. George Bazgan), pe anul 2010, a fost executată de "Behrends Bronze" Inc., companie de mare reputație pe pământ canadian.

Bustul Luceafărului Poeziei Românești, potrivit articolului menționat, dar și altor surse, a fost montat pe o coloană de beton armat "înveșmântată artistic în piatră naturală cu cuarț", menită să sprijine și "o carte imensă", deschisă și înclinată la 45 de grade, cu dimensiunile de 1,20 m x 0,80 m, turnată prin prestația aceleiași prestigioase companii canadiene.

În paginile deschise ale cărții, desigur eminesciene, pot fi citite, în limbile română și engleză, câteva versuri din poezia "Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie?".

Părintele George Bazgan precizează că întreaga concepție a acestui complex artistic monumental este viziunea, firește inspirată, "a unui mare român, așezat de câțiva vreme la Edmonton, respectiv, profesorul Constantin Clisu, el însuși autorul unei game impresionante de cărți: romane ("În calea vântului", "Bastardul" etc), nuvele, poezie, povești pentru copii etc, ceea ce dă un sporit imbold sentimentului patriotic al oricărui român". Alături, în acest demers, absolut temerar, pentru niște oameni, care trăiesc și muncesc într-o țară străină, i-a fost și doctorul J.I. Slănină.

Dumnealui, potrivit revistei citate, a completat fericit grupul de inițiativă, creat pentru punerea în operă a acestei idei, atât de valoroase, la care, firește, s-a asociat, imediat, și nu în ultimul rând, parohul bisericii amintite: preotul George Bazgan, care a sprijinit, cu toată ființa sa, împlinirea celui mai frumos gând, pe care îl pot avea românii noștri, aflați pe meridiane atât de îndepărtate.

Și, astfel, Complexul Monumental "Mihai Eminescu" din Edmonton, Canada, la propunerea părintelui, s-a înălțat în fața Centrului Românesc de la Biserica "Sfinții Împărați Constantin și Elena", lăcaș de cult ortodox, aparținând tuturor românilor din acest minunat oraș al Canadei.

Monumentul, închinat Marelui Eminescu, chintesență spirituală a neamului românesc, a fost dezvelit la 16 ianuarie 2011, în prezența tuturor coreligionarilor noștri din Edmonton, care au trăit, acolo, la mii de kilometri depărtare de țară, momente dintre cele mai emoționante, de neuitat.

Cu prilejul acestui eveniment, care a avut loc în renumitul oraș canadian, pe fondul împlinirii a 161 de ani de la ivirea, la Ipotești, a Luceafărului Poeziei Românești, Comitetul de acțiune, din care, pe lângă cei amintiți, au făcut parte și arhitectul Kenneth Jason Forner împreună cu soția sa, Magdalena, a editat, cu mijloace proprii, și un elegant **Caiet omagial** (intitulat

MIHAI EMINESCU), pe alocuri bilingv, care se deschide, nici nu se putea altfel, cu un articol adecvat momentului, intitulat "Eminescu și modelul cultural românesc", semnat de Theodor Codreanu, autor al unor pertinente și apreciate studii legate de viața, opera și importanța acestei mari și depline personalități a culturii neamului românesc. Sigur, nici dedată aceasta, Theodor Codreanu nu-i cruță - și bine face - pe atacatorii Marelui Eminescu și, bineînțeles, ai neamului nostru, ce nu se va lăsa, niciodată, copleșit de ura și veninul celor care vizează, fie și experimental, deznaționalizarea noastră.

Sunt publicate, apoi, mai multe poezii eminesciene, între care: "Scrisoarea III" (fragmente), "De-or trece anii", "Sara pe deal", "Mai am un singur dor" ș.a., pentru a-l reintroduce, pe cititor, în atmosfera și magia operii celui, pe care, așa cum arată Theodor Codreanu, exegeții aveau să-l așeze alături de marile figure ale literaturii universale, considerându-l, însă, înainte de toate, cea mai frumoasă înfăptuire a cugetării românești.

De asemenea, în **Caiet omagial** sunt publicate articole privind istoria, semnificația și importanța acestui monument în contemporaneitate, semnate de părintele George Bazgan, Dr. Ion J. Slănină, Constantin Clisu etc, dar și lista donatorilor de fonduri, fără de care, această operă majoră, nu ar fi fost posibilă, "peste mări și țări", ca să aducem și noi, aici, un crâmpci dintr-un leit-motiv de poveste românească.

Felicitându-i pe ce toți cei care, la Edmonton, au durat operă de vestire românească, niciodată perisabilă, dar în primul rând pe scriitorul Constantin Clisu, pentru ideea sa, atât de înălțătoare, dar și pe părintele George Bazgan pentru osârdia sa, pur românească, mulțumim oficialităților canadiene pentru înțelegerea manifestată față de conaționalii noștri, care au dorit să-l așeze pe Mihai Eminescu cât mai aproape de inima lor însingurată și, desigur, sub cerul imens și curat al Canadei, ca țară de adopțiune.

Coriolan Păunescu

Ion Vlasu - Eminescu

ceată de flăcăi din Măstăcani-Chiraftei. Tartorul lor era unul Iancu Sândachi, care de la început primise doi saci “la împărțea”. Umblau în haită având cuțitele la brâu, puși mereu pe gâlceavă. Sândachi provocase de câteva ori bătaie, ba cu Măduc Panait, ba cu Andrei Țiganul zis Arapul, hamali de-ai locului, care îl cojiseră de câteva ori. Dar nu acestea erau ofurile măstăcanului. Ceruse vâtafului **trei saci, cât îi dai Balaurului. Pot să duc și eu**, zicea. Nu primi decât doi, ca de obicei, ceea ce îl înverșună, căutând cu lumânarea ceartă cu Balaurul. Și ce dori se întâmplă. Balaurul pleacă de la vagon cu trei saci de grâu îndreptându-se spre schelă. Când să păsească, se trezi atacat de nemernicii cu Sândachi în frunte. Atunci se întâmplă un lucru despre care portul vorbește și acum. Balaurul scoase un urlat ce îngheță toată dana. Apoi începu să-i pocnească de-a rândul. Era prăpăd, cei potcoviți cădeau ca muștele rămânând lași. Ultimul care venise cu ceanghia ridicată fu Sândachi. Fiind cam de talia Balaurului, rezistă la primul pumn, dar al doilea îi puse capac. Portul era strâns ca la circ. Balaurul, cu sângele curgând, rupse în fâșii cămașa, presără țărână și se legă acolo unde tăieturile erau mai adânci. Strânse toate cuțitele și le aruncă în Dunăre. De la vapor ceru câțiva metri de merlin cu care legă strâns mâinile bandiților. Jandarmii îi aruncară claie peste grămadă într-un car și-i duseră la secție, unde le mai aplicară o corecție. Li se dădu drumul, era mare nevoie de hamali. Trecuse o săptămână de la incident și lucrurile păreau că merg spre normal când dorința de răzbunare întunecă mintea lui Iancu Sândachi. În după amiază fierbinte de cuptor, Balaurul își mânca merindele aduse de nevastă-sa. Se întinse la umbră rezămându-și capul pe saci, adormind liniștit. După un timp, Sândachi se furișă însoțit de haidamăcii săi sărind dintr-odată peste Balaur. Cuțitarii își înfipseră ceangăile în mușchii brațelor și picioarelor, înainte ca omul să se ridice. Fără putere, cu sângele revărsat șiroaie, fu urcat într-o trăsură. Muscalul, înțelegând ce se întâmplase, biciui caii, ducându-l pe Balaur la Spitalul Elisabeta Doamnă. Cu toți banii dați de Inulia, medicii nu putură face mare lucru. Opriră hemoragia, cusând pielea, dar mușchii, o dată secționată, i își pierduseră forța. Toată vară Balaurul zăcu pe prispă, îngrijit de Inulia și baba Sica, doftoroaia mahalalei. Spre sfârșitul Brumărelui, sprijinit în două cârje, Balaurul plecă spre port. Era o arătare de om. Mergea încet, târându-și picioarele. La cârciuma lui Kostas, ceru un pahar cu vin. Cu mâna tremurândă dădu să-l ducă la gură, dar îl scăpă. Știură atunci că era sfârșitul Balaurului. De atunci nimeni nu l-a mai văzut. Unii spuneau că, împreună cu Inulia, după ce au vândut casele de pe Tăuni, a plecat spre acel colț moldovean de unde soarta îl adusese în marele port. Ce s-a întâmplat cu Iancu Sândachi?, mă întrebi. Se spune că a fost prins în docurile de la Constanța și a murit în ocele de la Cacica. Ucigașii au fugit în bălțile de dincolo de Dunăre, dar au fost repede gâlbjiți de pescarii care cunoșteau ca-n palmă cotloanele dintre ape. Criminalii își făcuseră vizuini și trăiau de pe o zi pe alta cu frica în sân. Chiar balta, după prinderea cuțitarilor, fu botezată Vizuini...

Emancipând vocale

Marian Stroe

Nu mai vreau să scriu așa

Știi cum miroase întunericul
Pomului
trăindu-și umbra arzătoare
Prin focul dorințelor, o viață,
La căldura căreia rămași ... obtuzi
Priveghem uralele fructelor pârguite

Cum face când își pierde umbra
pomul
Remizând cu neantul
Seva rădăcinilor cu gust de aspirină
Și-și înfige-n cer brațele noduroase

Cum vede impasibilul durerii
pomul
Cuibărit în lacrimile
Plouate invers... spre nori
Și dăruind infinitului
nicăieriul
Având chip uman de pom

Miniaturi

de Radu Cristescu

Judecata

După audierea martorilor, s-au ținut pledoarii, s-a implorat clemență. Apoi judecătorul scoate un pachet de cărți de joc și-l invită pe acuzat să tragă una: “Roșu nevinovat, negru vinovat”. Omul trage negru. Apoi primește trei zaruri: “Triplă - scapi cu o mustrare. Excepția sunt trei de șase - rămâne surpriză, îți zic doar că e marele câștig. Nimeni nu a profitat de el de când s-au impus aceste metode. Alte combinații: Suma reprezintă numărul anilor de închisoare. Deci ai grijă. “ Individul dă 666. Sala se ridică, îl aplaudă. Cântă orchestra. Pălării aruncate în aer. Este felicitat, pupat. “Ai câștigat!” Tipul zâmbește, e încurcat, dar și bucuros, se lasă purtat de mulțime. “Vei urca pe scenă”. Și este îndrumat către o cutie imensă, ambalată frumos, cu fundă, ca un cadou. E despachetată și înăuntru e un eșafod. “Oameni buni! Am trișat! Am schimbat zarurile!” strigă condamnatul și aruncă cele trei cuburi din buzunar. Pică tot 666. “De ce n-ai trișat și la trasul cărții?” îl întreabă călăul. “Am vrut să respect justiția. Dar apoi nu m-am mai putut abține. Marele premiu....”.

Este reconfortant pentru spirit să întâlnești - într-o lume atât de nervoasă și secătuită sentimental - creatori cu har, care știu să rezoneze cu natura și lumea pentru a le extrage și a le aduce la suprafață partea sa de lumină, de frumusețe. Spumosul scriitor, compozitor, pictor Gheorghe Mocanu asta și face. Coboară în amintiri, extrage esențe și le recompune estetic. Și acum, așezați-vă bine pentru că vă dau o veste. Interlocutorul meu de astăzi este un cunoscut și respectat polițist vrâncean care spune - mai în glumă, mai în serios - că nu știe de ce s-a făcut scriitor iar eu, citindu-l, spun că nu știu de ce s-a făcut polițist. Ambele preocupări sunt însă complementare și îi întrețin arderile, îl stimulează simultan. Girat de nume de rezonanță - Fănuș Neagu, Gheorghe Istrate, Ion Rotaru etc. - a aerat lumea literară vrânceană și nu numai. Citindu-l, veți adăuga vieții clipe plăcute și cu folos.

Pentru unii este necunoscut: Gh. Istrate, Fănuș Neagu, Gh. Mocanu, Dumitru Pricop

Tănase Dănăilă: Domnule Gheorghe Mocanu, după apariția cărții dv. debut, „Borta” scriitorul poet Gheorghe Istrate anunța, parcă îmbrăcat în frac, cu solemnitate națiunea: „Vreau să vă dau de veste că s-a mai născut un bun prozator. Un prozator adevărat. Îmi asum total răspunderea acestui calificativ”. Ca să nu mai vorbim că era girată în prefață de însuși uriașul literaturii Fănuș Neagu. Apoi, critica literară i-a făcut o bună primire. Dincolo de euforia firească nu v-a îngrijorat această primire regală în lumea literară? Ați conștientizat responsabilitatea cu care v-ați încărcat?

Gheorghe Mocanu: Nu se poate spune că m-a îngrijorat. Povestea este, de fapt, mai amplă. Eu am publicat un fragment din romanul „Borta” în revista vrânceană „Prosaeculum”, condusă, pe atunci, de Alexandru Deșliu. Senior editor al revistei era și academicianul Fănuș Neagu, cunoscutul prozator, priinț al metaforei, așa cum este perceput de lumea literară românească. Nu bănuiam că dânsul îmi va citi proza din revistă. Am aflat mai târziu de la fostul meu diriginte din timpul liceului, poetul Dumitru Pricop, bun prieten cu Fănuș Neagu, și de la poetul Gheorghe Istrate, de care ați pomenit mai devreme, faptul că maestrul Fănuș ar fi făcut o glumă la telefon. Discuția ar fi fost cam așa: „Băi Mitică, cine e mocanul care a scris proza asta în „Prosaeculum”? Mitică a reacționat cu bucurie, spunându-mi că este vorba de elevul său și că mi-a fost diriginte în anii de liceu. „Bă, vezi să ai grijă, să nu ajungă băiatul ăsta mai mare ca mine, auzi!” Bineînțeles că totul era o glumă. Dar o glumă care m-a bucurat într-un fel, fiind o mică recunoaștere a talentului pe care Fănuș Neagu îl întrezărea în mine. I-a spus, tot atunci, lui Mitică Pricop, că va scrie câteva rânduri despre mine, dacă doresc să le pun pe vreo carte. Așa s-a întâmplat. I-am trimis manuscrisul romanului și peste o lună am mers împreună cu domnul Mitică, cu poetul Gheorghita Istrate, în București. Am stat peste două ore de vorbă cu maestrul, clipe minunate, pe care n-am să le uit toată viața.

T.D: Axa centrală a romanului „Borta” o reprezintă viața cu pitorescul ei fascinant din Ursoaia, locul nașterii și al copilăriei. O monografie română, așa zice. Se pare că între dv. și Ursoaia există o stare emoțională până la contopire. Poeta Ana Blandiana spunea undeva, „I-am invidiat întotdeauna pe scriitorii care au un loc unde să se întoarcă, o mătă”. Chiar dacă ați redat transfigurat în roman relația pe care o aveți cu acest rai al inimii, ce înseamnă totuși pentru dv. Ursoaia?

G.M: Cel mai frumos răspuns la această întrebare îl poate da cartea. Iată ce scriu acolo, la începutul ei, despre Ursoaia: „Borta

miraculoasă, sfredelită de Dumnezeu la Facere undeva în creierul munților Vrancei, poartă un nume misterios: Ursoaia. Este satul în care mi-am petrecut copilăria și care a încercat, cum a putut el mai bine, să-mi ofere câteva clipe de viață. Un satuc așezat la umbra munților, uitat în trecerea timpului, cu frumuseți neatinse, cu oameni săraci, pricepuți în meșteșugirea lemnului și la truda pământului.”

Primul volum al trilogiei *Din umbra munților - Borta* - l-am scris cu sufletul la gură, fiind vorba de satul copilăriei mele. Am notat acolo, în paginile lui fruste, că Ursoaia nu este

un sat ca toate celelalte. El este un colț de rai pe care Dumnezeu l-a păstrat așa cum l-a conceput la Facere: fără colectivizare, fără activități de partid, dar și fără lumină electrică, fără biserică, magazine, drumuri și școli. I-am zis *Borta*, pentru că satul e înconjurat de munți, așezat într-o văgăună plină cu păduri de fag. Soarele intra dintr-o parte pe la nouă - ora dimineții - și pe la două era dus. Ziua era scurtă, așa că oamenii se trezeau cu noaptea-n cap și tot cu ea pe creștet se culcau. Am scris cu multă bucurie în vârful peniței. Nu dormeam nopți întregi să-mi pot aminti întreaga copilărie, așa cum a fost ea în acele vremuri. Să nu scap nimic din cele văzute și auzite despre spița mocanilor Vrancei, oameni ai muntelui mai puțin pervertiți și mai fideli păstrători de tradiție decât alții. Ca să descriu *frumusețe de rai*, am folosit cuvintele ce-mi rămăseseră în suflet ca o rană de curcubeu a copilăriei.

T.D: Civilizația cu toate efectele ei agresive, i-au alterat puritatea venită din veșnicie, mai este locul virgin unit cu divinitatea și ferit de relele lumii?

G.M: Aici este marea noastră durere. Satul românesc, așa cum îl știm din istorie, este pe cale de dispariție. Își pierde pe zi ce trece sămburele, acea sămânță pură care încolțea și rodea autenticitate, curățenie spirituală, care aducea forță numelui de român. De asta m-am hotărât să scriu despre mocanii Vrancei, pentru a nu se pierde veșnicia acestor locuri de legendă, odată cu intrarea noastră în Uniunea Europeană. Poate, cineva, mai târziu, când nimic nu va mai fi din tot ce am scris eu în carte, va citi și va fi pentru el o lectură plăcută. Faptul că ea a fost scrisă cu mare limpezime în limbaj, despre simplitatea și autenticitatea unor locuri și oameni, mi-a adus multe cronici favorabile și Premiul anului 2006 al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România.

T.D: Trăim timpuri în care totul este de vânzare conștiințe, sufele, organe umane, copii, totul, numai conturile să se burdușească. Dacă trecutul unui om ar fi de vânzare, ați negocia pentru a vă vinde Ursoaia, Borta cu amintirile ei?

G.M: Vorba cântecului: „Casa părintească nu se vinde”. În carte, scriam despre căsuța mea cam așa: „Casa noastră era ultima din sat. De la ea începea sălbăticia. De jur-împrejur, copacii stăteau de strajă precum grănicerii la frontariile țării. O mare de verdeață inunda muntele. Stânca albă, cu vârful ridicat spre cer, stăpânea ținutul. Adesea, aici mă urcam și priveam la oamenii de pe ulițele satului. Unii își duceau animalele la părau, alții strângeau fânul, dar vedeam și câte unul care alerga după vreun țânc. Făcuse el vreo boacăna așa cum făcusem și eu mai deunăzi!”

Uneori, într-un alt colț al satului lătrau câinii la vreun trecător necunoscut. Nu-l slăbeau până nu intra în casa gospodarului. Știam cine a mai venit și cine a mai plecat din sat, iar seara trebuia să-i spun mamei, să fie la curent cu toate. Tare mai era curioasă, să știe ea tot ce se întâmpla în satul nostru! Îi știam pe toți! De la cel mic

până la cel bătrân. Și ei mă știau ca pe un cal breaz! Așa îmi plăcea să cred! ... Zilele erau minunate iar nopțile rupte din basm. Copacul din fața casei, pârâul cu apa cristalină, pădurea cu murmurul ei, cu potecile șerpuiind spre cer, păreau aduse din Rai și așezate de Cel de Sus în jurul căsuței noastre. Pe acolo mă trimitea mama să pasc caprele bălțate, de unde scotea laptele din care seara beam câte o câniță, nu înainte de a fi trecut cu grijă prin strecurătoarea veche, moștenită de la bunica și păstrată cu sfințenie în dulapul de lemn al bucătăriei.

După moartea tatălui vine un sătean și îmi propune o sumă de bani, să vând căsuța pentru fiul lui, proaspăt căsătorit. Bineînțeles că nu am vândut-o și nu o voi face niciodată pe lumea asta...

T.D: *Lumea din cărțile dv. nu este construită în laborator. Ca și în „Borta” personajele din a doua carte, „Pe ulița vântului” reprezintă o lume vie, autentică, fără sclifoseli simandicoase în care mustește viața reală cu toate ingredientele ei de pitoresc. Se vede că nu scrieți cu detașare ci vă contopiți emoțional în universul ei. Trăindu-vă cărțile, se poate spune că vă retrăiți viața?*

G.M: Chiar așa este! Amintirile fac parte integrantă din viața noastră spirituală. Nu putem face abstracție de amintiri. Ele vin singure și ne influențează comportamentul. Amintirile sunt parte din echilibrul nostru, cele care ne hrănesc și ne dau suflul necesar de a merge mai departe. Amintirea celor alături de care ți-ai petrecut o parte din viață - părinți, frați, surori, prieteni, vecini, săteni, bunici etc. - nu se șterge din memoria noastră, niciodată. Prin cartea mea, pot spune că i-am immortalizat pe toți, romanțat bineînțeles, pe cei care au trăit în spiritul munților Vrancei. Și nu am terminat, urmează volumul doi al trilogiei „Din umbra munților”. Dacă în primul volum totul este trecut prin simțurile, privirile, trăirile copilului Gheorghijă Mocanu, în celelalte lucrurile se vor schimba, urmând perioada adolescenței, apoi maturitatea, așa cum este firesc. Despre cartea „Pe ulița vântului” pot spune că este o pregătire a viitorului volum doi, pentru că unele dintre povestirile din ea se vor regăsi sub o altă formă în roman. Se practică acest lucru în literatură. Cartea de povestiri „Pe ulița vântului” tratează, de fapt, aceeași temă ca și romanul - viața mocanilor din ținutul Vrancei arhaice.

T.D: *În antiteză cu celebra reflecție a lui Lucian Blaga „Veșnicia s-a născut la sat” Leo Butnaru zice, cu durere, într-un poem: „Domnule Lucian Blaga / Vă rog nu vă supărați / Însă, în ultima vreme / (sper că nu cea de pe urmă) constat că / Veșnicia a murit la sat.”*

Dv. ați simțit că veșnicia a murit în Ursoaia?

G.M: În traducere, veșnicie însemna, de fapt, durată care nu are nici început, nici sfârșit, care nu se supune nici unei determinări temporale - eternitate. De aceea, făcând abstracție de metafore, veșnicia e veșnicie, deci ea va exista indiferent de voia sau împotrivirea noastră. Iată, pot spune că și eu, prin cartea mea, contribui la această veșnicie a ținutului în care am văzut lumina zilei și unde mi-am petrecut viața. Nu, veșnicia nu a murit în Ursoaia...! Ea se transformă doar, în pas cu vremurile.

T.D: *Cea de a treia carte, „Hematomul roșu” este un rechizitoriu făcut comunismului și blestemelor sale plăceri de spălare a creierilor. Eroul central Zlateș Velniceanu încă mai trăiește, ajuns un destin ratat. Călii săi însă, după aglomerația din ‘89 pe care o numim revoluție au avut o ascensiune spectaculoasă. Au urcat din mers în tramvaiul noilor partide, și-au amplificat privilegiile și funcțiile, tânguindu-se, cu siguranță, cât au suferit ei în odiosul sistem comunist. În ce împrejurări ați descoperit acest caz dramatic, condiția dv. de ofițer de poliție v-a ajutat?*

G.M: Vă mulțumesc pentru această întrebare care îmi dă ocazia să spun unele lucruri și despre profesia mea. Cei care mă cunosc știu că sunt polițist. Un polițist atipic, așa putea spune. În 2004 am lansat împreună cu îndrăgitul interpret de muzică populară Benone Sinulescu un album de muzică ușoară intitulat „Maria”, eu fiind compozitorul, textierul și interpretul celor 12 melodii, fiind invitat pentru lansare de două ori în emisiunea „TEO”, celebră pe vremea aceea, de la Pro tv. Una dintre piese, „Sunt pieton” a ajuns pe locul

5 în emisiunea moderată de Titus Andrei, în topul Radio România Actualități. Apoi, un an mai târziu, am avut o expoziție personală de pictură în ulei pe pânză în foaiul Centrului Cultural al Ministerului Administrației și Internelor. După editarea celor trei volume de literatură, mi-am încercat norocul, depunându-mi dosarul de a accede în Uniunea Scriitorilor din România, lucru care s-a și întâmplat, comisia de la Filiala Bacău și cea finală de la București acceptându-mă cu drepturi depline. Au contat foarte mult referințele critice ale unor avizați în domeniu, prof, dr. Ion Rotaru, Prof. Theodor Codreanu, Fănuș Neagu, Gheorghe Istrate, Emilian Marcu ș.a., în reviste de prestigiu din țară, precum „Dacia literară”, „Convorbiri literare”, „Ateneu”, „Oglinda literară”.

Toate aceste realizări pe plan spiritual au fost făcute în paralel cu munca de polițist, unde am căutat permanent să fiu la punct, să nu se poată spune că aceste preocupări extraprofesionale mi-au adus atingere gradului de implicare în serviciul polițienesc. De fapt, munca desfășurată în toți anii aceștia mi-a adus și vreo trei avansări în gradul următor înainte de termen.

T.D: *Toate creațiile dv. sunt radiografii ale unor vieți trăite. Porniți de la realitate, faceți o schemă tematică, un desfășurător dându-i nuanțe în construcție literară căreia îi imprimați tensiuni, șlefuire și ținută estetică. Dar, între faptul de viață și faptul artistic este o diferențiere prin transfigurare, care să îi confere înțelegerea scriitorului. Cât adevăr și câtă amprentă personală există în cărțile dv.?*

G.M: Ultimul meu roman, „Hematomul roșu” este inspirat din viața unui medic care trăiește încă. Eu mi-am făcut un plan, unde am nuanțat totul, am adus multă ficțiune în acțiunea romanului. Culmea este că după ce a văzut lumina tiparului, acel medic a făcut o reclamă extraordinară cărții, cumpărând multe exemplare pe care le-a dăruit tuturor, apropiați sau necunoscuți. Tuturor le spunea că așa a fost viața lui. A ajuns el însuși să se identifice cu viața personajului, să creadă că așa a fost, cum scrie în carte. Deși mai mult de 60% este ficțiune. (...) Mulți m-au întrebat de ce „Hematomul roșu”. Am dat intenționat acest titlu romanului meu, cu puțin iz pleonastic, tocmai pentru a scoate în evidență acel roșu, care înseamnă „Comunismul”, lipit de Terra, ce se vrea a fi extirpat, lucru aproape imposibil de realizat. Roșu însemnând că el trăiește, este efervescent, puternic, poate reveni oricând cu și mai mare forță, este încă viu etc. Normal că în prealabil m-am documentat prin medici specialiști în domeniu, aflând din diferite tratate de medicină, cum hematomul, în evoluția și involuția lui, poate căpăta diferite culori și nuanțe, mergând până la a fi maro, albastru, violet, galben ș.a. Sunt bucuros în aceste zile, spre exemplu, că prestigioasa revistă „Convorbiri literare” de la Iași mi-a publicat o cronică elogioasă, semnată de cunoscutul critic Constantin Dram.

T.D: *Marii scriitori Fănuș Neagu, Marin Preda ș.a., au nemurit în operele lor viața câmpiei. În câmpie viața pare mai molcomă, mai așezată, mai calmată temperamental. Chiar când spui câmpie, parcă spui liniște. Muntele are însă o anumită asprime, o oarecare duritate care este transferată vieții, oamenilor. Credeți că există o empatie între oamenii și locurile în care se nasc și trăiesc?*

G.M: Chiar m-am gândit la asta. Dacă marii scriitori pe care i-ați pomenit au scris despre locurile natale, despre câmpia nașterii lor, de ce nu aș scrie și eu despre muntele copilăriei mele...? Despre ce altceva poți scrie mai frumos și mai curat, cu sufletul, nu cu creionul, decât despre vatra ta, despre oamenii care ți-au dat o bomboană pe când erai țănc pe uliță, ori despre părinți, bunicii și toți cei care ți-au oblojit copilăria. Sigur, natura îi formează pe oameni. Iar oamenii muntelui sunt mult mai realiști, mai aspri, mai duri decât ceilalți. Viața în munte nu e deloc ușoară. Și asta îi întărește și îi face tot mai puternici și mai demni.

Interviu realizat de: Tănase DĂNĂILA

(urmarea în numărul 113)

MMXI

Peșitul. Dacă o fată oferea unui flăcău o batistă și acesta o primea, însemna că ei sunt hotărâți să se căsătorească. În cazul în care băiatului i se fura această batistă sau o pierdea, era „mare jale”.

După o discuție prealabilă cu părinții, băiatul îi spunea fetei să-și anunțe familia că vor veni ai lui „*ca să facă vorbele*”. În cazul în care fata nu avea de gând să se mărite cu el, îi spunea că părinții nu o lasă să se mărite încă. Alte fete, chiar dacă nu-l simpatizau pe băiat, și, chiar dacă mai știau, de asemenea, că nici părinții nu-l vor, îi spuneau să vină totuși cu părinții. Pețirea de către mai mulți flăcăi și refuzul acestora îi dădea fetei mai multă prestanță în cadrul comunității.

Când familia băiatului nu era pregătită pentru nuntă - evenimentul angajând mari cheltuieli - sau când familiile erau măcinate de vechi discordii, părinții îi curmau elanul din primele discuții: „*Mă, nu te însura anul ăsta că eu n-am cu ce-ți face nuntă*”, sau: „*Fata lui cutare n-o să calce pragul casei mele cât mai trăiesc eu*”. Același lucru era posibil și în casa fetei...

„*Când un flăcău vrea să se însoare, spune mai întâi unei rude să meargă să vorbească cu familia fetei, apoi îl anunță pe tatăl băiatului. Apoi, tatăl lui împreună cu starostele, merg să facă logodna. La casa fetei ei zic: «Bună dimineața!», repetă de mai multe ori. «Ei, moș Gheorghe, fân ești ori pai?» Dacă voiește să dea fata, zice: «Fân!» iar de nu «Estepai!».*

Dacă se învoiește întâi din zestre, așa verbal, apoi zic să se logodească, aduce o farfurie și pune mirele 4-5 franci și mireasa o basma albă. Apoi ia mirele basmaua și mireasa francii și după asta rămân logodiți. Apoi joacă până la revărsatul zorilor și după aceea mireasa pleacă acasă la mire. După aceasta se pregătesc de nuntă și sâmbătă seara, în loc de pețală spun pe aici, vedre.

Duminică seara se cunună. Noaptea se face nuntă mare. Dau fiecare câte 3-4 fr. Alții dau pâine, alții oi. Luni dimineața se duc cu rachiul roșu la socrii cei mici și la nuni.

Pe socrul cel mare îl leagă la cap cu un brâu roșu, îl pun pe o cotigă (cu două roate) îmbrăcat în rochie și-l poartă tot satul, cu lăutarii după ei. Seara fac altă masă, se zice «la uncrop». Și dacă se pun la masă, toți stau un ceas și nuna leagă mireasa «de-a moada», felicitând-o așa: «Să-ți fie de ghine, cocoană mireasă...».

Alții îi dau cu ceapă pe la ochi și o fac să plângă. Marți merg tinerii cu plăcinte la nuni și după asta s-a terminat totul”. (B.A.R., B.P. Hasdeu, Răspunsuri la Chestionarul lingvistic al limbii române, tom 3420, f. 501, com. Vlădești).

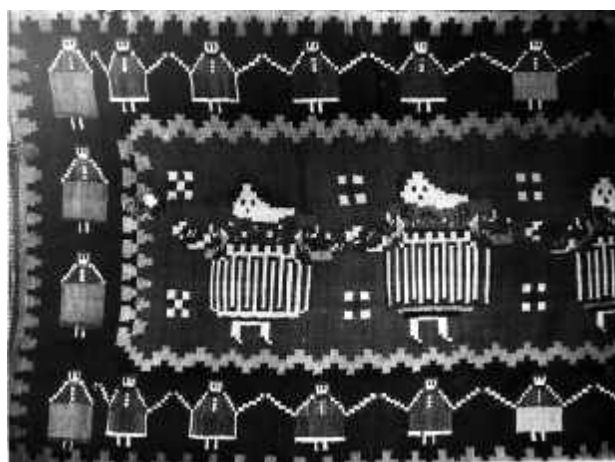
În alte situații, primele discuții se purtau prin intermediul rudelor, tinerii, și mai ales fetele, fiind atrași treptat în actul cel mai important al vieții lor, chiar și fără nici-un pic de inițiativă proprie. Iată ce ne-a povestit o săteancă din satul Chiraftei, zona etno-culturală Galați, femeie trecută de 80 de ani. „*Aveam 16 ani. Într-o zi obișnuită de toamnă, în timp ce culegeam la floarea-soarelui, părinții mi-au spus: «Hai să mergem acasă că trebuie să te gătești frumos. Or-au vină niște oameni străini pe la noi». De abia când au apărut la poartă mi-am dat seama că sunt peșitori. Cu un an în urmă mai veniseră unii tot așa, dar am aflat din timp și m-am ascuns. De aceea ai mei nu mi-au mai spus nimic de data asta despre adevăratul scop al vizitei. După ce au discutat un timp, părinții și rudele, penoi doi ne-a trimis într-o cameră separată, singuri, pentru a ne înțelege. - «Tu vrei să te măriți cu mine?», mi-a zis flăcăul, după un timp de tăcere. - «Cum să mă mărit, dacă eu abia m-am prins în horă?!... Eu mă duc după cine mă dă tata», i-am răspuns eu. Exact atât am discutat, nici un cuvânt mai mult. Am revenit după o vreme în camera unde părinții noștri se tocmeau de zor. - «Băiatul este bun», spunea viitorul socru. «Îi dau 4 ha de pământ și casă, are armata făcută. El conduce de pe acum gospodăria; i-am dat biciul pe mână». După ce au plecat peșitorii, le-am spus părinților mei: «Cum v-ați gândit să mă dați după băiatul ăsta, când eu nici măcar nu-l cunosc?! - Ba, tu să uiți ce-ai învățat de la mine și să înveți ce-ți va spune soacră-ta, că n-o să te pună la cale de rău», mi-a zis mama.*

Toată noaptea m-am gândit de ce-or fi vrut să mă mărite!? După ce m-am măritat, nu mi-a mai părut rău. Bărbatul meu a fost un om de treabă”.

În cele mai multe cazuri, tinerii erau înțeleși cu mult timp înainte de logodnă, dar obiceiul era obicei. Într-un anumit moment al discuțiilor, tinerii trebuiau să fie lăsați neapărat singuri, într-o cameră separată, „*ca să se înțeleagă*”.

La peșit existau și unele probe de pricepere și istețime, atât pentru băiat cât și pentru fată. De pildă, băiatul era trimis în ogradă de către o rudă a fetei ca să lege caii „de iarnă”, adică de sanie, sau „de vară”, adică de căruță, sau să ascută un harac în patru muchii, iar fetei i se dădea să spele o păpușă etc.

„*Văleu, ce-am pățit, am uitat caii slobozi prin ogradă. Nu vrei să te duci dumneata, măi nepoate?*”, se adresa el candidatului la însurătoare, „*să-i legi de vară?*”

Deseori, atât băiatul cât și fata, erau săcăiți insistent de rudele și prietenii părții „adverse”, cu tot felul de farse, pentru a le pune la încercare istețimea, sau pur și simplu pentru a se distra pe seama lor. Deși erau avertizați din timp de părinți, ei mai cădeau pradă curselor întinse de acei săteni hâtri și inteligenți, vicleni și nieiertători, nelipsiți de la astfel de evenimente.

Bunăoară, în timp ce discuțiile erau în toi, un adult din „tabăra” viitoarei mirese se apropia de flăcău, așa ca din întâmplare și îl îndemna să mai bea un pahar și încă unul, că așa beau bărbai adevărați. Tot „întâmplător” mai apărea lângă ei, după o vreme, un altul și începea o discuție. „*Și cum ziceai că a fost la logodna din Căuești?*”, „*Frumoasă a fost logodna, dar mie mi-a plăcut cel mai mult cum a chiuit logodnicul. A chiuit așa de tare că nu cred că îl poate întrece cineva de prin părțile astea. O mândrețe de băiat, nu alta*”. „*Cred că părinții lui se fălesc cu el*”, interveni celălalt. „*Dar nu numa i părinții lui, ci și părinții fetei și chiar logodnica*”. „*Da, ce bădie, chiar crezi că eu nu știu să chiui?*”, se burzului flăcăul. „*Nici n-am spus asta, Ioane, dar pe tine nu te-am auzit niciodată*”. „*Așa?, ei, iaca, ai să mă auzi chiar acum*”. Și, în momentul următor, geamurile odăii zgomotos, gata să se prefacă în țandări. Tablăua din mâna gazdei s-a clătinat violent, răsturnând câteva pahare pline, iar flacăra lămpii a filat de câteva ori, cât pe ce să se stingă. Nedumeriți și înfricoșați, cei de față au rămas încremeniți pentru câteva clipe. „*Oare ce s-o fi întâmplat?*”. „*Bravo Ioane!*”, șopti bădia. „*Bănuiam eu că ești băiat de ispravă*”. Amețit de aburii alcoolului, Ion triumfa pur și simplu. „*Ce-ai făcut neghiobule?*”, murmurau părinții scrâșnind din dinți, fără a se lăsa însă auziți de cei din jur.

Uneori era vorba de un act spontan sau de rutină a celor care se ocupau cu așa ceva și nu avea nimic în substrat. Alteori însă, totul era minuțios pregătit înainte și avea un scop bine precizat: întreruperea oricărui tratative, diversivuna fiind pregătită de un flăcău - rival - care râvnea la mâna aceleiași fete. Ion nu era neapărat un tont, dar „maestrul”

lucrau deseori mai bine decât „înfermecătoarele” satului. Iar noi, dacă vrem să analizăm poporul român și din această perspectivă, dacă vrem să evaluăm adevărata semnificație a acestor dedesubturi, ascunse cu multă abilitate sub vorbe blânde, zâmbete și o atmosferă de veselie, trebuie să recunoaștem neapărat un adevăr care deseori ne scapă. Și, anume, că nu numai Caragiale și cu Ciobanul mioritic au fost români, ci în aceeași măsură și cei doi ciobani asasini din baladă (varianta Alecsandri).

Uneori, datorită stării emoționale, viitorii miri cădeau și singuri în situații ridicole, spre ciuda propriilor părinți, arudelor și, bineînțeles, spre amuzamentul celorlalți.

În unele așezări cu structură social-economică mixtă, băiatul de răzeș nu se putea însura cu o fată de clăcaș. Comunitatea răzășească nu putea concepe sub nici-un motiv acest lucru, iar părinții băiatului nu-i primeau în casă, pur și simplu. În cazul în care recurgeau la tactica „fugii”, a „furatului” miresei, tinerii erau nevoiți să se aciuze la părinții fetei, adică la clăcași. Flăcăul pleca din casa părintească doar „cu ceea ce avea pe el”, adică cu hainele, și din acel moment devenea un dezmoștenit. Mai mult, el nu cădea doar din dreptul de moștenitor al propriilor săi părinți, ci și din demnitatea de răzeș, devenind în mod automat clăcaș. Dar aspra cutumă nu-i ierta nici descendenții, condamându-i definitiv la starea de țărani aserviți. Copiii lor nu aveau bunici din partea tatălui, adică răzeși, ci numai din partea mamei, adică clăcași.

Dificile erau și căsătoriile dintre fetele de răzeși și băieți de clăcași, dar în acest caz răzeșii manifestau - cel puțin în ultimul timp - o anumită toleranță. Să fie vorba oare, aici, de ceva de ordin afectiv, ori de un motiv mult mai serios, venit din profunzimile istoriei?

În comuna Brăhășești, așezare situată în zona etnoculturală Tecuci-Zeletin, formată din fosta răzășie Brăhășești și cătunul Schineni - fostă clăcașie - această mentalitate s-a păstrat nealterată până în perioada interbelică, inclusiv. Foștii răzeși, oameni liberi și mândri, nu le puteau ierta foștilor clăcași că au făcut parte cândva dintr-o categorie social-economică inferioară, că nu au avut propria lor suprafață de pământ și că au slugărit pe la boieri.

În ceea ce privește zestrea, găsim pe lângă materialul cules din teren de-a lungul anilor și interesante referințe, atât în documentele de arhivă, precum și în folclorul literar-muzical. Majoritatea izvoadelor de zestre - fie țărănești, fie boierești, încep cu menționarea icoanei și se termină cu un sipet sau cu o ladă de Brașov. Bunăoară, izvodul de zestre pe care medelnicerul Constantin Șendre o dă fiicei sale Tarsăța, la data de 20 februarie 1831 începe cu: „I icoană ferecată cu argint, Maica Precista, să fie întru agiutoriu” și se încheie cu “I ladă de Brașov și milă de la Dumnezeu”. „Să fie pentru toate norocirile și blagoslovenia noastră”.

Interesant este că în zestrea boieroaicei Tarsăța sunt menționate - pe lângă multe obiecte proprii doar boierilor - și obiecte care formează zestrea sătencelor, adică: „3 prosoapi sade (a) cusute cu peteală, 3 prosoape sadea în cinci țe cu bumbac, 4 lați scoarți, 6 saci, 4 prostiri, adică patru de casă și de lână” (A.N.B., DI, CDXV/176 original).

Puțin a mai lipsit ca să fie integrată aici toată zestrea unei țărănci, fapt deosebit de important pentru etnologul care se încumetă să facă o analiză mai profundă a cauzelor care au determinat o astfel de coincidență. Chiar le erau necesari celor doi tineri boieri acei șase saci, adică exact câți făceau parte și din zestrea majorității sătencelor din acest spațiu geografic?

Tema „tocmeala zestre” este ilustrată sugestiv și pe larg în mai multe colinde cu mare valoare literară și muzicală, găsite, mai ales în jumătatea de sud a zonei. De pildă, într-un colind din comuna Barcea, județul Galați: „Iest om bun, domn Viorelu/ Hoi leroi d'oi leroi/ El are-o fată mar’/ Fată mare e Ileana,/ Și mi-o cere-un boier mar’/. Dar de zestre ce-ș mai cere?/ Cere zestrea până-n pod./ Dar de zestre ce-ș mai cere?/ Cere cinzeci de miori,/ Cere cincizeci de berbeci./ Tot berbeci din turm-aleși./ Și de zestre ce-ș mai cere?/ Cere pe murgul, cal bun/(...)” (Lucia Cireș, *Colinde moldovenești*, p.122).

„La logodnă venea socrul mare cu frați și cu băieți însurați.

Mirele mai invita și flăcăi și fete (rude, de obicei), în special cei care deveneau vornici. «**Bună dimineața, socrule mic!**», spuneau ei. Această urare este pentru început de viață nouă. Erau serviți cu un pahar de vin și cu câteva felii de cozonac. Se mai puneau pe masă și o farfurioară cu un pahar de vin și o felie de pâine cu sare. Socrul mare pune o bancnotă sau o monedă în farfurie. «**Ei, Petrace, să te vâd acum dacă ai să pui și tu o albastră (1000 lei)**», îi spunea socrul cel mare socrului cel mic. Banii îi lua mirele și rămâneau ai mirilor. Se numeau **banii de la pahar**»,” (Inf. 1976, Moș Nică Lungeanu, 77 ani, com. Branștea, zona etno-culturală Galați).

La logodnă se mai discutau unele probleme legate de zestre, deși în principiu lucrurile erau deja aranjate. Bunăoară, în satul Ionășești, comuna Nicorești. Venea familia mirelui cu rudele apropiate, veneau și rudele miresei și se aduna lume multă, ca la nuntă. Veneau să audă ce zestre i se dă fetei. De față cu toată lumea adunată se scria foaia dotală și i se dădea socrului mare, fiind citită cu voce tare: „Subsemnatul (...), mărit fata cu băiatul lui (...). Îdau următoarea zestre: teren arabil 60 de prăjini, vie 20 de prăjini, covoare din lână două bucăți, lexicere din lână 4 buc., adamască - 4 bucăți, așternuturi de coade 8 foi, perne - 4 mari și patru mici - brodate de mână miresei, țol din canură, compus din 3 foi, saci - 6 buc.”.

Mirele aducea verighetele, o pereche de cercei, precum și un medalion, obiecte pe care le puneau într-o farfurie. După aceea, împreună cu mireasa le învârtau simultan, de trei ori cu mâna dreaptă. Apoi mirele lua cerceii și îi puneau miresei la urechi, iar medalionul la gât. Se puneau de asemenea și verighetele la deget. Apoi se așezau la masă unde li se serveau următoarele feluri de mâncare: rasol, sărmăluțe și pilaf. Vinul, minunatele soiuri de Nicorești, era la discreție. Logodna se făcea fără muzică, iar petrecerea dura cam până pe la miezul nopții.

Și în comuna Țepu foaia dotală se făcea tot în seara logodnei, dar cu ceva mai puțini martori decât în satul Ionășești. Participau rudele și câțiva prieteni ai celor din familiile implicate în eveniment. Tratatavele aveau loc între socrul mic și socrul mare. În cazul în care nu se prea înțelegeau, continuau totuși discuțiile, mai interveneau și rudele și treaba se aranja, „dacă era să fie”.

Tinerii puneau apoi fiecare mâna dreaptă pe farfurioara în care se aflau cele trei bijuterii - darurile mirelui - adică verighetele, cerceii și medalionul și învârtau farfuria de trei ori. Mâinile lor trebuiau așezate neapărat „cruciș”. În acest moment începea să chiuie toată adunarea, inclusiv soacra cea mică. Afară se trăgeau focuri de armă, apoi, bineînțeles, se puneau masa cu sarmale, friptură și plăcinte.

Vinul, adus ceva mai devreme de la chimnița din câmp, era foarte bun și în cantități îndestulătoare.

Unii gospodari preferau logodna cu muzică, alții fără muzică. În trecut, adică până prin anii 1928-1935, cântau fluierașii și cimpoierii din localitate. Acestor instrumentiști li se mai alăturau și câte unul sau mai mulți soliști vocali aflați chiar printre cei care participau la eveniment, recunoscuți și mult apreciați de către comunitățile din care făceau parte. Minunatele voci ale unora reduceau la tăcere întreaga adunare.

În cazul în care aceștia lipseau din grupul respectiv, sau nu erau prea convingători, cânta toată lumea, în cor, mai ales după ce calitatea vinurilor consumate își făcea efectul. În aceste momente, sincronizarea vocilor nu mai interesa pe nimeni.

Petrecerea se ținea la socrul mic până la orele două, apoi socrul mare își lua oamenii lui și plecau cu toții la el acasă pentru a continua distracția. Acolo îi aștepta soacra mare, care nu participa de obicei la logodnă. Ea rămânea acasă pentru a pregăti cele necesare continuării chefului. Deși toate aranjamentele de la logodnă se făceau numai între adulți, mirele trebuia să aducă și doi vornici care îl încadrau tot timpul, iar pe lângă ei mai veneau și alți flăcăi. Se mai adunau de asemenea și câteva fete din partea miresei. (va urma)

Legenda foto: *Covor de zestre cu motive antropomorfe - Hora. Sf.sec.al XIX-lea - localitatea Gohor, deținătoare - Anica Beldie. Muzeul de Istorie, colecția Eugen Holban, nr.de inventar 10218.*

Net / Terar

Poetul nu scrie

Poetul nu scrie, el strânge
Din inimă câte-o silabă,
Nici când cu furie sau grabă,
Doar lacrimi de sare și sânge.

Își rupe cu dinții din sine
Bucăți de trecut care doare,
Cu suflet descult, în ninsoare,
Pășește prin urme puține.

Cuvintele taie ca briciul,
Când carnea lui pocăită
Își uită absurdă ispită,
Și-i sunt și balsamul, și biciul.

Poeții n-au raiul aproape,
Nici iadul nu-i poate seduce,
În veci condamnați la o cruce
Din care nu pot să mai scape.

În lumea mea

În lumea mea cu amintiri puține,
Nu mai e loc de lacrimi și tristeți,
Nu mai e loc de ziduri sau pereți
Și nu mai e un loc nici pentru tine.

E plină viața mea și mă gândesc
Că n-aș putea să scot nimic afară,
Eu zic să mai aștept până la vară
Și poate-atunci în gând te-nghesuiesc.

Sau să mă prinzi când fac curat prin mine-
Atunci rămân mici locuri fără rost -
Și-n amintirea dragostei ce-a fost,
Să te strecuri în sânge și-n retine.

SORIN POCLITARU

În lumea mea ai fost și n-ai mai stat,
Erai chiar lumea mea atunci, întreagă,
Atunci erai iubita mea cea dragă,
Acum ești doar un chip îndepărtat.

În altă viață

În altă viață, noi am fost amânți -
O știu prea bine, fără îndoială -
Iubirea noastră mult prea imorală
E ne-nțeleasă popilor savanți.

Te știu prea bine, parcă te-am născut,
Am orice curb-a ta săpată-n minte,
În glasul tău parc-am pus eu cuvinte,
Durerea ta pe mine m-a durut.

În palma ta, e viața mea săpată,
În ochii mei, privirea e a ta,
Și, când o îndoială-ar exista,
În vina mea ai fi tu vinovată.

Îți știu albeața pielii și sărutul
Și sânul tău micuț pot să-l pictez,
Îți știu întregu-ți trup ca pe un crez,
Atâta de prezent îmi e trecutul.

Și miră-se cu spaimă toți netoții
De vechea dragoste ce ne-a unit,
Eu știu că nu o viață ne-am iubit,
Indiferenți la încercarea morții.

De-o lună

De-o lună, mi se zbate ochiul stâng
Și habar n-am ce poate să însemne -
Vreo chestie ciudată sau, pesemne,
Că mi se-arată în curând să plâng.

Și mă gândeam că nu am investiții,
Că n-am nici boli și nici nu sunt avut,
Nu cred să-mi moară nici vreun cunoscut,
Deci cred că n-am să cred în superstiții.

Dar dacă, totuși, e adevărat
Și chiar urmează să mă întristez?
Scenarii sado îmi imaginez,
Tresar prin somn și mă frământ prin pat.

Îmi fac un inventar la cunoștințe:
Părinții au murit de mult, deci nu,
N-am alte rude, deci rămâi doar tu,
Un câine și-un motan fără cerințe.

Când văd cum răătăcită mă privești,
Cu ochii goi, murind de plictiseală,
Acuma știu că ochiul nu mă-nșală -
Se zbate sigur că mă părești.

Să nu mă căutați

Să nu mă mai căutați, prieteni, o vreme,
Voi fi prea beat să pot să vreau răspunde
Sau prea grăbit voi fi a mă ascunde
Să-mi rumeg tănuitele probleme.

Lăsați-mă încet și-o să-mi revin,
Doar singur am să pot să-nving durerea,
În mine, doar în mine stă puterea,
În mine și-n prietenul meu vin.

Nu vreau nici sfaturi și nici mângâieri,
Nu vreau să văd priviri condescendente,
Nu vreau soluții, hapuri, tratamente
Și nici vreo alifie de dureri.

Să nu vă văd că mă priviți cu milă
Și nici că sușotiți ca lângă mort,
Voi ști-n picioare crucea să mi-o port,
Nu vreau să vă provoc nici drag, nici silă.

Să mă-ntrebați după un timp cum mor,
Mă voi trezi să vă privesc în față
Și-atunci, în cea din urmă dimineață,
O să renasc și o să pot să zbor.

Să recapitulăm

Să recapitulăm ce-ai spus aseară:
Deci mă iubești, dar nu mă poți vedea,
Ai fi preabună dacă n-ai fi rea
Și mă dorești, dar o să pari ușoară.

Îți place cum pășesc, dar nu mereu,
Mă-mbrac frumos, dar parcă prea mult sport,
Îți place dulcele, dar nu vrei niciun tort,
Înjuri, dar crezi total în Dumnezeu.

Vorbesc frumos, dar parcă totuși mult,
Îți place să îți spun că ești frumoasă,
Că ești cam slabă, dar te crezi cam grasă,
Și aș putea să tac și să te-ascult.

Iubești parfumul meu, dar e prea tare,
Am părul ondulat, dar mult prea lung,
Am bani destui, dar parcă nu ajung,
Și râd frumos, dar prea cu supărare.

Că fac prostii, dar că tot eu le dreg,
Că ești geloasă, dar te poți abține,
Că ieși cu altul, dar mă placi pe mine,
Habar nu am ce să mai înțeleg.

O alegere importantă pentru dezvoltarea carierei: Proiectul „Creșterea competitivității economice prin orientarea profesională, calificarea și recalificarea persoanelor din sectorul editorial” (POSDRU/80/2.3/S/59533)

Data de 1 iulie 2010 a marcat startul proiectului COMPEDIT, prima inițiativă importantă de dezvoltare a resurselor umane din sectorul editorial românesc, cu finanțare din fonduri europene. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, 2007–2013 – „Investește în oameni” susține acest proiect realizat de către Asociația Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărții (ADEPC) în colaborare cu Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România (APLER) și CREA – Centro Recherche e Attivita din Italia.

Proiectul își propune să vină atât direct în sprijinul personalului angajat în sectorul editorial, cât și indirect – prin faptul că editurile vor beneficia de personal mai bine calificat, și mai competitiv, conform standardelor europene. COMPEDIT vine în întâmpinarea nevoilor reale ale pieței muncii din domeniul editorial. În cadrul lui sunt organizate sesiuni de orientare și consiliere profesională pentru 1.000 de persoane și cursuri de calificare gratuite pentru 400 de persoane.

Primele întâlniri de prezentare și de orientare profesională au fost realizate deja în centre importante precum București, Arad, Iași și Câmpina, ele fiind primite cu interes de către beneficiari. Dintre aceștia 5 grupe a câte 15 cursanți au început deja cursurile de formare profesională în meseriile:

- Designer de pagini web;
- Tehnoredactor – prelucrare de text și imagini;
- Operator calculator, introducere, validare și prelucrare de date;
- Secretar, operator birotică;
- Inspector de resurse umane.

La finalul proiectului vor fi în total 1000 de beneficiari ai sesiunilor de orientare și consiliere profesională, dintre care un total de 400 de persoane vor participa gratuit de cursuri de calificare și recalificare. Cursurile Compedit se desfășoară în săli de curs moderne, dotate cu tehnologie performantă care ajută procesul de învățare, în cadrul Centrului de Afaceri București-Sud, calea Olteniței nr 14.

Absolvenții cursurilor vor primi certificate de calificare eliberate de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și de către Ministerul Educației și Cercetării, și evident vor deveni mai competitivi pe piața muncii, putând îndeplini mai multe sarcini în domeniul în care activează, într-un mod mai eficient.

Informații suplimentare la ADEPC,
tel.: 021.222.02.13,
e-mail: adepc@adepc.ro,
sau pe site-ul www.compedit.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Noaptea muzeelor

36

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

În noaptea de sâmbătă spre duminică, 14-15 mai, fiind „Noaptea Muzeelor”, toate muzeele au fost deschise: Centrul Cultural Dunărea de Jos a intrat și el pentru prima oară în program, cu două expoziții: „Drumul cânepii - Calea Vieții, de la tehnică la simbol” și expoziția de fotografie a lui Laurențiu Iordache. Intrarea a fost liberă și a existat și un traseu de transport în comun cu plecare din jumătate în jumătate de oră de la Științele Naturii (intrarea dinspre Trecere Bac) și, respectiv, Muzeul de Artă Vizuală (Grădina Publică), cu stații la Muzeul de Istorie (Strada Maior Iancu Fotea nr.2), respectiv, Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. Următoarele expoziții au putut fi vizitate: la Complexul de Științele Naturii - „Migrația în lumea animală”, „Fasmidele - curiozități ale naturii”, „Diversitatea mineralelor”, „Oprește-te, clipă!” (expoziția de fotografie a lui Cornel Pufan), Acvariul, Observatorul astronomic cu expozițiile: „Descoperă singur Universul”, „O scurtă incursiune prin Univers”. La Muzeul de Istorie - expoziția „Situl Tirighina-Bărboși, restituiri arheologice”; la Muzeul „Casa Cuza Vodă” (strada Al.I.Cuza nr.80) expozițiile permanente: „Ambient monden românesc - A doua jumătate a secolului al XIX-lea - prima jumătate a secolului XX”; Numismatică, Medalistică, Filatelie. Sâmbătă, la ora 18,00, a avut loc vernisajul expoziției temporare Mihail Kogălniceanu - repere ale unui stil de viață, în cadrul căreia actorii Teatrului Dramatic au avut un moment-surpriză. La Muzeul „Casa Colecțiilor” (strada Eroilor nr.64) - expozițiile permanente: Ambient interior gălățean - sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; Restituiri Maksay; Smaranda Brăescu - Regina aerului și Expoziția temporară „De Paști, în Galații de altădată”. La Muzeul de Artă Vizuală, expozițiile de bază, expoziția „Valori patrimoniale” și expoziția temporară „Diploma Camil Rescu”, cu lucrări ale elevilor de la Liceul de Artă „D.Cuclin”. A fost proiectat și filmul „Yes Men Fix The World”, ce a marcat lansarea proiectului cultural „Documentar Britanic”/”British Documentary”, în cadrul programului „New Work New Audiences”, inițiat și derulat de British Council. La ora 22,00, la Muzeul de Artă a avut loc și un concert de jazz susținut de artiștii Teatrului Muzical „N.Leonard”. Pe această pagină dar și la pagina 37 câteva imagini de la aceste manifestări, dar și de la deschiderea Muzeului satului – Gospodăriei Tradiționale de la Gârboavele și de la parada organizată de către Consiliul Județului în Grădina Publică în ziua de 14 mai. (foto:E.Ungureanu)

Shakespeare...

(continuarea de la p.8)

Shakespeare prin prisma valorilor și mentalității japoneze. Așa se explică faptul că Ran prezintă și dorința de răzbunare a lui Kaede, cea responsabilă pentru destrămarea familiei în final.

În timp ce Tronul Însângerat și Ran sunt situate în Japonia feudală, Ticăloșii dormliniști prezintă povestea unui alt gen de răzbunare plasată pe fondul perioadei de după cel de-al Doilea Război Mondial, atunci când Japonia renăștea din punct de vedere economic, dar corupția funcționarilor era nelimitată. Kurosawa a intenționat, mai presus de toate, ca prin acest film să critice viața politică a acelei vremi, însă este evident că nu a renunțat la intertextualitate, preluând, de data aceasta, elemente din tragedia prințului Hamlet. Influențele din Hamlet sunt subliniate subtil prin felul în care personajul principal, Nishi, încearcă să lupte împotriva celor care l-au împins pe tatăl său să se sinucidă. Spre deosebire de piesa shakespeariană, filmul lui Kurosawa are o notă amară datorită finalului care nu promite o restaurare a ordinii, ci arată existența în continuare a corupției corporațiilor și a guvernului care pune lucrurile în mișcare din umbră.

Aceste adaptări ale operei lui William Shakespeare au stârnit diferite reacții la nivel global, în funcție de preferințele estetice ale publicului țintă. Dialogul, costumele și gesturile sunt departe de a viza reprezentarea fidelă a originalului, dar felul în care Akira Kurosawa s-a folosit în mod artistic de toate aceste elemente a făcut ca produsul finit, și anume textul filmic, să aibă multe în comun cu textul literar shakespearian. Văzute dintr-o perspectivă japoneză, tragediile dramaturgului englez își păstrează aceeași forță morală și greutate artistică.

Note:

¹ Catania, Saviour (2005) "The Haiku *Macbeth*: Shakespearean Antithetical Minimalism in Kurosawa's *Kumonosu-jo*" in Sonia Massai (ed.), *World-Wide Shakespeares: Local Appropriations in Film and Performance*, Oxon, New York: Routledge, pp. 149-156.

² Prince, Stephen (1991) *The Warrior's Camera*, New Jersey and Oxford: Princeton University Press.

**Claudia
Alice
Radu**

L.T. Emil Racoviță

Testament

Sunt toamna pierdută-n veri ce-au trecut,
O frunză pierită în recele-apus,
O urmă de ploaie, uscată de vânt,
Un vânt ce adie și piere tăcut..

Sunt cerul ce plânge mereu tot mai trist,
Și norul ce-ascunde un soare aprins,
Un pom fără frunze, uscat și amar,
Și poate chiar valul pierdut în alt val,

Sunt liniștea nopții, ce uita-a vorbi,
O stea argintată, în vechi reverii,
O umbră plâpândă, și un ultim pas,
Și poate o vorbă, din tot ce-a rămas..

Sunt pasul din vară,lăsat în nisip,
Iubirea trecută, ce a revenit,
Sunt eu, amintirea, a tot ce a fost,
Și poate dorință, de-a fi ce n-a fost..

Un vis ce încântă, o lume de vis,
Dorință ce arde cu dor necuprins.
Misterul ce-ți spune că vrei să cunoști,
Sau poate iubirea din tainice nopți...

Sunt eu.. cel de azi.. visând la un ieri..
Când sângele meu.. iubea cu tăceri..
Cuvântul tăcut ce îți dă fiori..
Când buzele mele...te duc printre nori..

Umbră amăgită cu picur de vin..
Sunt eu.. mereu eu.. sub frunte senin..
Cu soare și stele în genele mele..
Încă mai aștept..noi semne sub piele..

.....
Sărutul meu este..grădina de flori.
Spinii lui lăsa..în buze flori..
Atingerea mea..este crucea ta..
Căci mă răstignesc..când nu pot avea..

În pieptul meu crește..rădăcină de vis..
În stele zâmbesc..în lună sunt trist..
În soare iubesc..în mare te cer..
Și da..încă sunt..fărămă de cer..

Un om între oameni..și o jumătate..
O filă nescrisă..ce-o dai la o parte..
Sunt tot ce știu..și învăț a fi..
Testamentul meu este..umbră din zi..

Aștept și-am să las..în urma mea..
Idei care luptă, cuvinte de nea..
Zâmbet ce plânge..din zâmbetul meu..
Și pasul ce spune..ASTA SUNT EU..

Verde-ți ochiul

Ai norii ochilor ierboși de parcă,
Sărind sămânța-n ei, udați de rouă,
Se-ascund seduse firele de iarbă...
Ce-nspăimântate roagă să mai plouă.

Să le mai uzi,...să le mai lași o vară
La umbra pleoapelor fierbinți,sărate,
S-ascunzi în ele streășina uscată
Și să n-o lași să sece înc-o dată.

Fierbinți te roagă toți salcâmi parcă,
De înflorit ce-n astă zi stau gata,
Să le mai uzi, ce-n inimi azi le pleacă,
Mireasma lor de iederă spălată.

Cumplit, de vezi, te roagă, lumina-n ochi de iarbă,
Șezută-n mâini căci vlaga-și pierde-ntr-o clipită,
Să-ți scufunzi obrajii în săruri cristaline,
Iar coama lor uscată, spre cer să se închine.

Să nu le lași să moară, căci ochii ai să-ți pierzi,
Din verdele văratic nimic n-are să răsară,
Iar inima-privire regretă-n șezătoare,
Pe scaun cum s-așterne în țipete de jale.

Ș-așa cerșind în ochii tăi o zoaie
Usucă și castanii picul tău de lacrimi,
Însă iarba fină sub zidul pleoapei tale,
Cuminte se făleşte cu-n iz de felinare.

Geanina Mihaela Ioniță

C. N. Al. Ioan Cuza

Celor care nu vorbesc

Ai învățat că vorbele puține nu spun multe
C-atunci când ești singur
nu e nimeni să te-asculte.

Dar vei găsi pe căi demult pierdute
Un univers ascuns de mii de zâne mute.
Călătorind prin nesfârșitul haos
Vei învăța că tot ce-i durere pe pământ
În lumea lor e fericire, dragoste și patos
Deși nimic nu se exprimă prin cuvânt.
Un univers lipsit de cuvântarea toată?
Zâmbi-vei dinadins cu gura ta șireată.

O, dar știi tu oare
C-acolo unde nu e cuvântare
Sunt ofilite viața, știinta, lumea toată?
Lăsând deoparte a ta mizantropie
Întoarce-te în lumea de hârtie
Unde și legea, dragostea și ura
Sunt toate un cuvânt și toate-s una.
Deși nu se găsesc oameni să le-asculte
Cuvintele spun întotdeauna multe
Și fără ele viața,
zâmbetul și lumea-ar fi pierdute.

Mădălina Roxana Ionașcu

G.Ș.C. Conachi Pechea

Ion Vlasie - Eminescu
Muzeul de Artă Vizuală Galați
(detaliu)

Peisaj odihnit (cercul lui Zimbru)

În așteptarea cercului
bătrânii stau în boxa martorilor
mestecând ploaia
el își numărase punctele
crescător, descrescător, pare, albe
până în cusătura camerei
își prelinse degetul
dreapta stânga
stânga dreapta
și așa s-a rupt și atâta odihnă
aici unde se mestecă ploaia
bătrânii se ridică în picioare.
Verdict: la stânga
unde am răstignit și vântul.

Poem fără chip

Printre mirosuri împletite cu fugă
număra pantofii cei noi
mângâind un câine
număra cu ochii abrupti
număra fiecare privire și uneori zeii
cu teamă
că noaptea să nu numere coaste

cinci stau, stau întinse
la capăt să cadă mila
acolo e trotuar, e dor de pâine
e suflet

Laurențiu Pascal

dans ascuns printre poezi

între două gânduri
e mereu sens unic,
acolo...
vine o vreme
când dorești să moară toți,
toți cei ca tine,
să nu îți fie putredă scena
și apoi...
să pășești în grădină
să mănânci fruct după fruct
dintr-un pom interzis.

Suflu sub prima dorință

când sunt acolo...
precum o adiere
în preajma lumânării
lăsați simțurile să vină la mine,
de va fi noapte
să fie noapte cu ochii închiși
mai sunt,
mai sunt și caut
cu talpa cicatrizată
de la stinsul țigării
caut, caut, caut...
prin liniștea primei zi.

cadru de respirație acută

de la o vreme
la intrare... gândurile se descaltă,
având crivățul în glezne,
până în vârful degetelor pășesc;
pe unde au colindat...nu știu...
nu am învățat cititul în pantof,
totuși... când șoșotesc,
obsedant mai cade unul
pe o pată de hârtie

Vals

când timpul e legat nocturn
prelungă respirație se întinde
cât o aripă maternă
dintr-o noapte în zi se întinde
nu știu de ce, nu știu cum
mă clatin și mă clatin
din ochiul drept în ochiul stâng
cât o ploaie cu zâmbete

asa îmbrac din umărul tău gol
două - trei guri de viață
să pășesc.

Câmpul cu mâini îmbrățișate

Trage plugul peste simțuri
grav mai grav încă o dată
de acolo până aici, de aici
până acolo
nu-mi refuza încă o taină

fără puncte cardinale
peste simțuri trage plugul
mai smuls, mai decoltat în gânduri
cât o vară, o zi, un timp

ca să mă desfac în floare
de acolo scapă o ploaie rumenită
peste părțile deodată,
peste oasele deschise
într-o dungă matinală.

Conținut de simțire

noaptea de gândire
mă mușcă de palmă
sângerând
stropi de lumină
care rup neuronii
atunci
ochii iubitei
au stârnit poezia
și mâna ce a scris.

Pictura ca justificare a eu-lui

40

Interviu cu pictorul Sterică Bădălan, membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din Romania.

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

1. *Contează dacă e pictură sau altă artă?*

Artele în general, arta vizuală în special, pictura în ceea ce mă privește, având un limbaj universal, fără a necesita traducerea ei nici lingvistică, nici explicativă, nu pot conta decât în sens pozitiv asupra cursului vieții, fiind modul cel mai pașnic de comunicare între diversele culturi ale omenirii. Artiștii nu au făcut rău niciodată nimănui, dimpotrivă, prin creațiile lor au încercat să aducă un plus de bunătate, de frumusețe, de spiritualitate în viața cetății. Important, însă, este ca demersul artistic să fie însoțit de un înalt nivel de profesionalism, să reprezinte cât mai bine tradiția și valorile culturii căreia îi aparține, să poți deveni la un moment dat un bun „ambasador” al poporului tău.

2. *De ce faceți artă?*

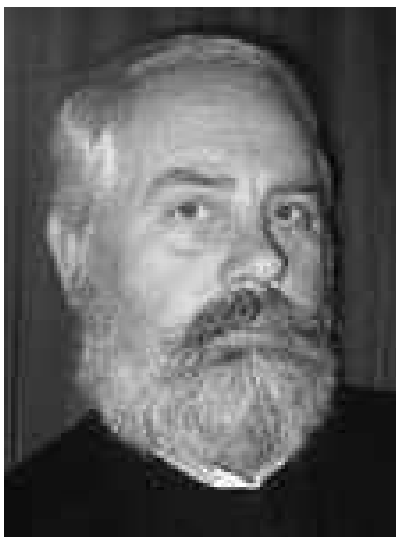
Pictura este modul esențial al existenței mele. Justificarea eu-lui meu. Pictez cum respir, nu exagerez cu nimic. Orientarea către artă o datorez profesorului meu, pictorul Nicolae Spirescu în a cărui atelier am deschis ochii asupra primelor lucrări de pictură, care m-au fascinat pe loc și când am conștientizat asupra drumului ce aveam de urmat și când s-a născut în mine dorința de a deveni artist, de a ajunge „cel puțin” un Van Gogh. Ulterior pretențiile s-au mai diluat. Cred foarte mult în ceea ce fac și asta îmi dă curaj să merg mai departe.

3. *Unde sunteți când pictați, vă puteți localiza?*

Când pictez mă pot imagina atât ca loc, dar și ca timp, în mod diferit, în funcție de subiectul lucrării, de temă, de mesaj. Pornesc întotdeauna de la realitate, fie ea imediată sau depozitată într-un sertăraș al memoriei, de la crochiurile cu încărcătura lor emoțională la amintirile unor imagini pe care timpul nu le-a putut șterge. În ultima vreme am participat la multe tabere chiar internaționale, experiențe de fiecare dată irepetabile și de mare impact a evoluției artistice, unde „ședințele de peisaj” m-au întors la dragostea dintâi: fascinația naturii, notațiile spontane din teren materializându-se în lucrările mai elaborate de mai târziu în atelier.

4. *Cum e în momentele când nu pictați?*

Fac parte din acei artiști care au un adevărat cult pentru atelier. Pentru mine atelierul, fie că a fost în centrul Galațiului la km 0, fie că e de câțiva ani la Vânători, a constituit elementul primordial în toată întreprinderea și demersul pe care mi le-am asumat. Cred că și atunci când nu pictez, prezența în atelier nu poate fi decât benefică dacă nu chiar obligatorie pentru viitoarele lucrări. Fiind un artist liber profesionist se înțelege că merg zilnic la atelier și nu oricum. O zi în care nu-mi beau cafeaua la ora 7 în atelier, ziua aceea e pierdută, numai că asta se întâmplă foarte rar.

5. *Se întâmplă des să nu puteți picta?*

Se întâmplă să treacă și zile fără să pictez, sunt zilele în care îmi pun în ordine lucrurile, dar și gândurile, proiectele, când pur și simplu îmi privesc lucrările, când mă uit într-un album, într-un catalog de expoziție, important e că sunt „acolo”. În zilele în care nu ajung la atelier sunt bolnav. Lucrul cel mai rău care mi s-ar întâmpla ar fi să nu mai pot ajunge la atelier, dar sper să nu se întâmple niciodată.

6. *V-a fost ușor să veniți în lume și să vă arătați lucrările? Cum ați ajuns să deveniți cunoscut?*

Confruntarea cu publicul este foarte importantă în a te afirma. Sigur că nu toți care îți văd lucrările au o educație

în estetică sau istoria artei, dar în fond pictăm pentru oameni și nu doar pentru saloanele oficiale selectate de specialiști. Pentru mine contează și părerea omului simplu ca și părerea specialistului. Am început să expun imediat după terminarea liceului de artă cu o frecvență aproape anuală fie la Biblioteca Centrală, la Spitalul Județean, la Teatrul Muzical, etc. la începuturi, fie la Galeriile UAP din Galați și din țară, chiar și din Italia mai târziu, având un contract permanent cu consumatorul mai mult sau mai puțin de artă. În Uniunea Artiștilor Plastici am intrat mai târziu, dar la momentul acela eram deja cunoscut, eram deja un „nume”. Participările la diverse Saloane Naționale sunt foarte importante atât ca instruire, ca palmares, ca o confirmare a valorii la care ai ajuns (nominalizarea sau un premiu e un binevenit stimulent) dar și confruntarea cu un alt public decât cel pe care deja l-ai câștigat. Pe de altă parte sunt un pictor care chiar trăiește din pictură. Ce satisfacție mai mare decât compensația materială a muncii tale de creație, nefiind o clipă stresat de comenzi, de tematică, de dogme sau mai știu eu ce.

7. *Ați putea descrie trăirea artistică, atunci când simțiți arta ce va să se nască?*

Nu afirm că pentru a picta îmi trebuie o stare anume. Este o necesitate, o lege așa cum, probabil se întâmplă și în alte domenii ale artei. Aș descrie trăirea artistică întreaga desfășurare a travaliului de la prima schițare la ultimă pensulă care înseamnă semnătura și care poate dura de la câteva ore la câteva luni. Este poate singurul lucru pe care nu-l pot programa: durata de execuție a unei lucrări.

8. *În momentele de „luciditate”, din afara „trăirii”, preferați conștientul sau „extaticul”?*

În afara orelor de atelier care se prelungesc cu vernisajele de la Muzeul de Artă sau de la Galerii sunt un om cât se poate

de normal, chit că nu prea mă cunosc vecinii de scară, deși locuiesc în același bloc de peste 30 de ani (noaptea vin, noaptea plec) am o soție care m-a înțeles întotdeauna, doi copii care sunt tot artiști plastici dar care fac cu totul altceva decât mine, am prieteni cu care mă întâlnesc, cu care discut până la urmă tot despre artă.

9. *E destulă vreodată „trăirea”?*

Dacă prin „trăire” traduc prezența la atelier, aceasta nu-i destulă niciodată. Sunt un om cât se poate de disciplinat, sunt un om care îmi programez cât se poate de strict timpul. Pentru că dincolo de lucrul în atelier pentru a fi prezent în cât mai multe galerii, saloane, tabere de creație, fără o organizare pe zile, ore nu se pot îndeplini nici acea „trăire” nici rezultatele acelei „trăiri”.

10. *Ceea ce se poate considera la un moment dat trăire maximă aduce după sine, de la sine, un lucru de artă maximă?*

Pentru mine este cât se poate de clar, experiența mi-o evidențiază, cu cât ai o disciplină de atelier, cu cât dai totul din tine, printr-o îmbinare fericită a inspirației cu lucrul efectiv, cu atât vei obține acele lucrări care să dea maximă satisfacție.

11. *E posibilă creația numai sub auspiciul inspirației, lăsând la o parte exercițiul?*

Nu poți realiza nimic bazându-te pe inspirație fără o mare transpirație. Sigur că inspirația are rolul ei, dar nu fac parte din cei care stau cu mâinile încrucișate ani întregi în așteptarea nobilei inspirații. Eu doar așa am reușit.

A consemnat **Nicoleta Onofrei**

Noapte...

Firea toată era cuprinsă de o solemnă încremenire. Bolta cerului, strălucind ca un cristal trandafiriu, răsfiră arcurile de raze până departe în hățișul argintat. Apus. Și iarnă. Foc. Și frig. Culoare. Și zăpadă. Numai această dualitate și caleidoscopul misterios al naturii era pe deplin așternut sufletului efemer al unui muritor.

Pădurea toată era cuprinsă de o negură reverențioasă, pudrată cu o pulbere de zăpadă, fină, ca pulberea de diamante, furând puțin din lumina decadentă a unui soare apunând, împrăștiindu-i viața în jur prin acel alb orbitor pe care doar iarna îl conferă pădurii virgine. Câțiva fulgi stingheri coborau din norii oțeliți ce aveau curajul să se opună focului boltei, palizi și temători, plutind deasupra pământului umed

înainte de a îndrăzni să se așeze. Lumina începuse deja să scadă, căldura ei înghițită de răcoarea nemișcată a iernii. Pânza înfocată a cerului păru să se despice, amestecându-se cu negura, fuzionând ca și culorile în apă sub invazia nopții. Cerul sticlos sclipi cu nuanțe de ametist,

cățărașul ochi acvamarin al lunii frângând lumina în colțuri ascuțite și nori negri, ca muchiile unui diamant. Iar în lumina straniu de blândă, aproape vapoasă, fantasmagorică în jocul dintre lună și umbre, picurii de ninsoare, purtați în derivă de vântul înțepit, străluceau arginți ca fire de praf agitate. Străluceau ca stropii de rouă din pânza sedefie a unui păianjen. Și întreaga pădure,

adâncă, întunecată, pulsa de o căldură neînțeleasă, mistică, ca a unei priviri blânde sau a unui sfat înțelept, acea căldură inexplicabilă pe care o au lucrurile străvechi. Căldură de lemn.

Căldură de frunze. Căldură de viață. Venus, o văpaie de foc mocnit, își luă în primire dreptul ca primul astru strălucitor al cerului golaș de iarnă. Privirea ei drăgostoasă și ascunsă, asemenea zeiței, mângâie noaptea ca un oftat ușor. Parcă încurajată, începu să se ivească și spuza de constelații pe cerul nocturn. Dar norii grei se înțetiseră, obturând privirea. Mai bine așa.

Iarna e anotimpul păcii, al meditației. Solitare, Luna și Venus, ambele calde, ambele reci, vegheau din capete opuse ale boltei, din înălțimile reci și nemișcate în neființă, pădurea, muntele, pământul, restul realității efemere în veșnicie, nemuritoare în mortalitatea ei.

Melanie

GROSU-IACOB, Anca-Rodica - sculptor. S-a născut la 28 februarie 1968, în Galați. Fiică a sculptorului Marcel Grosu. A absolvit Academia de Arte din București, secția sculptură, clasa profesorilor Grigorie Minea și Aurel Vlad, promoția 1997. Este membră a U.A.P.R., secția sculptură, din 1997. Expoziții personale: 2004, Desene și icoane, Galeria de Artă A. M. Press, București. Participări la expoziții de grup: 1992, „Avangarda”, Sala Dalles, București; 1993, 1994, 1995, „Student Fest”, Timișoara; 1996, Expoziție aniversară a Academiei de Arte, Teatrul Național, București; Bursă de studii și documentare în Italia - Expoziție la Institutul de Cultură și Cercetări Umanistice, Veneția; 1997, Galeria Galla, București; Muzeul Literaturii Române, București; 1999, Târgul Internațional de Arte Vizuale (TIAV), Palatul Cotroceni, Eroilor Revoluției - 2001, „Artele focului”, București; 2002, mică, Galerile Orizont, Expoziție de sculptură, Național, București; Sala Patriarhiei, Național de Artă, București; Salonul de Național, București; de Conferințe a Participări la Tabere de Vede, județul Dervent, județul colecții private din Anglia, Austria, Olanda, Suedia, Belgia, S.U.A. și Canada.

Sculptoriță înțelegere pentru material folosit, Anca transpunerea în lemn, bronz a unor teme cu natură religioasă. „Icoanele” sale, lucrate în lemn, cu intervenții cromatice bine articulate, sunt realizate în spiritul artei bizantine și a iconografiei medievale românești, aducând în prim-plan imagini ale protopărinților lumii, Adam și Eva, figuri de sfinți sau diferite scene biblice. Adesea adaugă și ferecături metalice, frumos lucrate, care le dă un aer de noblețe și le sporește expresivitatea. Uneori, artista, preluând motive din icoanele transilvănene pe sticlă sau incizate pe troițele maramureșene, le obiectivează sculptural într-o factură postmodernă, așa cum se întâmplă, de pildă, în lucrarea monumentală din lemn colorat ce-l înfățișează pe Sf. Gheorghe ucigând balaurul (foto). Și în sculptura cu tematică laică, Anca Grosu-Iacob recurge la stilizarea formelor și volumelor într-o viziune unitară, creează imagini-metafore ce invită la meditație. Adesea procedează la amputarea unor părți ale corpului personajelor. Dialogul lucrărilor sale cu spațiul se încheagă firesc, este tonifiant, conferindu-i acestuia personalitate și asigurându-i o atmosferă de vibrație poetică și elevație spirituală.

sensibilă, manifestând particularitățile fiecărui iacob este preocupată de piatră, marmură sau caracter laic, dar și de

Bibl.: Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Corneliu Stoica, *Dicționar al artiștilor plastici gălățeni*, Editura Terra, Focșani, 2007; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

Corneliu Stoica

Morphochroma

Maestrul sonorităților coloristice

Maestrul **Ion Sălișteanu** a onorat Galațiul și pe iubitorii frumosului de aici, pentru a nu știu câta oară, la începutul lui decembrie 2010, cu o nouă expoziție personală, deschisă în sălile Muzeului de Artă Vizuală. Ea a putut fi vizionată și în tot cursul lunii ianuarie a acestui an. Nu am scris atunci fiindcă am considerat că pentru pictura marelui slujitor contemporan al penelului, nu conjunctura contează. Opera sa este o permanență și un reper artistic românesc despre care se poate scrie oricând.

Aflat față în față cu tablourile lui Ion Sălișteanu, trăiești la un înalt diapazon sentimentul frumosului, simți că participi cu toate simțurile trezela un spectacol neobișnuit al culorii. Al culorii emanație a unui suflet extrem de sensibil, al culorii sinonime cu poezia. Fiindcă ce sunt lucrările acestui pictor dacă nu adevărate poeme încărcate de metafore și simboluri, de conotații terestre și cosmice, de ritmuri și rime coloristice materializate în semne și caligrame plastice al căror sunet are identitatea zămisitorului lor.

Discursul lui Ion Sălișteanu este abstract, dar la o lectură atentă constăți că fiecare tablou al său are la origini un sâmbure din fructul concretului. A concretului pe care, așa cum bine remarcă Ion Frunzetti, artistul „il proiectează abstract, în forme convenient simetrice și evocator ritmate, fără să-l despoaie de parfumuri și sevă, ci doar conferindu-i demnități în plus”. „Necuprinsul nu trebuie căutat departe, spune la rândul său artistul. Tot ce merită descoperit, purtăm în noi”. Așadar, descoperind în sine acele frumuseți, Ion Sălișteanu a descoperit de fapt un univers pe care a ținut să-l facă știut semenilor prin imaginile vizuale cu care și-a populat tablourile. Sunt imagini fascinante, rezultat nu numai al sensibilității și gândirii unui colorist și poet înnăscut, ci și al unui desăvârșit arhitect și muzician, al unui Om cu o solidă cultură, cunoscător profund al civilizațiilor care s-au perindat de-a lungul veacurilor.

Ne-am întâlnit pe simeze cu lucrări din ciclurile „Geode”, „Planete necunoscute” și „Spațiul îngerilor”. Ion Sălișteanu așa își concepe tablourile, pe cicluri, glosând fără

să cadă în monotonie. Fiecare nouă lucrare este o extensie a motivului de la care inițial a pornit, o adâncire poetică și filozofică a substanței acestuia, un adaos de alte și alte înțelesuri. „Geodele” sunt reprezentări de structuri minerale, „Planetele necunoscute” iau forma unor ovoizi configurații grafic într-un spațiu abstract, în interiorul cărora pulsează în ritmuri dinamice o lume enigmatică de semne. Se aude parcă muzica cosmosului, se simte atmosfera misterioasă a spațiilor siderale, totul obiectivat în culori cu ample rezonanțe poetice. „Spațiul îngerilor” este un teritoriu al purității și ordinii divine.

La Ion Sălișteanu, mișcarea gestuală a pensulei descrie trasee imprevizibile, uneori ample, avântate pe verticală aidoma unor limbi de flacără, alteori închegând imagini văzute parcă la microscop sau fixate în conturul unor forme geometrice. Culoarea este așternută în tonuri când intense, strălucitoare,

aproape violente, când liniștite, calme, alcătuind armonii discrete, de un rafinament dobândit numai în urma unui îndelungat parcurs al profesiei. Sunt nuanțe care aproape că nici nu poți să-ți dai seama cum pictorul le-a obținut. Întotdeauna însă uimește sonoritățile la care ajunge, prețiozitățile de pastă. Există o noblete cromatică în pânzele lui Ion Sălișteanu, o

arhitectură ingenioasă a ansamblurilor, un anumit mod de a răspândi materia picturală, o știință a compoziției, o scriitură personală, încât tablourile sale devin recognoscibile de la primul impact. Cum însuși sublinia cândva artistul, pictura sa „poartă spre semeni un crez și o experiență umană proprie, fără puțință de disimulare”. Și ca să-l cităm în continuare, putem spune că această pictură aparține trecutului în măsura în care artistul „a înțeles, a reținut și făcut inteligibile sensurile durabile ale valorilor naționale”, aparține prezentului „prin semnificația la care se poate ridica în raport cu nevoile artistice ale societății noastre, prin stropul de adevăr afirmat în operă despre oameni și viață”, și aparține viitorului „în măsura în care reușește să se adauge valoric și problematic în spațiul dintre marile evenimente culturale spre care tindem”.

Libera scriitură

Luminiș

Țărmul alb

Scriitorii din Basarabia uitați de Istoria Literaturii Române (1840-1918)

44

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Dintre toate provinciile românești stăpânite de cele trei imperii vecine, Basarabia a suferit cel mai mult în lunga noapte de înstrăinare, care a influențat negativ creația literară.

În această provincie supusă unor dramatice acțiuni de deznaționalizare, basarabeanul era obligat să trăiască într-un imperiu în care popoarele se deosebeau prin tradiție și limbă. Cultura românească nu mai era accesibilă, iar cea rusească era greu de primit din cauza necunoașterii limbii oficiale ruse, dar și datorită puținelor așezăminte culturale naționale și chiar rusești. Politica țaristă definită prin lozincă „*Un țar, un popor, o limbă*” avea drept țel rusificarea popoarelor subjugate. Porunca țaristă de a scoate din biserică limba română s-a extins ulterior și asupra școlilor, mergând până la a interzice și conversația dintre elevi în limba maternă.

Cu toate acestea, acei scriitori basarabeni care au reușit să treacă Prutul și-au dat talentul pentru cultura neamului românesc, precum B. P. Hașdeu, și au introdus o notă specifică basarabeană sub influența literaturii rusești, precum Constantin Stamati și Alexandru Donici.

Încercările de a tipografia un ziar în limba română au fost infructuoase, cum a fost cazul lui Achim Popov, care în 1848 a solicitat o autorizație (neaprobată) pentru apariția ziarului *Românul*. În 1863, o altă tentativă inițiată de Gh. Gore a avut aceeași soartă.

Dorința de a citi literatură românească era totuși foarte puternică, mai ales la nivelul intelectualilor. Pavel Gore mărturisește cum se procurau aceste cărți: *Cărțile se comandau la Odesa și erau cumpărate la București după care erau expediate prin Paris*.

În această atmosferă neprielnică s-a desfășurat literatura românească din Basarabia în perioada anilor 1850-1905.

În Basarabia, sub regim țarist, au fost totuși încercări de literatură română care pentru istoria literaturii române merită a fi cunoscute. Această cultură română din Basarabia, amenințată să dispară sub presiunea altei culturi care dispunea de toate mijloacele unei culturi moderne imperialiste, a constituit un sâmbure al renașterii naționale.

Încercarea de a descoperi acești scriitori basarabeni mai puțin cunoscuți în diferite istorii ale literaturii românești a constituit motivul acestui studiu.

Istoria literaturii române oferă suficiente informații despre scriitorii de origine basarabeană precum Alexandru Donici, Alecu Russo, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Constantin Stere și Alexei Mateevici. Din acest motiv, ne vom concentra atenția asupra altor 12 scriitori basarabeni din perioada anilor 1850-1918, mai puțin cunoscuți.

O importantă sursă de informații, dar care constituie în același timp și un ghid selectiv al cunoașterii acestor scriitori, este lucrarea *Scriitorii Basarabeni* scrisă de Petre V. Haneș, apărută la București în anul 1942.

I. Teodor Vârnav era basarabean după mamă, din ținutul Sorociei, unde avea și casa părintească. Mama scriitorului, Mărioara, fiica pitarului Chiruș din Soroca, s-a măritat cu Costachi Vârnav din satul Florești, ținutul Tecuciului. Teodor se naște la 1801 și învață „*buchile moldovenești*” de la preotul din sat. Continuă studiile la o școală grecească din București și Sibiu. După anul 1818 îl găsim definitiv în Basarabia, unde activează la judecătoria din Hotin. Se stabilește cu gospodăria în satul Burlănești, fiind însoțit de fiica paharnicului Chițăscu.¹

Teodor Vârnav este autorul unei interesante cărți autobiografice scrisă în anul 1845 și intitulată *Istoria vieții mele*.

Autobiografia rămâne mult timp necunoscută. Apare la București cu ajutorul lui Artur Gorovei în anul 1908, la Ed. Minerva.²

Cartea este un izvor de informații deosebit de interesante privind viața boierilor moldoveni din prima jumătate a secolului al XIX-lea, pentru că este scrisă cu multă sinceritate chiar și atunci când vorbește de lucruri intime. „*Safta țigancă, povestește el, era cel mai iubit obiect al meu în casa Ciurii, și pe dânsa o ascultam ori și ce mă povățuia a face, adică a fura ouă din poieți, oțet din balerci, bani de prin buzunarele rudenilor ce veneau la Ciurea și altele...*”³

Povestitor simplu și realist, în graiul lui format din elemente vii ale limbii populare, presărată cu elemente străine ale limbii stăpânitoare, el evocă cu mult umor

și duioșie anii copilăriei și tinereții sale, hoinărind prin ținuturile Țării de Jos și nordul Basarabiei.

Din această lucrare aflăm multe date prețioase privind familiile vechi de boieri basarabeni, cu viața lor rustică, dar și detalii privind trecerea armatelor rusești prin Basarabia în anul 1828, care trebuiau hrănite din bogățiile acestui teritoriu.

Teodor Vârnav, sărac la început, se îmbogățește prin muncă cinstită, perseverență și chibzuială la cheltuieli. Amintirile din perioada anilor 1860, din vechea generație a basarabenilor, pomenesc despre acest mare filoromân care era Toader Vârnav, ca un mare amator de teatru românesc care se juca în Basarabia. Fiind entuziasmat de jocul actorilor români, arunca cu pungi de bani pe scenă, câte una pentru fiecare actor.⁴

După cum afirmă Artur Gorovei, acesta ar fi scris și poezii satirice la adresa persoanelor din înalta societate, dar care nu au fost niciodată publicate.

Note:

¹ Monografie îngrijită de Ștefan Ciobanu sub titlul: *Basarabia*, Ion Negrescu, *Figuri culturale din trecutul Basarabiei*, Ed. Universul, Chișinău, 1993, pag. 262.

² Petre V. Haneș, *Scriitori Basarabeni*, Ed. Casei Școalelor, București, 1942, pag. 5.

³ Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Chișinău, Ed. Enciclopedică *Gheorghe Asachi*, 1992, pag. 155.

⁴ Ibidem, pag. 154.

NICOLAE ȘTEFĂNESCU GOVORA - UN SCRITOR ÎNSTRĂINAT

45

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

„Sunt sigur, dacă maestrul ar fi trăit, - se spune într-un material descoperit pe net despre Panfil Șeicar - ar fi fost de acord să dedic aceste pagini lui N.Șt. Govora, fiind cel mai apropiat și valoros colaborator al lui din exil, pe care-l pomenește cu numele de Beldie”. Într-adevăr, cercetând la Biblioteca „V. A. Urechia”, n-am găsit nimic pe acest nume de Govora, în schimb, în volumul lui Vasile Ghica „Se nasc și la Tecuci oameni?” îl întâlnim pe N.Șt. Beldie, redactor la revista „Curier ieșean”, autorul volumului „Cântece din Maramureș”, Iași, 1939. Deci, acest volum, „Cântece din Maramureș” îl întâlnim și la N.Șt. Govora. Tot el mai semnează cu pseudonimul Nelu Zeletin. Decedează în 1999, fiind înmormântat la Galbeni.

Poetul și prozatorul N.S. Govora (pseudonim al lui Nicolae Ștefănescu) s-a născut la 3 ianuarie 1912, în comuna Gohor, județul Galați. (după unii, în realitate este din Galbeni, sat ce se vede cu ochii liberi din Gohor. S-ar putea ca unul din aceste sate să fie de baștină iar în altul să fi locuit. A absolvit Liceul Militar din Iași și Școala Militară de Infanterie din București, făcând apoi carieră ca ofițer, mai întâi la Iași, unde va urma și cursurile Facultății de Drept. Colaborează la „Curier ieșean”, „Însemnări ieșene”, „Cetatea Moldovei” și la „Jurnalul literar” al lui G. Călinescu. Debutează editorial în 1936, cu un volum de versuri, *Licurici*, urmat în 1939 de un altul, *Cântece din Maramureș*, și de o culegere de nuvele, *Cocorii de atunci* (1943). În calitate de căpitan, a făcut războiul pe frontul din est, ca și pe cel din Vest, alături de armata germană. Imediat după terminarea războiului, rămâne în Occident”.

În exil desfășoară o activitate publicistică și literară foarte consistentă. La Paris, în 1949, fondează revista „Chemarea”. În 1952 se stabilește la Madrid și este, alături de Traian Popescu, redactor la revista „Carpații” a lui Aron Cotruș. Colaborează cu versuri și proză la mai multe reviste ale exilului, mai ales la „Înșir’te mărgărite”, „Carpații” și „Almanahul pribegilor români”, fiind inclus într-o *Mică antologie a poeziei românești în exil* (1959).

„În prefața la volumul *Poeme fără țară*, Aron Cotruș, prin condeiul său de poet binecuvântat, i-a săpat în stâncile Patriei, pietre de sub cer ale Carpaților, izbânzile vieții sale, după cum urmează: *Nicolae Ștefănescu-Govora, căpitan activ în armata care a făcut să răsună de cântece românești stepele și să le albească cu oase, este fiu al Moldovei, care ni l-a dăruit pe Mihai Eminescu, vovodul întru duh al neamului nostru obidit și înșelat, jefuit și vândut de toți adușii de vânturi. Poezia lui Ștefănescu-Govora ne aduce țara, cu toate suferințele și virtuțile ei.* Talentatul artist Eugen Drăguțescu i-a executat portretul, care va însoți grupajul de poezie din nr. următor...”

„Cel ce va analiza într-o zi opera lui N. Govora, va putea constata ceva uimitor: fără să se considere poet a scris poezii de care ar fi mândru cel mai ales poet sau romane cum numai cei din primele fotolii de orchestră ale artei sunt în stare să realizeze...” spune Aron Cotruș, într-un material al său.

Romanul „Undeva pe Nistru, Tamara Cornaiev” rămâne cu paginile sale de pace, de război și de iubire, în dublul Panteon al literaturii și istoriei române, povestind veacurilor unele din epopeile robitei țări, Basarabia.

Chiar din capitol I, Mihai Livadă călătorește la Iași unde locotenentului Dafin i s’a intentat un proces din cauză că l-a învinuit pe locotenent-colonelul Marotin de hoție. Deși venit cu treburi importante, el îl apăra pe locotenentul Dafin, totuși mai găsește timp să arunce câteva priviri spre Iașul cel de altădată: „La Iași sosise la ora trei și când coborî pe peron, lui Livadă începuse să-i bată inima ca și când ar merge la o întâlnire de dragoste. Nu mai fusese la Iași de multă vreme și orașul acesta e pentru dânsul leagănul adolescenței, orașul visărilor nebunatic, legate de vârsta dintre copilărie și bărbă. Ne aflăm în luna Iulie a anului 1930. Vara la Galbeni, și mai ales în gospodăria lui Culai Livadă, este cum nu se poate mai frumos. Totul în casa și curtea lui respiră seninătate, voie

bună, calm. Casa, deși e veche, are un aspect plăcut și odihnitor, de jur împrejur e o prisă largă, cu stâlpi, pe care vița de vie se urcă până sus pe acoperiș, iar în față este un cerdac în care se găsesc întotdeauna câteva fotolii vechi de răchită și un chaise-longue. Acesta e locul preferat al Corinei, care s’a nimerit a fi o fire aplecată spre visare. Interiorul e și el împodobit cu mobilă veche, divanuri largi și moi, scaune și fotolii grele, oglinzi mari și tablouri, care dacă nu prezintă o valoare, totuși sunt cu grijă și cu gust alese”.

De-obicei vacanțele la Galbeni se petrec după un tipic care rar suferă modificări. Jean și fetele, căci Șerban și Iacob sunt fiecare la casele lor, se scoală obișnuit la ora 9, după care trec în cerdac unde li se servește gustarea de dimineață. Gustarea e bogată și de la ea nu poate lipsi nimeni, nici chiar Culai Livadă care s’a sculat de la 4 dimineață și a alergat călare pe câmp pentru a supraveghea lucrul ... După gustare pleacă din nou la câmp, coana Smărăndița la bucătărie pentru ca împreună cu lelea Marița să pregătească masa de prânz, iar copiii fiecare cu îndeletnicirile lui; Jean la revistele lui matematice pentru a rezolva niște probleme, Suzeta în iatacul ei pentru a scrie sau a citi, iar Corinel în chaise-longue, cu o carte sau un lucru de mână...”

Urmează finalul cu moartea tragică a Tamarei, fiica generalului alb Kornaiev, omul lui Denikin și tânăra iubită a lui Mihai Livadă. Desigur acest sfârșit e imaginat de scriitorul nostru, dar el ne definește puternica lui sensibilitate, manifestată atunci când constată că țărani neștiutori au distrus după război conacele boeresti, poate singurele frumuseți ale regiunii ce ar fi putut interesa pe un om îndrăgostit de trecutul locurilor, dar ei le-au transformat în dărâmături de ziduri înverzite de mușchi printre care și-au făcut cuiburi cucuvele.

Altă carte a lui este Acolo șezum și plânsem, un volum de poezii apărut la Ed. Carpații, Madrid, 1954. Volumul face parte dintr-o trilogie: alături de *Acolo șezum și plânsem*, mai semnează, tot cu poezii originale, V. Postecă cu titlul *Icoane de dor* și Nicolae Novac prin *Catapetesme*. Cartea e intitulată „Poema fără țară” și, cum am mai scris, la începutul acestui medalion, e prefăcută de Aron Cotruș cu trei desene, portrete ale autorilor de Eugen Drăguțescu.

Fișă de dicționar:

Opera literară a lui N. Șt. Govora: *Licurici*, Sighet, 1936; *Cântece din Maramureș*, Iași, 1939; *Cocorii de atunci*, Iași, 1943; *Quelque part sur le Dniester*, Paris, 1949; *Acolo șezum și plânsem*, în *Poeme fără țară*, prefăcut de Aron Cotruș, cu desene de Eugen Drăguțescu, Madrid, 1954; *Scrisorile unui exilat*, în *Povestiri fără țară*, Madrid, 1957; *Transilvania românească*, Madrid, 1979; *Relații româno-ruse*, I-III, Madrid, 1979-1986; *81 epigrame*, Madrid, 1979.

Corida la București este o savuroasă proză umoristică. Ideea diplomatului spaniol Don Luis Gonzalez de Vergara de a aduce corida la București, cu sprijinul marelui actor Constantin Tănase, este pretextul în jurul căruia Govora creează situații și personaje de un comic admirabil. În 1979 a mai publicat o carte despre Transilvania și o culegere de epigrame. Scriitorul anunța în 1954 existența în manuscris a încă două lucrări literare: *Prăbușirea. Jurnalul unui ofițer de infanterie* și romanul *Tamara Cornaiev*.

În numărul următor al revistei vă vom oferi două poeme din opera literară a lui N. Ștefănescu Govora.

Vasile Plăcintă

Cronici culturale

O nouă premieră la Teatrul Dramatic Fani Tardini: „Diavolul și moartea”, de dramaturgul austriac Peter Turinni, piesă pusă în scenă de un tânăr regizor austriac, Ulf Dückelmann, a avut loc în ziua de 15 aprilie. Dramaturgul Victor Cilincă a scris, printre altele, în cotidianul „Viața liberă”: „Piesa, „foarte cunoscută” și tradusă în 36 de limbi, după cum puncta regizorul la conferința de presă de săptămâna trecută, a stârnit, s-a avertizat cu aceeași ocazie, controverse. Nițel „cenzurat”, spectacolul de la Galați nu a fost însă vulgar, cum mă temeam.”

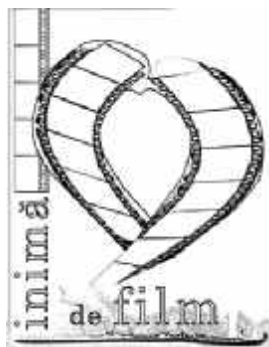

În același cotidian, poetul Ion Zimbru a prezentat un alt eveniment, la care a fost martor (vezi foto 1): „De Florii, lume multă la biserica Sfântul Gheorghe din Țiglina IV. Liniște și cald, pe măsura sărbătorii. Slujbă, așijderea. Și ofrande. Și copii. Mulți copii. Pentru că - tradițional, de acum - se petrece vernisajul expoziției de icoane mari și mici, realizate de pictori mici și mari (între 8 și 40 de ani), ucenici ai clasei de pictură de la Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. În grupul de artiști ai culorii se vede foarte frumoasă și marmoră domnișoara Corina Pralea, profesoară de matematică la Școala 11, profesoara de religie, doamna Veronica Miron, dar și domnul Emil Ion Batog, priceput cu penelul, cu dalta și cu multe alte de-ale bisericii trebuințe. Organizată de coordonatoarea grupului, doamna profesoară Olimpia Ștefan (foto 2, organizând la sediul Centrului vernisajul – ultimele detalii), expoziția șade sub genericul „Suflet pentru suflet” și așteaptă admiratorii de icoane în stil bizantin. Preotul Mitică Luca (foto 3) vorbește scurt și cuprinzător, împarte reviste, iconițe/fotografii cu „purătorul de biruință”, miruiește și se roagă pentru liniștea și curățenia enoriașilor săi”, subliniind buna colaborare cu Centrul Cultural.

Nici Ziua Europei, 9 mai, nu a rămas nesărbătorită la Galați. A se vedea coperta 3.

Suflet
cătore suflet!

In a Better World (2010) / titlu original: **Hævnen**
("Răzbunarea") / 119 min

Cel mai bun film străin la *Globul de Aur* 2011 și *Academy Awards* 2011

Regie: Susanne Bier; Scenariu: A. Thomas Jensen
Cu: Mikael Persbrandt, Trine Dyrholm
and Markus Rygaard

Ascensiunea simțitoare a filmului danez din ultimii ani datorează mult artei cinematografice bizare a lui Lars von Trier (*Dancer in the Dark*, 2000; *Dogville*, 2003; *Manderlay*, 2005; *Antichrist*, 2009). Controversatul regizor nu este însă singurul exponent al unei asemenea evoluții artistice într-o țară relativ mică și care nu pare să poată aduce nimic special celei de-a șaptea arte la nivel global. Alți regizori ai generației au făcut senzație cu filme precum "*Aniversarea*" (*Festen*, 1998, regizor: Thomas Vinterberg) sau scurt-metraje (Anders Thomas Jensen, Oscar în 1998 cu *Election Night*).

Alături de aceștia, Susanne Bier s-a făcut remarcată pentru pelicule precum "*Frații*" (*Brødre*, 2004), după care Hollywood-ul a făcut deja un remake și "*După nuntă*" (*Efter brylluppet*, 2006). Anul acesta, arta sa regizorală a fost răsplătită de juriile internaționale cu vârf și îndesat, atât Globul de Aur, cât și Oscar-ul pentru un film străin revenind lungmetrajului de 119 minute, intitulat în original "*Răzbunarea*", iar în versiunea engleză, "*Într-o lume mai bună*".

Doctorul de campanie Anton (Mikael Persbrandt), deși nu personajul principal, e cheia care unește practic două istorii, două lumi foarte diferite, însă egale în fața întinericului etern uman care este ura. Pe de o parte implicat în butoiul cu pulbere sub-saharian al Sudanului, una dintre cele mai sărace țări de pe glob, pe de alta, în viața aparent plicticoasă de liniștită a bogatei Danemarca, Anton vrea să întoarcă răutății obrazul celălalt, într-un proces modern de exorcizare, lipsit de magie. Aparent lucrurile stau bine și umanismul predicat de civilizația occidentală dă roade. Violența ar putea fi oprită prin simplul refuz al riposte. Cu toate acestea, pacea nu rezistă prea mult, fiindcă slăbiciunea umană nu poate suporta la nesfârșit nedreptățile. Pus în situația delicată de a trata un lider local cunoscut printr-o cruzime diavolească, doctorul nu renunță la jurământul lui Hipocrate, ci îl ignoră și lasă furioasa gloată înfometată a pustiei Africii să își facă singură dreptate.

De partea cealaltă, în idilica Danemarca, violențele sunt episoade mai degrabă răzlețe, "ușoare neînțelegeri" care se lasă

cu amenințări și doar vreo câteva lovituri, aproape joacă de copii, în comparație cu povestea africană. Fiul doctorului, Elias, este un copil slab, ținta bătailor în curtea școlii. Acesta este apărat de Christian, un băiat rămas orfan de mamă și care își acuză tatăl de indiferență, pentru care indiferența este egală cu crima, pasibilă de pedeapsă întocmai ca și aceasta. Violența gratuită trebuie anihilată printr-o ripostă dură și imediată, care șochează adversarul și-l dezarmează psihologic. Filosofiei pașnice de tipul "Dacă îl lovești, te va lovi. Așa încep războaiele",

el îi răspunde cinic: "Nu și dacă lovești tare de prima dată". Cine nu ripostează e considerat de adversar drept un om slab și de aceea nu agresiunea, ci din contră nonviolența este, în viziunea lui vădit "mai matură" decât a adulților, cea care iscă războaie.

Copilul aparent răscopț își manifestă în cele din urmă fața adevărată, aceea a unui orfan care încearcă să închidă suferința într-o cutie și să facă nevăzută, fără succes, cheia. Și asta se întâmplă după o încercare eșuată de a pune o bombă sub o mașină, lucru ce se lasă cu urmări neașteptate lui, trezindu-l la realitate: este totuși un pui de om, cu experiențe culese numai din enciclopedii și de pe internet.

În *Hævnen* avem de a face cu o dramă care explorează răzbunarea și mijloacele ei. Filmul nu surprinde printr-o evoluție neașteptată, nu caută să se scuture de clișee, dar nici să le înmulțească inutil. Onestitatea este cheia artei cinematografice a regizoarei daneze, care cu greu ar fi tentată de procedee artistice preluate de peste ocean. Muzica nu distrage și nici nu caută să potențeze sentimente inexistente, lăsând loc dialogului. Fără urme de telenovelim, fără mesaje de îndoctrinare, fără dulcegării. Finalul pozitiv vine firesc, departe de a forța nota și evitând șocul. Ca mai mereu în viață.

Agenda Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați

Luna iunie cuprinde Programele:

MEMORIA- Proiecte: Revista "Dunărea de Jos",
Cubul critic OBLIO, "Nicolae Măntu" - arte vizuale,
Clubul umoriștilor VERVA, Editare cărți, CD-uri,
DVD-uri, pliante etc.
MEGALOPOLIS - Proiect: Omul de pe ...lună,
Cavalerii Danubieni
ROGVAIV- Proiect: Seri culturale ale etniilor (concerte,
spectacole)
VISIO- Proiecte: Arte Vizuale, Arta Fotografică, Artele
Spectacolului
CLEPSIDRA- Proiect: PROMENADA (concerte)
POMUL VIEȚII- Proiecte: Tezaur etnofolcloric,
Casa Satului.
SATUL DIN NOI - proiect: Tânărul și tradiția strămoșilor
RO-ETHNOS - proiecte: La români de sărbători, La
Dunăre de Sânziene, Sărbătoarea Teiului
PĂMÂNT ȘI SUFLET - proiect: Târgul Meșterilor
Popolari

20 mai - 15 iunie - NICOLAE MANTU - Concurs
Național de Arte Vizuale
1- Revista „Dunărea de Jos” - Nr.112
1- ZIUA COPILULUI-spectacol balet
2- ZIUA EROILOR
4 - 5 PROMENADA- Concert în aer liber
10 BALUL ABSOLVENȚILOR
10 - 12 Târgul Meșterilor Popolari
11 - 12 PROMENADA- Concert în aer liber
12 Sărbătoarea Teiului
13 și 27 Cubul critic "OBLIO"
15 Cavalerii Danubieni - colecția "cArtESSENTE"
17 Expoziție fotografică de grup -"A venit vacanța!"
18 - 19 Sărbătoarea Bujorului
21 Omul de pe ...lună
25 - 30 Expoziție fotografică la Cahul
25 - 26 PROMENADA- Concert în aer liber
26 LA DUNĂRE DE SÂNZIENE - proiect euroregional
26 Ziua Drapelului
29 Ziua Dunării

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) ori pe adresa de facebook.

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Suflet
către suflet!

DIRECTOR:
SERGIU DUMITRESCU

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA
florinazaarina@yahoo.com

Layout, documentare, redactare:
secaradi@yahoo.com

Rubrici: Valentin BODEA, Dan BISTRICEAN,
Eugen HOLBAN, Ion HORUJENCO,
Petru IAMANDI, George LATEȘ,
Clara MĂRGINEANU, Radu MOȚOC,
Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,
Vasile PLĂCINTĂ,
Mituț POPOIU, Comeliu STOICA,
Andrei VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE
Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU
Copertele reproduc detalii ori lucrări ale artiștilor
plastici Liliana și Valeriu Goncariuc.
**Reproduceri ori detalii pot fi găsite și în
interiorul acestui număr.**

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Adresa on-line a revistei: <http://cubulcritic.blogspot.com/>

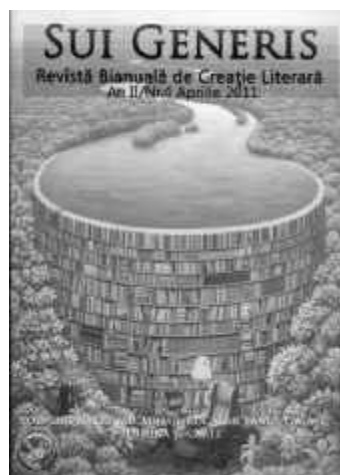
Dunărea de Jos

Teme viitoare:

Nr.113 - 1001 de nopți
Nr.114 - Ultimul roman epistolar
Nr.115 - LadyGagaismul

A apărut nr.4 (aprilie 2011) a revistei liceenilor din CNMK, SUI GENERIS. Evenimentul este cu atât mai lăudabil cu cât vă reamintesc - este vorba în întregime despre o revistă de literatură.

Chiar dacă încă extrem de sentimentali și pe alocuri chiar ușor patetici în încercările lor de a-și manifesta literar trăirile (făcându-se parcă abuz uneori de amintiri, îngeri, vis și speranță), multe dintre texte m-au făcut din nou să uit că citesc rânduri ale unor copii de doar 16-17 ani.

Sunt de menționat consistența revistei (49 de pagini de poezie și proză în părți perfect echilibrate, cu o scurtă scenetă politico-umoristică la sfârșit ce reușește să înlăture impresia de prea multă gravitate și seriozitate ce domnesc în

rest), ca și desenele și fotografiile ce ar putea constitui ele însele un album, o publicație aparte.

M-am bucurat să constat că referințele și preferințele literaro-muzicale ale tinerilor merg de la Rilke și Heine (în citate-motto foarte bine alese), trecând prin Grigore Băjenaru (cu celebra lui carte-reper pentru tot ce înseamnă viața de liceu, Cișmigiu & comp.) și Nichita Stănescu (obligatoriu prieten al poezilor trimbulinzi), până la Edith Piaf, Chris Rea, Enya și Travka (versuri ale acestei formații rock extrem de originale strecurându-se camuflate, probabil în urma unor exagerate ascultări repetate, în poezia scrisă pe o clepsidră).

Liliana și Valeriu Gonceariuc

În rest...jocuri suprarealiste, pseudonime inspirate, proze în care personajele nu sunt doar adolescenți și bineînțeles, multă poezie: „am devenit pietre plutitoare/ din care au ieșit aripi pătimase/cu povești despre singurătate/ o parte din lume e numai sunet limpede/ un cuvânt care ține zodiile în echilibru...” (COLECȚIONARUL DE GÂNDURI); sau: „mă gândesc că în absența mea o să rămân tot eu și/ profeții mei s-au dus demult/ în urmele pașilor stau ghemuite aceleași bucăți de unghii [...] înainte să-mi crească mâinile înainte/ ca cineva să vadă” (Daniela Ionică); sau: „...noi creștem într-o singură pătrăciță./ șotronul nostru de acum biserică să ne fie./ tu doar să faci loc pe degete, / căci verighetelile fac piruiete.” (Elena Donea)

Lectură plăcută!

Mihaela Galu

Inimă de copil

Expoziția de pictură „Inimă de copil”, dedicată zilei de 1 iunie, surprinde cele mai curajoase tehnici de lucru (colajul mixt) între care un număr de 40 de lucrări ale celor mai mici cursanți din cadrul Școlii de Arte a C.C.D.J. Galați.

Alături de copiii din grupă are bucuria de a expune un număr de 20 de lucrări Andrea Bianchi (în fotografie în anul 2008), cu dublă cetățenie (româno-italiană). Un băiețel de numai 7 ani, care locuiește în Pinerolo-Torino, dar mai vine și în orașul de unde au plecat părinții săi, municipiul Galați. Descoperim că lumea lui Andrea este una plină de farmec, cu personaje vesele, în care elementele florale și cele zoomorfe prind contur firesc. Într-o cromatică caldă, compozițiile ne transmit momente din viziunea micului artist.

Tuturor micilor artiști le urăm succes și inspirație pe mai departe, micului Andrea urându-i să nu uite de unde a plecat și să vină să expună oricând pe simezele Galațiului.

Olimpia Ștefan

Ziua Europei

De Ziua Europei, începând cu ora 9, la Muzeul „Casa Cuza Vodă”, s-a desfășurat programul educațional „Unitate în diversitate”, la care au participat copii de la Grădinița nr.36 „Mihai Eminescu”, Școala Gimnazială nr.43 „Dan Barbilian” (aceștia au fost cei mai harnici, fiind primii prezenți – vezi foto), și Școala Gimnazială nr.40 „Iulia Hașdeu” din Galați. Gazdă ireproșabilă și ghid în jocul de-a Europa (un uriaș puzzle din cuburi) a fost muzeograful Sorina Feraru (foto 1, stânga).

a.g.secară

shakespeareana

112

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61

Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

